

Grupa Kapitałowa
Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń
Spółki Akcyjnej

Skrócone śródroczne
skonsolidowane sprawozdanie finansowe
za okres 9 miesięcy zakończony
30 września 2018 roku

Spis treści

Wstęp	4
Wybrane dane finansowe	8
1. Wybrane skonsolidowane dane finansowe Grupy PZU	8
2. Wybrane jednostkowe dane finansowe PZU (wg PSR)	9
3. Wybrane jednostkowe dane finansowe PZU Życie (wg PSR)	10
4. Podsumowanie skonsolidowanych wyników kwartalnych	11
Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe	12
1. Śródroczny skonsolidowany rachunek zysków i strat	12
2. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	14
3. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	15
4. Śródroczne sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	16
5. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	19
Informacje uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	21
1. Informacje o PZU i Grupie PZU	21
2. Struktura akcjonariatu	37
3. Skład Zarządu, Rady Nadzorczej i Dyrektorzy Grupy	37
4. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości i kluczowe szacunki i osądy	38
5. Znaczące zdarzenia mające wpływ na istotną zmianę struktury pozycji sprawozdania finansowego	55
6. Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego	56
7. Noty uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	56
8. Aktywa finansowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	89
9. Aktywa i zobowiązania warunkowe	89
10. Komentarz do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	89
11. Zarządzanie kapitałem własnym	92
12. Sprawozdawczość dotycząca segmentów	93
13. Komentarz do sprawozdawczości według segmentów i działalności inwestycyjnej	103
14. Wpływ zdarzeń jednorazowych na wyniki operacyjne	113
15. Otoczenie makroekonomiczne	114
16. Stanowisko Zarządu dotyczące wcześniej publikowanych prognoz wyników	116
17. Czynniki ryzyka, które mogą mieć wpływ na wyniki finansowe w kolejnych kwartałach	116
18. Emisje, wykupy i spłaty dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych	117
19. Niespłatenie lub naruszenie istotnych postanowień umowy kredytu lub pożyczki	117
20. Udzielenie przez PZU lub jednostki zależne poręczeń kredytu lub pożyczki lub udzielenie gwarancji	117
21. Dywidendy	117
22. Sprawy sporne	118
23. Pozostałe informacje	121

Kwartałna jednostkowa informacja finansowa PZU (wg PSR)	124
1. Śródroczny bilans	124
2. Śródroczne zestawienie pozycji pozabilansowych.....	126
3. Śródroczny rachunek techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych.....	127
4. Śródroczny ogólny rachunek zysków i strat	128
5. Śródroczne zestawienie zmian w kapitale własnym	129
6. Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych	131
7. Wprowadzenie	133
8. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości.....	133
9. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości.....	133
10. Objasnienie różnic między wcześniej publikowaną kwartałną informacją finansową a danymi zaprezentowanymi w śródrocznym raporcie okresowym	134

Wstęp

Oświadczenie o zgodności

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej (odpowiednio „skrótowe śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe” oraz „Grupa PZU”) sporządzono zgodnie z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa” zatwierdzonego przez Komisję Unii Europejskiej oraz zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu w sprawie informacji bieżących i okresowych.

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe powinno być czytane łącznie ze skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy PZU za 2017 rok.

Kwartałna jednostkowa informacja finansowa jednostki dominującej

Zgodnie z art. 83 ust. 1 Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych częścią skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest kwartałna jednostkowa informacja finansowa jednostki dominującej Grupy PZU – PZU.

W myśl art. 45 ust. 1a Ustawy o rachunkowości, sprawozdania finansowe emitentów papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na jednym z rynków regulowanych krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego mogą być sporządzane zgodnie z MSSF.

Z uwagi na fakt, że Walne Zgromadzenie PZU nie podjęło decyzji, o której mowa w art. 45 ust. 1c Ustawy o rachunkowości, w sprawie sporządzania sprawozdań finansowych zgodnie z MSSF, sprawozdania jednostkowe PZU sporządza się zgodnie z PSR, określonymi w Ustawie o rachunkowości oraz w wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych, m.in.:

- Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 2016 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. z 2016 roku, poz. 562);
- Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz. 277).

W sprawach nieuregulowanych Ustawą o rachunkowości oraz wydanymi na jej podstawie aktami wykonawczymi, stosuje się odpowiednio Krajowe Standardy Rachunkowości lub MSSF.

Okres objęty skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzono za okres 9 miesięcy od 1 stycznia do 30 września 2018 roku.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie jednostki dominującej.

Waluta funkcjonalna i prezentacji

Walutą funkcjonalną i prezentacji PZU jest polski złoty. O ile nie zaznaczono inaczej, wszystkie kwoty przedstawione w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wykazane są w milionach złotych.

Walutą funkcjonalną spółek z siedzibą na Litwie, Łotwie i w Szwecji jest euro, spółek mających siedzibę na Ukrainie – hrywna ukraińska, a spółki w Wielkiej Brytanii – funt brytyjski.

Kursy walut

Dane finansowe zagranicznych jednostek zależnych przelicza się na polskie złote:

- aktywa i zobowiązania – po średnim kursie ustalonym przez NBP obowiązującym na koniec okresu sprawozdawczego;
- pozycje rachunku zysków i strat oraz innych całkowitych dochodów – po średniej arytmetycznej średnich kursów ustalanych przez NBP na daty kończące każdy miesiąc okresu sprawozdawczego.

Waluta	1 stycznia – 30 września 2018	1 stycznia – 30 września 2017	30 września 2018	31 grudnia 2017
euro	4,2535	4,2566	4,2714	4,1709
funt brytyjski	4,8111	nd.	4,8055	4,7001
hrywna ukraińska	0,1323	0,1436	0,1301	0,1236

Założenie kontynuowania działalności

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzono przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki Grupy PZU w dającej się przewidzieć przyszłości, tj. w okresie co najmniej 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego. Na dzień podpisania skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie stwierdzono istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez jednostki Grupy PZU w okresie 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia dotychczasowej działalności.

Działalność zaniechana

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku jednostki Grupy PZU nie zaniechały prowadzenia jakiegokolwiek istotnego rodzaju działalności.

Sezonowość lub cykliczność działalności

Działalność Grupy PZU nie podlega istotnej sezonowości lub cykliczności.

Słowniczek pojęć

Poniżej wyjaśniono najważniejsze pojęcia i skróty użyte w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Nazwy spółek

AAS Balta – Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta.

Alior Bank – Alior Bank SA.

EMC – EMC Instytut Medyczny SA.

Grupa Kapitałowa Alior Banku – Alior Bank wraz z jednostkami zależnymi: Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o. w likwidacji, Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA, Alior TFI SA, New Commerce Services sp. z o.o., Absource sp. z o.o., Serwis Ubezpieczeniowy sp. z o.o.

Grupa Kapitałowa Armatura – Armatura Kraków SA wraz z jednostkami zależnymi: Aquaform SA, Aquaform Badprodukte GmbH, Aquaform Ukraine TOW, Aquaform Romania SRL, Morehome.pl sp. z o.o.

Grupa Kapitałowa Pekao – Pekao wraz z jednostkami zależnymi: Pekao Bankiem Hipotecznym SA, Centralnym Domem Maklerskim Pekao SA, Pekao Leasing sp. z o.o., Pekao Investment Banking SA, Pekao Faktoring sp. z o.o., Pekao PTE w likwidacji,

Pekao TFI, Centrum Kart SA, PFS, Centrum Bankowości Bezpośredniej sp. z o.o., Pekao Property SA, FPB – Media sp. z o.o., Pekao Fundusz Kapitałowy sp. z o.o. w likwidacji, PIM, Xelion.

Link4 – Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA.

NZOZ Trzebinia – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Trzebinia sp. z o.o.

Pekao – Bank Pekao SA.

Pekao DFE – Pekao Dobrowolny Fundusz Emerytalny.

Pekao OFE – Pekao Otwarty Fundusz Emerytalny.

Pekao PTE – Pekao Powszechne Towarzystwo Emerytalne SA w likwidacji (dawniej Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne SA).

Pekao TFI – Pekao Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA (dawniej Pioneer Pekao Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA).

PFR – Polski Fundusz Rozwoju SA.

PFS – Pekao Financial Services sp. z o.o.

PIM – Pekao Investment Management SA (dawniej Pioneer Pekao Investment Management SA).

PTE PZU – Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA.

PZU, jednostka dominująca – Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna.

PZU CO – PZU Centrum Operacji SA.

PZU Ukraina – PrJSC IC PZU Ukraine.

PZU Ukraina Życie – PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance.

PZU Życie – Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna.

TUW PZUW – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych.

Xelion – Dom Inwestycyjny Xelion sp. z o.o.

Pozostałe definicje

BFG – Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

GOOZPDO – główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych w rozumieniu MSSF 8 – Segmenty operacyjne.

GPW – Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie.

IBNR – ang. *Incurring But Not Reported* lub II rezerwa – rezerwa na szkody i wypadki zaistniałe i niezgłoszone.

Jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU za 2017 rok – roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej za 2017 rok, sporządzone zgodnie z PSR, podpisane przez Zarząd PZU 14 marca 2018 roku.

KNF – Komisja Nadzoru Finansowego.

KSH – Ustawa z dnia 15 września 2000 roku Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz. 1577 z późn. zm.).

MSSF – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzone przez Komisję Europejską, które na 30 września 2018 roku zostały opublikowane i weszły w życie.

NBP – Narodowy Bank Polski.

PGK – Podatkowa Grupa Kapitałowa zawiązana na mocy umowy podpisanej 20 września 2017 roku pomiędzy 13 spółkami Grupy PZU: PZU, PZU Życie, Link4, PZU CO, PZU Pomoc SA, Ogrodowa-Inwestycje, PZU Zdrowie SA, Tulare Investments sp. z o.o., Battersby Investments SA, Ipsilon sp. z o.o., PZU Finanse sp. z o.o., PZU LAB SA (dawniej Omicron SA), Omicron Bis SA. PGK powołana została na okres 3 lat – od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2020 roku. Spółką dominującą i reprezentującą PGK jest PZU.

PSR – ustawa o rachunkowości oraz przepisy wydane na jej podstawie.

RMSR – Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości.

Rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych – rozporządzenie Ministra Finansów z 29 marca 2018 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków

uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2018 roku, poz. 757).

[Skonsolidowane sprawozdanie finansowe](#) – skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku, podpisane przez Zarząd PZU 14 marca 2018 roku.

[UKNF](#) – Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.

[Ustawa o BFG](#) – ustawa z 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz. 1937 z późn. zmianami).

[Ustawa o działalności ubezpieczeniowej](#) – ustawa z 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t.j. Dz. U. z 2018 roku, poz. 999 z późn. zmianami).

[Ustawa o rachunkowości](#) – ustawa z 29 września 1994 roku o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2018 roku, poz. 395 z późn. zm.).

[ZUS](#) – Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

[ZWZ PZU](#) – Zwyczajne Walne Zgromadzenie Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej.

Wybrane dane finansowe

1. Wybrane skonsolidowane dane finansowe Grupy PZU

Dane ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat	mln zł 1 stycznia - 30 września 2018	mln zł 1 stycznia - 30 września 2017	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2018	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2017
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	17 258	16 933	4 057	3 978
Składki zarobione netto	16 721	15 849	3 931	3 723
Przychody z tytułu prowizji i opłat	2 526	1 487	594	349
Wynik netto na działalności inwestycyjnej	7 994	5 828	1 879	1 369
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(10 984)	(11 252)	(2 582)	(2 643)
Zysk brutto	5 152	3 776	1 211	887
Zysk przypisywany właścicielom jednostki dominującej	2 432	2 121	572	498
Zysk przypisywany właścicielom udziałów niekontrolujących	1 470	778	346	183
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 382 147	863 518 494	863 382 147	863 518 494
Podstawowy i rozwodniony zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/ euro)	2,82	2,46	0,66	0,58

Dane ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej	mln zł 30 września 2018	mln zł 31 grudnia 2017	mln EUR 30 września 2018	mln EUR 31 grudnia 2017
Aktywa	320 117	317 458	74 944	76 113
Kapitał podstawowy	86	86	20	21
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej	14 169	14 599	3 317	3 500
Udziały niekontrolujące	21 843	22 961	5 114	5 505
Kapitały, razem	36 012	37 560	8 431	9 005
Podstawowa i rozwodniona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 248 690	863 522 900	863 248 690	863 522 900
Wartość księgowa na akcję zwykłą (w zł/ euro)	16,41	16,91	3,84	4,05

Dane ze skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych	mln zł 1 stycznia - 30 września 2018	mln zł 1 stycznia - 30 września 2017	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2018	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2017
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	(5 890)	547	(1 385)	128
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	6 027	4 197	1 417	986
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	303	1 667	71	392
Przepływy pieniężne netto, razem	440	6 411	103	1 506

2. Wybrane jednostkowe dane finansowe PZU (wg PSR)

Dane z bilansu	mln zł 30 września 2018	mln zł 31 grudnia 2017	mln EUR 30 września 2018	mln EUR 31 grudnia 2017
Aktywa	44 625	42 365	10 447	10 157
Kapitał podstawowy	86	86	20	21
Kapitały, razem	13 211	13 560	3 093	3 251
Podstawowa i rozwodniona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Wartość księgowa na akcję zwykłą (w zł/ euro)	15,30	15,70	3,58	3,76

Dane z technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz ogólnego rachunku zysków i strat	mln zł 1 stycznia - 30 września 2018	mln zł 1 stycznia - 30 września 2017	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2018	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2017
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	9 572	9 241	2 250	2 171
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	1 260	849	296	199
Wynik netto na działalności inwestycyjnej ¹⁾	1 965	1 935	462	455
Zysk netto	2 477	2 174	582	511
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Podstawowy i rozwodniony zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/ euro)	2,87	2,52	0,67	0,59

¹⁾ Uwzględniono pozycję „Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności”.

3. Wybrane jednostkowe dane finansowe PZU Życie (wg PSR)

Dane z bilansu	mln zł 30 września 2018	mln zł 31 grudnia 2017	mln EUR 30 września 2018	mln EUR 31 grudnia 2017
Aktywa	29 071	28 320	6 806	6 790
Kapitały, razem	4 100	4 657	960	1 117

Dane z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie oraz ogólnego rachunku zysków i strat	mln zł 1 stycznia - 30 września 2018	mln zł 1 stycznia - 30 września 2017	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2018	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2017
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	6 197	6 370	1 457	1 496
Wynik techniczny ubezpieczeń na życie	1 267	1 245	298	292
Wynik netto na działalności inwestycyjnej	582	1 026	137	241
Zysk netto	1 010	964	237	226

4. Podsumowanie skonsolidowanych wyników kwartalnych

Wynik finansowy netto Grupy PZU w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku wyniósł 3 902 mln zł i był wyższy o 34,6% od wyniku netto za analogiczny okres roku poprzedniego. Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej wyniósł 2 432 mln zł wobec 2 121 mln zł w 2017 roku (wzrost o 14,7%).

Z wyłączeniem zdarzeń jednorazowych¹ wynik netto wzrósł o 35,0% względem ubiegłego roku.

Wskaźnik ROE przypadający jednostce dominującej (PZU) za okres od 1 stycznia do 30 września 2018 roku wyniósł 22,9%, co oznacza wzrost o 1,8 p.p. w porównaniu do analogicznego okresu poprzedniego roku.

Wpływ na działalność Grupy PZU w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego miały następujące elementy:

- wzrost składki przypisanej brutto w grupie ubezpieczeń komunikacyjnych (efekt wzrostu średniej składki przy spadku liczby ubezpieczeń), zawarcie kilku umów o wysokiej wartości jednostkowej oraz wyższą sprzedaż w spółkach zagranicznych (głównie w ubezpieczeniach komunikacyjnych);
- wyższą rentowność w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych, w efekcie poprawy rentowności portfela ubezpieczeń szkód spowodowanych żywiołami oraz pozostałych szkód rzeczowych i ubezpieczeń Auto Casco;
- wyższą rentowność w segmencie ubezpieczeń masowych głównie w efekcie wzrostu wyniku portfela ubezpieczeń pozakomunikacyjnych w związku z niższym poziomem szkód powodowanych zjawiskami atmosferycznymi oraz portfela Auto Casco, nieznacznie niwelowaną spadkiem wyniku w ubezpieczeniach OC komunikacyjnych - efekt doszacowania rezerwy na poczet roszczeń o zadośćuczynienie za ból spowodowany stanem wegetatywnym osoby bliskiej poszkodowanej w wypadku;
- wzrost rentowności w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych w efekcie stale rosnącego portfela ubezpieczeń, poprawy względem ubiegłego roku szkodowości produktów ochronnych oraz zmiany miksu w grupie produktów indywidualnie kontynuowanych z niższym jednostkowym kosztem tworzenia rezerw na przyszłe wypłaty świadczeń;
- lepsze wyniki w segmencie działalności bankowej w Alior Banku w związku z wysokim poziomem sprzedaży produktów kredytowych wspartym korzystną koniunkturą gospodarczą oraz niskim poziomem stóp procentowych;
- niższy wynik na notowanych instrumentach kapitałowych w szczególności ze względu na gorszą koniunkturę na GPW.

Na porównywalność wyników rok do roku w sposób istotny wpłynęło włączenie do struktury Grupy PZU banku Pekao w czerwcu 2017 roku. Pekao kontrybuował do wyniku operacyjnego segmentu działalności bankowej kwotą 2 071 mln zł w 3 kwartałach 2018 roku względem 918 mln zł w analogicznym okresie 2017 roku.

¹ Zdarzenia jednorazowe obejmują efekt konwersji polis umów wieloletnich na umowy roczne odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P, jednorazowy efekt doszacowania rezerw w ubezpieczeniach majątkowych na poczet roszczeń o zadośćuczynienie za stany wegetatywne oraz w porównywalnym okresie wyższy niż średnia z ostatnich 3 lat poziom szkód powodowanych zjawiskami atmosferycznymi (nawałnice).

Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe

1. Śródroczny skonsolidowany rachunek zysków i strat

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	Nota	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone) ¹⁾	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone) ¹⁾
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	7.1	5 377	17 258	5 327	16 933
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto		(52)	(388)	5	(302)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto		5 325	16 870	5 332	16 631
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto		342	(149)	170	(782)
Składki zarobione netto		5 667	16 721	5 502	15 849
Przychody z tytułu prowizji i opłat	7.2	853	2 526	788	1 487
Przychody netto z inwestycji	7.3	3 026	8 620	2 910	6 192
Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji	7.4	(57)	42	(19)	219
Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych	7.5	(432)	(1 270)	(354)	(893)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	7.6	201	602	264	310
Pozostałe przychody operacyjne	7.7	421	1 221	321	851
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		(3 757)	(11 261)	(4 187)	(11 566)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		118	277	149	314
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	7.8	(3 639)	(10 984)	(4 038)	(11 252)
Koszty z tytułu prowizji i opłat	7.9	(197)	(550)	(181)	(370)
Koszty odsetkowe	7.10	(516)	(1 508)	(450)	(870)
Koszty akwizycji	7.11	(781)	(2 300)	(730)	(2 142)
Koszty administracyjne	7.11	(1 593)	(4 935)	(1 592)	(3 628)
Pozostałe koszty operacyjne	7.12	(947)	(3 033)	(811)	(1 986)
Zysk z działalności operacyjnej		2 006	5 152	1 610	3 767
Udział w wynikach finansowych netto jednostek wycenianych metodą praw własności		(1)	-	10	9
Zysk brutto		2 005	5 152	1 620	3 776

Śródroczny skonsolidowany rachunek zysków i strat (kontynuacja)

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	Nota	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone) ¹⁾	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone) ¹⁾
Podatek dochodowy	7.14	(461)	(1 250)	(426)	(877)
Zysk netto, w tym:		1 544	3 902	1 194	2 899
- zysk przypisywany właścicielom jednostki dominującej		1 007	2 432	683	2 121
- zyski (straty) przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących		537	1 470	511	778
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych	7.13	863 265 576	863 382 147	863 522 006	863 518 494
Podstawowy i rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w złotych)	7.13	1,17	2,82	0,79	2,46

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych za okres 1 stycznia – 30 września 2017 roku zaprezentowano w punkcie 4.2.

2. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	Nota	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone) ¹⁾	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone) ¹⁾
Zysk netto		1 544	3 902	1 194	2 899
Inne całkowite dochody	7.14	(145)	(185)	124	128
Podlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat		(105)	87	124	127
Wycena instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		(49)	85	nd.	nd.
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży		nd.	nd.	75	118
Różnice kursowe z przeliczenia		(27)	29	20	(33)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych		(29)	(27)	29	42
Niepodlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat		(40)	(272)	-	1
Wycena instrumentów kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		(41)	(275)	nd.	nd.
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do nieruchomości inwestycyjnych		1	3	-	1
Dochody całkowite netto, razem		1 399	3 717	1 318	3 027
- dochody całkowite przypisywane właścicielom jednostki dominującej		891	2 215	753	2 164
- dochody całkowite przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących		508	1 502	565	863

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych za okres 1 stycznia – 30 września 2017 roku zaprezentowano w punkcie 4.2.

3. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Aktywa	Nota	30 września 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone) ¹⁾	1 stycznia 2017 (przekształcone) ¹⁾
Wartość firmy	7.15	3 854	3 830	1 583
Wartości niematerialne	7.16	3 140	3 443	1 463
Inne aktywa	7.17	564	692	866
Odroczone koszty akwizycji		1 495	1 485	1 407
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	7.25	1 237	1 250	990
Rzeczowe aktywa trwałe	7.18	3 116	3 287	1 467
Nieruchomości inwestycyjne		1 678	2 355	1 738
Jednostki wyceniane metodą praw własności		17	20	37
Należności od klientów z tytułu kredytów	7.19	177 992	169 457	44 998
Pochodne instrumenty finansowe	7.20	2 030	2 351	953
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe	7.21	104 977	110 046	59 335
Wyceniane w zamortyzowanym koszcie		48 096	nd.	nd.
Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		38 190	nd.	nd.
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy		18 691	nd.	nd.
Utrzymywane do terminu wymagalności		nd.	21 237	17 346
Dostępne do sprzedaży		nd.	48 519	11 652
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy		nd.	20 243	21 001
Pożyczki		nd.	20 047	9 336
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		2 209	1 590	641
Należności	7.23	7 898	9 096	5 664
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych		8 719	8 239	2 973
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	7.24	1 191	317	1 189
Aktywa, razem		320 117	317 458	125 304

Kapitały i zobowiązania	Nota	30 września 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone) ¹⁾	1 stycznia 2017 (przekształcone) ¹⁾
Kapitały				
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej		14 169	14 599	12 990
Kapitał podstawowy		86	86	86
Pozostałe kapitały		12 495	11 917	10 869
Niepodzielony wynik		1 588	2 596	2 035
Zysk z lat ubiegłych		(844)	(299)	100
Zysk netto		2 432	2 895	1 935
Udziały niekontrolujące		21 843	22 961	4 067
Kapitały, razem		36 012	37 560	17 057
Zobowiązania				
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	7.25	45 262	44 558	42 194
Rezerwy na świadczenia pracownicze		533	556	128
Inne rezerwy	7.26	573	497	367
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		527	638	469
Zobowiązania finansowe	7.27	226 291	224 550	60 045
Inne zobowiązania	7.28	10 871	9 096	5 011
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami zakwalifikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży	7.24	48	3	33
Zobowiązania, razem		284 105	279 898	108 247
Kapitały i zobowiązania, razem		320 117	317 458	125 304

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych na 31 grudnia 2017 i 1 stycznia 2017 roku zaprezentowano w punkcie 4.2.

4. Śródroczne sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej									Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
	Kapitał podstawowy	Pozostałe kapitały						Niepodzielony wynik				
		Akcje własne	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk z lat ubiegłych	Zysk netto			
Stan na 1 stycznia 2018 roku	86	-	11 824	157	5	4	(73)	2 596	-	14 599	22 961	37 560
Wpływ zastosowania MSSF9 i inne zmiany	-	-	-	7	-	-	-	(461)	-	(454)	(1 042)	(1 496)
Stan na 1 stycznia 2018 roku po zmianie zasad rachunkowości	86	-	11 824	164	5	4	(73)	2 135	-	14 145	21 919	36 064
Wycena instrumentów kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	-	(258)	-	-	-	-	-	(258)	(17)	(275)
Wycena instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	-	13	-	-	-	-	-	13	72	85
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-	-	-	(4)	-	-	-	-	-	(4)	(23)	(27)
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	-	-	-	29	-	-	29	-	29
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	3
Inne całkowite dochody netto, razem	-	-	-	(246)	-	-	29	-	-	(217)	32	(185)
Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	-	-	-	2 432	2 432	1 470	3 902
Całkowite dochody razem	-	-	-	(246)	-	-	29	-	2 432	2 215	1 502	3 717
Pozostałe zmiany, w tym:	-	(11)	791	(6)	14	-	-	(2 979)	-	(2 191)	(1 578)	(3 769)
Podział wyniku finansowego	-	-	806	-	14	-	-	(2 979)	-	(2 159)	(1 659)	(3 818)
Transakcje na akcjach własnych	-	(11)	-	-	-	-	-	-	-	(11)	-	(11)
Transakcje z udziałowcami niekontrolującymi	-	-	(19)	-	-	-	-	-	-	(19)	81	62
Sprzedaż przeszacowanych nieruchomości i pozostałe	-	-	4	(6)	-	-	-	-	-	(2)	-	(2)
Stan na 30 września 2018 roku	86	(11)	12 615	(88)	19	4	(44)	(844)	2 432	14 169	21 843	36 012

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym (kontynuacja)

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym (przekształcone) ¹⁾	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej									Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
	Kapitał podstawowy	Pozostałe kapitały						Niepodzielony wynik				
		Akcje własne	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk z lat ubiegłych	Zysk netto			
Stan na 1 stycznia 2017 roku	86	(1)	10 758	106	5	3	(2)	2 043	-	12 998	4 086	17 084
Korekta bilansu otwarcia	-	-	-	-	-	-	-	(8)	-	(8)	(19)	(27)
Stan na 1 stycznia 2017 po korekcie	86	(1)	10 758	106	5	3	(2)	2 035	-	12 990	4 067	17 057
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	-	53	-	-	-	-	-	53	64	117
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	9	11
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	-	-	-	(71)	-	-	(71)	-	(71)
Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	6	7
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	2
Inne całkowite dochody netto, razem	-	-	-	57	-	1	(71)	-	-	(13)	79	66
Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	-	-	-	2 895	2 895	1 290	4 185
Całkowite dochody razem	-	-	-	57	-	1	(71)	-	2 895	2 882	1 369	4 251
Pozostałe zmiany, w tym:	-	1	1 066	(6)	-	-	-	(2 334)	-	(1 273)	17 525	16 252
Podział wyniku finansowego	-	-	1 125	-	-	-	-	(2 334)	-	(1 209)	-	(1 209)
Nabycie akcji Pekao	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17 711	17 711
Transakcje na akcjach własnych	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Zmiany w składzie Grupy PZU i transakcje z udziałowcami niekontrolującymi	-	-	(65)	-	-	-	-	-	-	(65)	(186)	(251)
Sprzedaż przeliczonych nieruchomości	-	-	6	(6)	-	-	-	-	-	-	-	-
Stan na 31 grudnia 2017 roku	86	-	11 824	157	5	4	(73)	(299)	2 895	14 599	22 961	37 560

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych za okres 1 stycznia – 31 grudnia 2017 zaprezentowano w punkcie 4.2.

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym (kontynuacja)

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym (przekształcone) ¹⁾	Kapitał podstawowy	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej								Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
		Pozostałe kapitały					Niepodzielony wynik					
		Akcje własne	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk z lat ubiegłych	Zysk netto			
Stan na 1 stycznia 2017 roku	86	(1)	10 758	106	5	3	(2)	2 043	-	12 998	4 086	17 084
Korekta bilansu otwarcia	-	-	-	-	-	-	-	(8)	-	(8)	(19)	(27)
Stan na 1 stycznia 2017 po korekcie	86	(1)	10 758	106	5	3	(2)	2 035	-	12 990	4 067	17 057
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	-	66	-	-	-	-	-	66	52	118
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-	-	-	9	-	-	-	-	-	9	33	42
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	-	-	-	(33)	-	-	(33)	-	(33)
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1
Inne całkowite dochody netto, razem	-	-	-	76	-	-	(33)	-	-	43	85	128
Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	-	-	-	2 121	2 121	778	2 899
Całkowite dochody razem	-	-	-	76	-	-	(33)	-	2 121	2 164	863	3 027
Pozostałe zmiany, w tym:	-	-	1 057	(4)	-	-	-	(2 333)	-	(1 280)	17 540	16 260
Podział wyniku finansowego	-	-	1 125	-	-	-	-	(2 333)	-	(1 208)	-	(1 208)
Nabycie akcji Pekao	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17 711	17 711
Transakcje z udziałowcami niekontrolującymi	-	-	(72)	-	-	-	-	-	-	(72)	(171)	(243)
Sprzedaż przeszacowanych nieruchomości	-	-	4	(4)	-	-	-	-	-	-	-	-
Stan na 30 września 2017 roku	86	(1)	11 815	178	5	3	(35)	(298)	2 121	13 874	22 470	36 344

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych za okres 1 stycznia – 30 września 2017 zaprezentowano w punkcie 4.2.

5. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone) ¹⁾
Zysk brutto	5 152	3 776
Korekty	(11 042)	(3 229)
Zmiana stanu należności od klientów z tytułu kredytów	(11 380)	(7 785)
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu depozytów	165	6 447
Zmiana wyceny aktywów wycenianych w wartości godziwej	(602)	(334)
Przychody i koszty odsetkowe	(1 716)	(1 269)
Zrealizowane zyski/straty z działalności lokacyjnej i odpisy z tytułu utraty wartości	1 198	663
Wynik z tytułu różnic kursowych	(121)	(540)
Zmiana stanu odroczonej kosztów akwizycji	(10)	(64)
Amortyzacja wartości niematerialnych i rzeczowych aktywów trwałych	815	584
Zmiana stanu udziału reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	13	(45)
Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	704	1 869
Zmiana stanu należności	(253)	(1 685)
Zmiana stanu zobowiązań	(355)	737
Przepływy z tytułu kontraktów inwestycyjnych	(16)	(84)
Nabycia i odkupienia jednostek uczestnictwa oraz certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych	(150)	(344)
Podatek dochodowy zapłacony	(1 363)	(819)
Pozostałe korekty	2 029	(560)
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	(5 890)	547
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
Wpływy	687 775	673 926
- zbycie nieruchomości inwestycyjnych	20	66
- wpływy z nieruchomości inwestycyjnych	225	227
- zbycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowych aktywów trwałych	33	33
- zbycie udziałów i akcji	2 500	2 199
- realizacja dłużnych papierów wartościowych	153 258	144 443
- zamknięcie transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży	343 503	266 032
- zamknięcie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	163 193	173 539
- realizacja pozostałych lokat	23 688	81 107
- odsetki otrzymane	1 260	1 225
- dywidendy otrzymane	61	33
- zwiększenie stanu środków pieniężnych z tytułu nabycia jednostek i zmiany zakresu konsolidacji	4	4 998
- pozostałe wpływy z lokat	30	24

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych (kontynuacja)

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone) ¹⁾
Wydatki	(681 748)	(669 729)
- nabycie nieruchomości inwestycyjnych	(102)	(48)
- wydatki na utrzymanie nieruchomości inwestycyjnych	(73)	(132)
- nabycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowych aktywów trwałych	(429)	(467)
- nabycie udziałów i akcji	(2 464)	(1 145)
- nabycie udziałów i akcji w jednostkach zależnych	(14)	(6 270)
- zmniejszenie stanu środków pieniężnych z tytułu sprzedaży jednostek i zmiany zakresu konsolidacji	-	(54)
- nabycie dłużnych papierów wartościowych	(140 703)	(143 090)
- otwarcie transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży	(346 376)	(264 214)
- otwarcie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	(167 208)	(171 053)
- nabycie pozostałych lokat	(24 357)	(83 248)
- pozostałe wydatki na lokaty	(22)	(8)
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	6 027	4 197
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		
Wpływy	157 594	180 006
- wpływy z tytułu emisji akcji przez jednostki zależne (w części opłaconej przez udziałowców niekontrolujących)	12	-
- wpływy z tytułu kredytów i pożyczek	1 832	1 605
- wpływy z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	4 346	3 575
- otwarcie transakcji z przyrzeczeniem odkupu	151 404	174 826
Wydatki	(157 291)	(178 339)
- dywidendy wypłacone właścicielom jednostki dominującej	(1 659)	-
- spłata kredytów i pożyczek	(1 892)	(1 823)
- wykup własnych dłużnych papierów wartościowych	(2 118)	(1 586)
- zamknięcie transakcji z przyrzeczeniem odkupu	(151 388)	(174 823)
- odsetki od kredytów i pożyczek	(92)	(5)
- odsetki od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	(142)	(102)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	303	1 667
Przepływy pieniężne netto, razem	440	6 411
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	8 239	2 973
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	40	(56)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu, w tym:	8 719	9 328
- o ograniczonej możliwości dysponowania	51	46

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych za okres 1 stycznia – 30 września 2017 zaprezentowano w punkcie 4.2.

Informacje uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Informacje o PZU i Grupie PZU

1.1 PZU

Jednostką dominującą w Grupie PZU jest PZU – spółka akcyjna z siedzibą w Warszawie przy al. Jana Pawła II 24.

PZU jest wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego w Sądzie Rejonowym dla Miasta Stołecznego Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 0000009831.

Podstawowym przedmiotem działalności PZU według Polskiej Klasyfikacji Działalności są pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe (PKD 65.12), a według Europejskiej Klasyfikacji Działalności - ubezpieczenia rzeczowe (EKD 6603).

1.2 Jednostki Grupy PZU oraz jednostki stowarzyszone

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2018	31 grudnia 2017	
Jednostki ubezpieczeniowe objęte konsolidacją						
1	Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA	Warszawa	nd.	nd.	nd.	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. https://www.pzu.pl/grupa-pzu/spolki/pzu-sa
2	Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie SA	Warszawa	18.12.1991	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia na życie. https://www.pzu.pl/pl/grupa-pzu/spolki/pzu-zycie
3	Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	15.09.2014	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://www.link4.pl/
4	Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych	Warszawa	20.11.2015	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://tuwpzuw.pl/
5	Lietuvos Draudimas AB	Wilno (Litwa)	31.10.2014	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://www.ld.lt/
6	Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta	Ryga (Łotwa)	30.06.2014	99,99%	99,99%	Ubezpieczenia majątkowe. http://www.balta.lv/
7	PrJSC IC PZU Ukraine	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe. http://www.pzu.com.ua/
8	PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia na życie. http://www.pzu.com.ua/
9	UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	Wilno (Litwa)	26.04.2002	99,34%	99,34%	Ubezpieczenia na życie. https://pzugd.lt/
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa Kapitałowa Pekao						
10	Bank Pekao SA	Warszawa	07.06.2017	20,03%	20,02%	Usługi bankowe. https://www.pekao.com.pl/
11	Pekao Bank Hipoteczny SA	Warszawa	07.06.2017	20,03%	20,02%	Usługi bankowe. http://www.pekaobh.pl/
12	Centralny Dom Maklerski Pekao SA	Warszawa	07.06.2017	20,03%	20,02%	Usługi maklerskie. https://www.cdmpekao.com.pl/
13	Pekao Leasing sp. z o.o.	Warszawa	07.06.2017	20,03%	20,02%	Usługi leasingowe. http://www.pekaoleasing.com.pl/
14	Pekao Investment Banking SA	Warszawa	07.06.2017	20,03%	20,02%	Usługi maklerskie. http://pekaolib.pl/
15	Pekao Faktoring sp. z o.o.	Lublin	07.06.2017	20,03%	20,02%	Usług faktoringowe. https://www.pekaofaktoring.pl/
16	Pekao Powszechne Towarzystwo Emerytalne SA w likwidacji (dawniej Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne SA) ¹⁾	Warszawa	07.06.2017	20,03%	20,02%	Zarządzanie funduszami emerytalnymi. https://www.pekaopte.pl/
17	Pekao TFI SA (dawniej Pioneer Pekao TFI SA)	Warszawa	07.06.2017 11.12.2017 ²⁾	20,03%	20,02%	Tworzenie, reprezentowanie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi. https://www.pekaotfi.pl/tfi/welcome
18	Centrum Kart SA	Warszawa	07.06.2017	20,03%	20,02%	Usługi finansowe pomocnicze. http://www.centrumkart.pl/

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2018	31 grudnia 2017	
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa Kapitałowa Pekao – ciąg dalszy						
19	Pekao Financial Services sp. z o.o.	Warszawa	07.06.2017	46,82% ³⁾	20,02%	Agent transferowy. http://www.pekao-fs.com.pl/pl/
20	Centrum Bankowości Bezpośredniej sp. z o.o.	Kraków	07.06.2017	20,03%	20,02%	Usługi call – center. http://www.cbb.pl/
21	Pekao Property SA	Warszawa	07.06.2017	20,03%	20,02%	Działalność deweloperska.
22	FPB – Media sp. z o.o.	Warszawa	07.06.2017	20,03%	20,02%	Działalność deweloperska.
23	Pekao Fundusz Kapitałowy sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	07.06.2017	20,03%	20,02%	Doradztwo gospodarcze.
24	Pekao Investment Management SA (dawniej Pioneer Pekao Investment Management SA)	Warszawa	07.06.2017 11.12.2017 ²⁾	20,03%	20,02%	Zarządzanie aktywami. https://www.pekaotfi.pl/tfi/welcome
25	Dom Inwestycyjny Xelion sp. z o.o.	Warszawa	07.06.2017 11.12.2017 ⁴⁾	20,03%	20,02%	Pośrednictwo finansowe. https://www.xelion.pl/
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa Kapitałowa Alior Banku						
26	Alior Bank SA	Warszawa	18.12.2015	31,94%	32,23%	Usługi bankowe. https://www.aliorbank.pl/
27	Alior Services sp. z o.o.	Warszawa	18.12.2015	31,94%	32,23%	Pozostała działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych.
28	Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o. w likwidacji	Kraków	18.12.2015	31,94%	32,23%	Obrót wierzytelnościami.
29	Alior Leasing sp. z o.o.	Wrocław	18.12.2015	31,94%	32,23%	Usługi leasingowe. https://www.aliorbank.pl/wlasna-dzialalnosc/alior-leasing.html
30	Meritum Services ICB SA	Gdańsk	18.12.2015	31,94%	32,23%	Usługi informatyczne.
31	Alior TFI SA (dawniej Money Makers TFI SA) ⁵⁾	Warszawa	18.12.2015	31,94%	19,39%	Usługi asset management i zarządzanie subfunduszami Alior SFIO. https://www.aliortfi.com/
32	New Commerce Services sp. z o.o.	Warszawa	18.12.2015	31,94%	32,23%	Spółka nie prowadzi działalności.
33	Absource sp. z o.o.	Kraków	04.05.2016	31,94%	32,23%	Działalność usługowa w zakresie informatyki.
34	Serwis Ubezpieczeniowy sp. z o.o.	Katowice	30.01.2017	31,94%	32,23%	Działalność brokerska.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2018	31 grudnia 2017	
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa PZU Zdrowie						
35	PZU Zdrowie SA	Warszawa	02.09.2011	100,00%	100,00%	Usługi medyczne https://www.pzu.pl/pl/grupa-pzu/spolki/pzu-zdrowie
36	Centrum Medyczne Medica sp. z o.o.	Płock	09.05.2014	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://cmmedica.pl/
37	Specjalistyczna Przychodnia Przemysłowa Prof-Med sp. z o.o.	Włocławek	12.05.2014	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://cmprofmed.pl/
38	Sanatorium Uzdrowskie „Krystynka” sp. z o.o.	Ciechocinek	09.05.2014	99,09%	99,09%	Usługi szpitalne, rehabilitacyjne, sanatoryjne. http://www.sanatoriumkrystynka.pl/
39	Przedsiębiorstwo Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia ELVITA – Jaworzno III sp. z o.o. ⁶⁾	Jaworzno	01.12.2014	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://www.elvita.pl/
40	Przedsiębiorstwo Usług Medycznych PROELMED sp. z o.o.	Łaziska Górne	01.12.2014	57,00%	57,00%	Usługi medyczne. http://www.proelmed.pl/
41	Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.	Warszawa	08.09.2015	60,46%	60,46%	Usługi medyczne. http://www.cmgamma.pl/
42	Polmedic sp. z o.o.	Radom	30.11.2016	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://www.polmedic.com.pl/
43	Artimed Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej sp. z o.o.	Kielce	21.12.2016	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://artimed.pl/
44	Revimed sp. z o.o.	Gdańsk	31.05.2017	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://www.revimed.pl/
45	Centrum Medyczne św. Łukasza sp. z o.o.	Częstochowa	09.01.2018	100,00%	nd.	Usługi medyczne. http://www.cmlukasza.pl/
Jednostki objęte konsolidacją – pozostałe jednostki						
46	Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA	Warszawa	08.12.1998	100,00%	100,00%	Zarządzanie funduszami emerytalnymi. https://www.pzu.pl/pl/grupa-pzu/spolki/pte-pzu
47	PZU Centrum Operacji SA	Warszawa	30.11.2001	100,00%	100,00%	Działalność pomocnicza związana z ubezpieczeniami i funduszami emerytalnymi.
48	Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA	Warszawa	30.04.1999	100,00%	100,00%	Tworzenie, reprezentowanie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi. https://www.pzu.pl/pl/grupa-pzu/spolki/tfi-pzu
49	PZU Pomoc SA	Warszawa	18.03.2009	100,00%	100,00%	Usługowa działalność assistance. https://www.pzu.pl/grupa-pzu/spolki/pzu-pomoc
50	PZU Finance AB (publ.)	Sztokholm (Szwecja)	02.06.2014	100,00%	100,00%	Usługi finansowe. https://www.pzu.pl/pl/grupa-pzu/spolki/pzu-finance

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2018	31 grudnia 2017	
Jednostki objęte konsolidacją – pozostałe jednostki – ciąg dalszy						
51	PZU Finanse sp. z o.o.	Warszawa	08.11.2013	100,00%	100,00%	Usługi finansowo-księgowe.
52	Tower Inwestycje sp. z o.o.	Warszawa	27.08.1998	100,00%	100,00%	Działalność deweloperska, eksploatacja i wynajem nieruchomości. https://www.pzu.pl/pl/grupa-pzu/spolki/tower-inwestycje
53	Ogrodowa-Inwestycje sp. z o.o.	Warszawa	15.09.2004	100,00%	100,00%	Nabywanie, eksploatacja, wynajem i zbywanie nieruchomości. http://www.ogrodowainwestycje.pl/
54	Arm Property sp. z o.o.	Kraków	26.11.2014	100,00%	100,00%	Kupno i sprzedaż nieruchomości.
55	Ipsilon sp. z o.o.	Warszawa	02.04.2009	100,00%	100,00%	Usługowa działalność assistance oraz usługi medyczne.
56	PZU Corporate Member Limited	Londyn (Wielka Brytania)	28.09.2017	100,00%	100,00%	Działalność inwestycyjna.
57	Ardea Alba SA w likwidacji (dawniej PZU Asset Management SA)	Warszawa	12.07.2001	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
58	PZU LAB SA (dawniej Omicron SA)	Warszawa	13.09.2011	100,00%	100,00%	Usługi konsultingowe, szkoleniowe oraz rozwój innowacji technologicznych w zakresie wsparcia w procesach bezpieczeństwa technicznego i procesowego oraz zarządzania ryzykiem. https://www.pzu.pl/pl/grupa-pzu/spolki/pzu-lab
59	Omicron BIS SA	Warszawa	28.08.2014	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
60	Sigma BIS SA	Warszawa	12.12.2014	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
61	LLC SOS Services Ukraine	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Usługi assistance.
62	Battersby Investments SA	Warszawa	15.09.2017	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
63	Tulare Investments sp. z o.o.	Warszawa	15.09.2017	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
Jednostki objęte konsolidacją - Grupa Kapitałowa Armatura						
64	Armatura Kraków SA	Kraków	07.10.1999	100,00%	100,00%	Produkcja i sprzedaż grzejników, baterii sanitarnych oraz administracja i zarządzanie grupą kapitałową. http://www.grupa-armatura.pl/
65	Aquaform SA	Środa Wlkp.	15.01.2015	100,00%	100,00%	Produkcja i sprzedaż wyposażenia łazienkowego. http://www.aquaform.com.pl/
66	Aquaform Badprodukte GmbH	Anhausen (Niemcy)	15.01.2015	100,00%	100,00%	Sprzedaż hurtowa.
67	Aquaform Ukraine TOW	Żytomierz (Ukraina)	15.01.2015	100,00%	100,00%	Sprzedaż hurtowa. http://aquaform.org.ua/

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2018	31 grudnia 2017	
68	Aquaform Romania SRL	Prejmer (Rumunia)	15.01.2015	100,00%	100,00%	Sprzedaż hurtowa.
69	Morehome.pl sp. z o.o.	Środa Wlkp.	15.01.2015	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
Jednostki objęte konsolidacją – fundusze inwestycyjne						
70	PZU SFIO Universum	Warszawa	15.12.2009	nd.	nd.	Lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu.
71	PZU FIZ Dynamiczny	Warszawa	27.01.2010	nd.	nd.	j.w.
72	PZU FIZ Sektora Nieruchomości ⁷⁾	Warszawa	01.07.2008	nd.	nd.	j.w.
73	PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2 ⁷⁾	Warszawa	21.11.2011	nd.	nd.	j.w.
74	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 1	Warszawa	12.12.2012	nd.	nd.	j.w.
75	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 2	Warszawa	19.11.2012	nd.	nd.	j.w.
76	PZU FIZ Surowcowy	Warszawa	03.09.2015	nd.	nd.	j.w.
77	PZU FIO Globalny Obligacji Korporacyjnych	Warszawa	30.05.2016	nd.	nd.	j.w.
78	PZU FIZ Forte	Warszawa	01.07.2016	nd.	nd.	j.w.
79	PZU Innowacyjnych Technologii (dawniej: PZU Telekomunikacja Media Technologia)	Warszawa	07.09.2016	nd.	nd.	j.w.
80	PZU Dłużny Aktywny	Warszawa	26.10.2016	nd.	nd.	j.w.
81	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych Witelo Fund	Warszawa	30.11.2016	nd.	nd.	j.w.
82	PZU FIZ Akcji Combo	Warszawa	09.03.2017	nd.	nd.	j.w.
83	PZU Akcji Spółek Dywidendowych	Warszawa	31.12.2017	nd.	nd.	j.w.
84	PZU FIZ Akcji Focus	Warszawa	01.04.2018	nd.	nd.	j.w.
85	inPZU Inwestycji Ostrożnych (dawniej: PZU iPuls Gotówka)	Warszawa	10.04.2018	nd.	nd.	j.w.
86	inPZU Obligacje Polskie (dawniej: PZU iPuls Obligacje Polskie)	Warszawa	10.04.2018	nd.	nd.	j.w.
87	inPZU Akcje Polskie (dawniej: PZU iPuls Akcje Polskie)	Warszawa	10.05.2018	nd.	nd.	j.w.
88	inPZU Akcji Rynków Rozwiniętych (dawniej: PZU iPuls Akcji Rynków Rozwiniętych)	Warszawa	10.05.2018	nd.	nd.	j.w.
89	inPZU Obligacji Rynków Rozwiniętych (dawniej: PZU iPuls Obligacji Rynków Rozwiniętych)	Warszawa	10.05.2018	nd.	nd.	j.w.
90	inPZU Obligacji Rynków Wschodzących (dawniej: PZU iPuls Obligacji Rynków Wschodzących)	Warszawa	10.05.2018	nd.	nd.	j.w.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2018	31 grudnia 2017	
Jednostki stowarzyszone						
91	GSU Pomoc Górniczy Klub Ubezpieczonych SA	Tychy	08.06.1999	30,00%	30,00%	Obsługa ubezpieczeń. http://gsupomoc.pl/
92	EMC Instytut Medyczny SA	Wrocław	18.06.2013	28,31% ⁸⁾	28,31% ⁸⁾	Ochrona zdrowia ludzkiego, prace badawczo-rozwojowe w dziedzinie nauk medycznych i farmacji. http://www.emc-sa.pl/
93	CPF Management	Tortola, Brytyjskie Wyspy Dziewicze	07.06.2017	8,01% ⁹⁾	8,01% ⁹⁾	Działalność doradcza i biznesowa – spółka nie prowadzi działalności.

¹⁾ 1 czerwca 2018 roku walne zgromadzenie podjęło uchwałę o rozwiązaniu spółki i otwarciu jej likwidacji.

²⁾ 7 czerwca 2017 roku, wraz z nabyciem przez PZU akcji Pekao PZU uzyskał znaczący wpływ na PIM, w którym Pekao posiadał 49% udziału. W wyniku transakcji nabycia 51% akcji PIM przez Pekao 11 grudnia 2017 roku PZU uzyskał pośrednią kontrolę nad PIM i w konsekwencji nad jego spółką zależną – Pekao TFI.

³⁾ W wyniku transakcji opisanej w punkcie 1.4.4 od 4 czerwca 2018 roku PZU został bezpośrednim posiadaczem 33,5% akcji PFS a udział Pekao spadł do 66,5%.

⁴⁾ 7 czerwca 2017 roku, wraz z nabyciem przez PZU akcji Pekao PZU uzyskał znaczący wpływ na Xelion, w którym Pekao posiadał 50% udziału. W wyniku transakcji nabycia 50% udziałów Xelion przez Pekao 11 grudnia 2017 roku PZU uzyskał pośrednią kontrolę nad Xelion.

⁵⁾ Jednostka bezpośrednio zależna od Alior Banku, w której posiada on 100% udziału (na 31 grudnia 2017 roku: 60,16%). W konsekwencji Zarząd PZU uznaje, że Grupa PZU sprawuje nad jednostką kontrolę.

⁶⁾ 6 września 2018 roku doszło do połączenia Przedsiębiorstwa Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia ELVITA – Jaworzno III sp. z o.o. z NZOZ Trzebinia. Transakcja nie miała wpływu na skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

⁷⁾ Na 30 września 2018 roku fundusze PZU FIZ Sektora Nieruchomości i PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2 prowadziły swoją działalność inwestycyjną poprzez zależne spółki prawa handlowego (objęte konsolidacją) mające charakter jednostek specjalnego przeznaczenia, których liczba wynosiła odpowiednio dla każdego funduszu: 18 i 18 (31 grudnia 2017 roku: 15 i 20).

⁸⁾ % głosów posiadanych przez PZU różni się od % kapitału akcyjnego i zarówno na 30 września 2018 roku, jak i na 31 grudnia 2017 roku wynosił 25,44%. Różnica pomiędzy udziałem w głosach a udziałem w kapitale wynika z posiadania przez akcjonariuszy niekontrolujących akcji uprzywilejowanych co do głosu.

⁹⁾ Jednostka stowarzyszona z Pekao, w której posiada on 40,00% udziału. W konsekwencji Zarząd PZU uznaje, że Grupa PZU wywiera na tę jednostkę znaczący wpływ.

Na 30 września 2018 roku poza jednostkami wymienionymi w tabeli Grupa PZU posiadała 100% udziałów w spółce Syta Development sp. z o.o. w likwidacji, nad którą kontrolę sprawuje likwidator niezależny od Grupy PZU i z tej przyczyny spółka nie podlegała konsolidacji. Wartość tych udziałów w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy PZU wynosiła zero.

1.3 Udziały niekontrolujące

W tabeli poniżej przedstawiono spółki zależne, w których występują lub występowały udziały niekontrolujące:

Nazwa jednostki	30 września 2018	31 grudnia 2017
Pekao ¹⁾	79,97%	79,98%
Alior Bank ²⁾	68,06%	67,77%
Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.	39,54%	39,54%
Przedsiębiorstwo Usług Medycznych PROELMED sp. z o.o.	43,00%	43,00%
Sanatorium Uzdrowskowie „Krystynka” sp. z o.o.	0,91%	0,91%
UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	0,66%	0,66%
AAS Balta	0,01%	0,01%
NZOZ Trzebinia	n.d.	0,25%

¹⁾ W konsekwencji PZU posiada także udziały niekontrolujące w jednostkach zależnych Pekao, wymienionych w tabeli w punkcie 1.2.

²⁾ W konsekwencji PZU posiada także udziały niekontrolujące w jednostkach zależnych Alior Banku wymienionych w tabeli w punkcie 1.2.

Wartość bilansowa udziałów niekontrolujących	30 września 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone) ¹⁾
Grupa Pekao	17 612	18 636
Grupa Alior Banku	4 225	4 319
Pozostałe	6	6
Razem	21 843	22 961

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych na 31 grudnia 2017 zaprezentowano w punkcie 4.2.

Poniżej przedstawiono skrócone informacje finansowe dotyczące Grupy Kapitałowej Pekao oraz Grupy Kapitałowej Alior Banku ujęte w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Aktywa	Grupa Kapitałowa Pekao		Grupa Kapitałowa Alior Banku	
	30 września 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone) ¹⁾	30 września 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone) ¹⁾
Wartość firmy	692	692	-	-
Wartości niematerialne	1 789	2 032	638	662
Inne aktywa	60	95	36	36
Rzeczowe aktywa trwałe	1 622	1 731	452	476
Nieruchomości inwestycyjne	13	24	-	-
Należności od klientów z tytułu kredytów	125 068	118 660	52 924	50 797
Pochodne instrumenty finansowe	1 284	1 608	604	454
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe	44 106	52 555	12 784	14 020
Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	15 029	nd.	5 927	nd.
Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	28 449	nd.	6 754	nd.
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	628	nd.	103	nd.
Utrzymywane do terminu wymagalności	nd.	3 500	nd.	1 339
Dostępne do sprzedaży	nd.	33 593	nd.	12 259
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	nd.	1 731	nd.	87
Pożyczki	nd.	13 731	nd.	335
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1 209	915	962	641
Należności	2 374	2 017	542	785
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	5 128	5 282	2 147	1 338
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	33	64	-	-
Aktywa, razem	183 378	185 675	71 089	69 209

Kapitały i zobowiązania	Grupa Kapitałowa Pekao		Grupa Kapitałowa Alior Banku	
	30 września 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone) ¹⁾	30 września 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone) ¹⁾
Kapitały				
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej	22 023	23 304	6 208	6 374
Kapitał podstawowy	262	262	1 305	1 293
Pozostałe kapitały	20 653	20 562	5 607	5 019
Niepodzielony wynik	1 108	2 480	(704)	62
Udziały niekontrolujące	12	-	-	1
Kapitały, razem	22 035	23 304	6 208	6 375
Zobowiązania				
Rezerwy na świadczenia pracownicze	410	425	34	43
Inne rezerwy	256	305	189	77
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	33	38	1	-
Zobowiązania finansowe	156 865	157 903	63 189	60 905
Inne zobowiązania	3 779	3 700	1 468	1 809
Zobowiązania, razem	161 343	162 371	64 881	62 834
Kapitały i zobowiązania, razem	183 378	185 675	71 089	69 209

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych na 31 grudnia 2017 zaprezentowano w punkcie 4.2.

W poniższej tabeli zaprezentowano skonsolidowane dane Grupy PZU z wydzielonymi danymi Grupy Kapitałowej Pekao i Grupy Kapitałowej Alior Banku, uwzględniającymi efekt korekt z tytułu wyceny aktywów i zobowiązań do wartości godziwej na dzień obejmowania kontroli oraz ich późniejszego rozliczenia w czasie.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia do 30 września 2018 roku	Grupa PZU	Wyłączenie danych Pekao	Wyłączenie danych Alior Banku	Eliminacja korekt konsolidacyjnych	Grupa PZU bez Pekao i Alior Banku
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	17 258	-	-	6	17 264
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto	(388)	-	-	-	(388)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	16 870	-	-	6	16 876
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto	(149)	-	-	-	(149)
Składki zarobione netto	16 721	-	-	6	16 727
Przychody z tytułu prowizji i opłat	2 526	(1 759)	(619)	25	173
Przychody netto z inwestycji	8 620	(4 868)	(2 739)	8	1 021
Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji	42	(92)	(77)	-	(127)
Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych	(1 270)	429	783	-	(58)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	602	(34)	(440)	4	132
Pozostałe przychody operacyjne	1 221	(333)	(306)	20	602
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	(11 261)	-	-	-	(11 261)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	277	-	-	-	277
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(10 984)	-	-	-	(10 984)
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(550)	281	267	-	(2)
Koszty odsetkowe	(1 508)	831	561	(12)	(128)
Koszty akwizycji	(2 300)	-	-	(37)	(2 337)
Koszty administracyjne	(4 935)	2 557	1 186	(9)	(1 201)
Pozostałe koszty operacyjne	(3 033)	1 148	606	(5)	(1 284)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	5 152	(1 840)	(778)	-	2 534
Udział w wynikach finansowych netto jednostek wycenianych metodą praw własności	-	-	-	-	-
Zysk (strata) brutto	5 152	(1 840)	(778)	-	2 534
Podatek dochodowy	(1 250)	480	217	-	(553)
Zysk (strata) netto	3 902	(1 360)	(561)	-	1 981

Skonsolidowany rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia do 30 września 2017 roku ¹⁾ (przekształcone)	Grupa PZU	Wyłączenie danych Pekao	Wyłączenie danych Alior Banku	Eliminacja korekt konsolidacyjnych	Grupa PZU bez Pekao i Alior Banku
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	16 933	-	-	-	16 933
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto	(302)	-	-	-	(302)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	16 631	-	-	-	16 631
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto	(782)	-	-	-	(782)
Składki zarobione netto	15 849	-	-	-	15 849
Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 487	(722)	(610)	10	165
Przychody netto z inwestycji	6 192	(2 054)	(3 065)	9	1 082
Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji	219	(27)	(1)	-	191
Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych	(893)	178	652	-	(63)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	310	(8)	182	-	484
Pozostałe przychody operacyjne	851	(92)	(126)	-	633
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	(11 566)	-	-	-	(11 566)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	314	-	-	-	314
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(11 252)	-	-	-	(11 252)
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(370)	104	250	-	(16)
Koszty odsetkowe	(870)	341	459	(9)	(79)
Koszty akwizycji	(2 142)	-	-	(10)	(2 152)
Koszty administracyjne	(3 628)	1 067	1 379	(8)	(1 190)
Pozostałe koszty operacyjne	(1 986)	384	352	8	(1 242)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	3 767	(829)	(528)	-	2 410
Udział w wynikach finansowych netto jednostek wycenianych metodą praw własności	9	(14)	-	-	(5)
Zysk (strata) brutto	3 776	(843)	(528)	-	2 405
Podatek dochodowy	(877)	201	150	-	(526)
Zysk (strata) netto	2 899	(642)	(378)	-	1 879

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych za okres 1 stycznia – 30 września 2017 zaprezentowano w punkcie 4.2.

Sprawozdanie z całkowitych dochodów	Grupa Kapitałowa Pekao		Grupa Kapitałowa Alior Banku	
	1 stycznia – 30 września 2018	1 czerwca – 30 września 2017 (przekształcone)¹⁾	1 stycznia – 30 września 2018	1 stycznia – 30 września 2017 (przekształcone)¹⁾
Zysk netto	1 360	642	561	378
Inne całkowite dochody	21	41	22	75
Wycena instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	82	nd.	9	nd.
Wycena instrumentów kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	(21)	nd.	-	nd.
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	nd	8	nd	65
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych netto	(40)	33	13	10
Różnice kursowe	-	-	-	-
Dochody całkowite netto, razem	1 381	683	583	453

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych porównywalnych zaprezentowano w punkcie 4.2.

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych	Grupa Kapitałowa Pekao		Grupa Kapitałowa Alior Banku	
	1 stycznia – 30 września 2018	1 czerwca – 30 września 2017	1 stycznia – 30 września 2018	1 stycznia – 30 września 2017
Przeptywy pieniężne netto z działalności operacyjnej	(8 064)	(2 485)	331	(556)
Przeptywy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	7 984	3 053	333	1 309
Przeptywy pieniężne netto z działalności finansowej	(99)	684	125	131
Przeptywy pieniężne netto, razem	(179)	1 252	789	884

Informacje o dywidendach	Grupa Kapitałowa Pekao		Grupa Kapitałowa Alior Banku	
	1 stycznia – 30 września 2018	1 czerwca – 30 września 2017	1 stycznia – 30 września 2018	1 stycznia – 30 września 2017
Data uchwalenia dywidendy	21 czerwca 2018	19 kwietnia 2017	-	-
Dzień dywidendy	6 lipca 2018	21 czerwca 2017	-	-
Dzień wypłaty dywidendy	20 lipca 2018	6 lipca 2017	-	-
Kwota dywidendy na akcję (w zł)	7,90	8,68	-	-
Wartość dywidendy przypadająca Grupie PZU	415	456	-	-
Wartość dywidendy przypadająca akcjonariuszom niekontrolującym	1 659	1 822	-	-

1.4 Zmiany zakresu konsolidacji i struktury Grupy PZU

1.4.1. Nabycie akcji Pekao

8 grudnia 2016 roku, PZU działający w konsorcjum z PFR podpisał z UniCredit S.p.A. („Sprzedający”, „UniCredit”) umowę sprzedaży pakietu akcji Pekao („SPA”).

W dniu zamknięcia transakcji, tj. 7 czerwca 2017 roku PZU nabył bezpośrednio akcje Pekao reprezentujące ok. 20% ogólnej liczby głosów a PFR jednocześnie nabył bezpośrednio akcje Pekao reprezentujące ok. 12,8% ogólnej liczby głosów.

W wyniku tej transakcji PZU uznał, że 7 czerwca 2017 roku objął kontrolę nad Pekao.

Cena, którą uzgodniły Strony to 123 zł za jedną akcję, co implikowało łączną cenę 10 589 mln zł za cały pakiet nabywany przez PZU i PFR, z czego cena za pakiet nabywany przez PZU wynosiła 6 457 mln zł. Cena zawierała także zapłatę za nabyte prawo do uchwalonej przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Pekao 19 kwietnia 2017 roku dywidendy w wysokości 8,68 zł na jedną akcję, czyli łącznie 456 mln zł. SPA nie przewiduje wprowadzenia korekty ceny nabycia.

Ostateczne rozliczenie nabycia Pekao

Rozliczenie nabycia akcji Pekao na dzień objęcia kontroli przeprowadzono na podstawie danych sporządzonych na 31 maja 2017 roku. Nie wystąpiły istotne różnice danych księgowych pomiędzy 31 maja a 7 czerwca 2017 roku.

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera ostateczną wartość godziwą nabytych aktywów i zobowiązań (w szczególności portfela kredytowego) W trakcie kalkulacji wartości firmy:

- dokonano spisania wartości firmy wykazywanej w sprawozdaniu finansowym Pekao;
- rozpoznano wartości niematerialne niewykazywane dotąd w sprawozdaniu finansowym Pekao;
- dokonano wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań wykazanych w sprawozdaniu finansowym Pekao – portfela kredytowego, portfela nieruchomości (przeznaczonych na potrzeby własne, inwestycyjnych oraz przeznaczonych do sprzedaży), aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności (wycenianych przez Pekao w zamortyzowanym koszcie) oraz dostępnych do sprzedaży (wycenianych przez Pekao w koszcie historycznym);
- nie zidentyfikowano zobowiązań warunkowych wymagających ujęcia;
- nie zidentyfikowano potencjalnych aktywów z tytułu odszkodowania wymagających ujęcia.

Poniżej zaprezentowano ostateczne rozliczenie transakcji na podstawie wartości godziwej nabytych aktywów i zobowiązań.

Aktywa	Wartość bilansowa	Korekta do wartości godziwej (rozliczenie prowizoryczne)	Korekta - rozliczenie ostateczne	Wartość godziwa	Komentarz
Wartość firmy	56	(56)	-	-	Wyeliminowano wartość firmy ujętą w bilansie Pekao i rozpoznano jako część wartości firmy z nabycia akcji Pekao.
Wartości niematerialne	544	1 450	-	1 994	Zidentyfikowano nowe składniki aktywów: <ul style="list-style-type: none"> • znak towarowy – 340 mln zł; • relacje z klientami posiadającymi rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe (CDI, ang. <i>core deposit intangible</i>) – 1 000 mln zł; • relacje z klientami posiadającymi pożyczkę gotówkową PEX – 110 mln zł.
Inne aktywa	192	-	-	192	
Rzeczowe aktywa trwałe	1 403	253	51	1 707	Wyceniono do wartości godziwej nieruchomości wyceniane przez Pekao według kosztu historycznego pomniejszonego o umorzenie i odpisy z tytułu utraty wartości.
Nieruchomości inwestycyjne	25	-	2	27	
Jednostki wyceniane metodą praw własności	154	400	-	554	Wyceniono do wartości godziwej udziały w jednostkach stowarzyszonych (PIM i Xelion), wyceniane przez Pekao metodą praw własności.
Aktywa finansowe	157 634	(1 199)	-	156 435	
Utrzymywane do terminu wymagalności	4 507	22	-	4 529	Wyceniono do wartości godziwej aktywa wyceniane przez Pekao w zamortyzowanym koszcie.
Dostępne do sprzedaży	22 168	151	-	22 319	Wyceniono do wartości godziwej instrumenty kapitałowe prezentowane przez Pekao w koszcie historycznym i usójniono wycenę niektórych aktywów zgodnie z modelami funkcjonującymi w Grupie PZU.
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	2 886	-	-	2 886	
Pochodne instrumenty zabezpieczające	325	-	-	325	
Pożyczki	127 748	(1 372)	-	126 376	Wyceniono do wartości godziwej portfel kredytowy.
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	867	(67)	(10)	790	Naliczono podatek odroczone od wprowadzonych korekt do wartości godziwej.
Należności	2 542	(16)	-	2 526	Wyceniono do wartości godziwej należności.
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	4 981	-	-	4 981	
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	48	(2)	-	46	Wyceniono do wartości godziwej nieruchomości przeznaczone do sprzedaży.
Aktywa, razem	168 446	763	43	169 252	

Zobowiązania	Wartość bilansowa	Korekta do wartości godziwej (rozliczenie prowizoryczne)	Korekta – rozliczenie ostateczne	Wartość godziwa	Komentarz
Rezerwy na świadczenia pracownicze	381	40	-	421	Wyceniono rezerwę na urlopy do wartości godziwej.
Inne rezerwy	249	46	-	295	Wyceniono rezerwy do wartości godziwej.
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	5	-	-	5	
Zobowiązania finansowe	141 297	43	-	141 340	Wyceniono do wartości godziwej zobowiązania wyceniane w zamortyzowanym koszcie.
Inne zobowiązania	4 990	66	-	5 056	
Zobowiązania, razem	146 922	195	-	147 117	

Aktywa netto	Wartość bilansowa	Korekta do wartości godziwej (rozliczenie prowizoryczne)	Korekta – rozliczenie ostateczne	Wartość godziwa	Komentarz
Aktywa netto przypadające udziałowcom jednostki dominującej	21 509	568	43	22 120	Wpływ powyższych przeszacowań na wartość aktywów netto przypadających udziałowcom jednostki dominującej.
Udziały niekontrolujące	15	-	-	15	
Aktywa netto, razem	21 524	568	43	22 135	

W rozliczeniu nabycia Grupa PZU pomniejszyła przekazaną zapłatę o kwotę 456 mln zł stanowiącą cenę za prawo do otrzymania dywidendy wypłaconej z zysków osiągniętych przez Pekao przed dniem objęcia kontroli, którą na dzień nabycia kontroli przez PZU wykazano jako należność, a otrzymano 6 lipca 2017 roku.

Kalkulacja wartości firmy	Rozliczenie prowizoryczne	Korekta – rozliczenie ostateczne	Rozliczenie ostateczne
Przekazana zapłata	6 001	-	6 001
Przekazane środki pieniężne	6 457	-	6 457
Korekta o kwotę stanowiącą cenę za prawo do otrzymania dywidendy	(456)	-	(456)
Wartość udziałów niekontrolujących (80,00% udziału w wartości godziwej aktywów netto Pekao)	17 662	34	17 696
Wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywów netto Pekao	(22 077)	(43)	(22 120)
Wartość firmy	1 586	(9)	1 577

Wartość firmy nie będzie pomniejszała dochodu do opodatkowania.

1.4.2. Nabycie Centrum Medycznego św. Łukasza sp. z o.o.

9 stycznia 2018 roku PZU Zdrowie SA nabyło 360 udziałów spółki Centrum Medyczne św. Łukasza sp. z o.o. stanowiących 100% kapitału zakładowego i upoważniających do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników o wartości nominalnej 600 zł każdy.

Od dnia objęcia kontroli, tj. od 9 stycznia 2018 roku Centrum Medyczne św. Łukasza sp. z o.o. objęto konsolidacją.

1.4.3. Zmiany w zakresie konsolidowanych funduszy inwestycyjnych

Z uwagi na uzyskanie kontroli nad funduszem PZU FIZ Akcji Focus, objęto go konsolidacją od 1 kwietnia 2018 roku.

Ponadto objęto konsolidacją nowo utworzone fundusze inPZU Inwestycji Ostrożnych, inPZU Obligacje Polskie (od 10 kwietnia 2018 roku) oraz inPZU Akcje Polskie, inPZU Akcji Rynków Rozwiniętych, inPZU Obligacji Rynków Rozwiniętych, inPZU Obligacji Rynków Wschodzących (od 10 maja 2018 roku).

1.4.4. Transakcje pod wspólną kontrolą

24 kwietnia 2018 roku PTE PZU otrzymało decyzje KNF, wyrażające zgodę na przejście zarządzania Pekao OFE oraz Pekao DFE. 18 maja 2018 roku PZU PTE oraz Pekao PTE zawarły umowę przeniesienia przedsiębiorstwa, obejmującego m.in. działalność Pekao OFE oraz Pekao DFE, na które składa się zarządzanie Pekao OFE i Pekao DFE. Przejęcie przedsiębiorstwa nastąpiło ze skutkiem na 19 maja 2018 roku. Zgodnie z decyzją KNF datę rozpoczęcia likwidacji Pekao OFE wyznaczono na 1 sierpnia 2018 roku, a zakończenie likwidacji i połączenie aktywów Pekao OFE z aktywami OFE PZU „Złota Jesień” nastąpi 12 października 2018 roku. Likwidacja DFE Pekao trwa od 19 maja 2018 i zakończy się 28 września 2018 roku.

4 czerwca 2018 roku KRS zarejestrował podwyższenie kapitału zakładowego PFS w związku z podziałem przez wydzielenie (organizacyjne, funkcjonalne i finansowe) i przeniesieniem w rozumieniu art. 530 § 2 KSH oddziału agenta transferowego PZU CO (stanowiącego zorganizowaną część przedsiębiorstwa) do PFS. Transakcję przeprowadzono na podstawie umowy zawartej 16 marca 2018 roku pomiędzy PZU, Pekao, PFS oraz PZU CO oraz planu podziału zawartego 27 lutego 2018 roku pomiędzy PZU CO (spółka dzielona) i PFS (spółka przejmująca). Wartość aktywów netto PZU CO przeniesionych do PFS wynosiła na dzień wydzielenia 7 mln zł. Od dnia wydzielenia usługi agenta transferowego świadczone dotychczas przez PZU CO są świadczone przez PFS.

6 września 2018 roku doszło do połączenia Przedsiębiorstwa Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia ELVITA – Jaworzno III sp. z o.o. z NZOZ Trzebinia.

Transakcje nie miały wpływu na skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

2. Struktura akcjonariatu

Według stanu na dzień przekazania niniejszego raportu okresowego struktura akcjonariatu PZU z uwzględnieniem akcjonariuszy posiadających co najmniej 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu PZU przedstawiała się następująco:

Lp.	Nazwa akcjonariusza	Liczba akcji oraz głosów na Walnym Zgromadzeniu	Procent udziału w kapitale podstawowym oraz w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu
1	Skarb Państwa	295 217 300 ¹⁾	34,1875%
2	Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny oraz Nationale Nederlanden Dobrowolny Fundusz Emerytalny	43 825 000	5,0751%
3	Pozostali akcjonariusze	524 480 700	60,7374%
Razem		863 523 000	100,00%

¹⁾ Na podstawie raportu bieżącego nr 21/2018 dotyczącego wykazu akcjonariuszy posiadających co najmniej 5% liczby głosów na Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu PZU, które odbyło się 28 czerwca 2018 roku.

2.1 Wskazanie zmian w strukturze własności znacznych pakietów akcji emitenta

W wyniku transakcji nabycia akcji PZU, rozliczonych 6 czerwca 2018 roku Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny oraz Nationale Nederlanden Dobrowolny Fundusz Emerytalny zwiększyły stan posiadania akcji PZU do 5,03% kapitału zakładowego PZU, co stanowi 5,03% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu PZU.

2.2 Akcje lub uprawnienia do nich posiadane przez osoby zarządzające i nadzorujące PZU

Na dzień przekazania niniejszego raportu okresowego Członek Zarządu PZU Tomasz Kulik posiadał 2 847 akcji PZU. Pozostali Członkowie Zarządu, Rady Nadzorczej lub Dyrektorzy Grupy nie posiadali akcji PZU lub uprawnień do nich zarówno na dzień przekazania niniejszego raportu okresowego, jak i na dzień przekazania raportu rocznego za 2017 rok (tj. 15 marca 2018 roku).

3. Skład Zarządu, Rady Nadzorczej i Dyrektorzy Grupy

3.1 Skład Zarządu jednostki dominującej

Od 1 stycznia 2018 roku w skład Zarządu PZU wchodził:

- Paweł Surówka – Prezes Zarządu PZU;
- Roger Hodgkiss – Członek Zarządu PZU;
- Tomasz Kulik – Członek Zarządu PZU;
- Maciej Rapkiewicz – Członek Zarządu PZU;
- Małgorzata Sadurska – Członek Zarządu PZU.

Do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego w składzie Zarządu PZU nie nastąpiły żadne zmiany.

3.2 Skład Rady Nadzorczej jednostki dominującej

Od 1 stycznia 2018 roku w skład Rady Nadzorczej PZU wchodził:

- Katarzyna Lewandowska – Przewodnicząca Rady;
- Aneta Fałek – Wiceprzewodnicząca Rady;
- Alojzy Nowak – Sekretarz Rady;

- Bogusław Banaszak – Członek Rady;
- Marcin Chludziński – Członek Rady;
- Paweł Górecki – Członek Rady;
- Agata Górnicka – Członek Rady;
- Robert Śnitko – Członek Rady;
- Maciej Zaborowski – Członek Rady.

8 stycznia 2018 roku Aneta Fatek złożyła rezygnację z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej PZU z dniem 8 stycznia 2018 roku.

8 stycznia 2018 roku Prezes Rady Ministrów działając w imieniu Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej powołał Pana Macieja Łopińskiego na Członka Rady Nadzorczej PZU.

9 stycznia 2018 roku zmarł Bogusław Banaszak, który pełnił funkcję Członka Rady Nadzorczej PZU.

9 stycznia 2018 roku Maciej Łopiński objął funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej PZU, a Paweł Górecki Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej PZU.

9 marca 2018 roku NWZ PZU powołało w skład Rady Nadzorczej PZU Roberta Jastrzębskiego.

Od 9 marca 2018 roku dnia przekazania niniejszego raportu okresowego w skład Rady Nadzorczej PZU wchodził:

- Maciej Łopiński – Przewodniczący Rady;
- Paweł Górecki – Wiceprzewodniczący Rady;
- Alojzy Nowak – Sekretarz Rady;
- Marcin Chludziński – Członek Rady;
- Agata Górnicka – Członek Rady;
- Robert Jastrzębski – Członek Rady;
- Katarzyna Lewandowska – Członek Rady;
- Robert Śnitko – Członek Rady;
- Maciej Zaborowski – Członek Rady.

3.3 Dyrektorzy Grupy PZU

Oprócz Członków Zarządu kluczowym personelem kierowniczym w Grupie PZU są także Dyrektorzy Grupy PZU, którzy co do zasady wchodzi także w skład Zarządu PZU Życie.

Od 1 stycznia 2018 roku Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Aleksandra Agatowska;
- Tomasz Karusewicz;
- Bartłomiej Litwińczuk;
- Dorota Macieja;
- Roman Pałac.

Do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego wśród Dyrektorów Grupy PZU nie nastąpiły żadne zmiany.

4. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości i kluczowe szacunki i osądy

Szczegółowe zasady (politykę) rachunkowości oraz kluczowe szacunki i osądy zaprezentowano w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

4.1 Zmiany zasad rachunkowości, szacunków, błędy lat poprzednich

4.1.1. Zmiany w stosowanych MSSF

4.1.1.1. Standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wchodzące w życie od 1 stycznia 2018 roku

W skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zastosowano następujące zmiany w standardach.

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
MSSF 9 – Instrumenty finansowe	1 stycznia 2018	2067/2016	Wpływ zastosowania MSSF9 opisano w punkcie 4.1.2.
Zmiana do MSSF 4 – Zastosowanie MSSF 9 Instrumenty Finansowe łącznie z MSSF 4 Kontrakty Ubezpieczeniowe	1 stycznia 2018	1988/2017	Zgodnie ze zmianą do MSSF 4 wydaną przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 12 września 2016 roku zakłady ubezpieczeń mają możliwość odroczenia wdrożenia MSSF 9 do momentu wejścia w życie MSSF 4 Faza II, dotyczącego kontraktów ubezpieczeniowych, jednak nie później niż do 1 stycznia 2021 roku, jednakże Grupa PZU nie jest uprawniona do wykorzystania tego zwolnienia z uwagi na znaczący udział działalności bankowej. Komisja Unii Europejskiej zezwoliła także konglomeratom finansowym na odroczenie zastosowania MSSF9 przez ubezpieczeniowe jednostki konglomeratów pod warunkiem, że żadne instrumenty finansowe nie są przenoszone między ubezpieczeniowymi a bankowymi jednostkami konglomeratów, w sprawozdaniu zawarto informację o zakładach ubezpieczeń, które nadal stosują MSR 39 a ujawnienia informacji wymagane zgodnie z MSSF 7 przedstawia się odrębnie dla jednostek ubezpieczeniowych stosujących MSR 39 oraz pozostałych jednostek stosujących MSSF 9. Grupa PZU nie zdecydowała się na zastosowanie możliwości, o której mowa w rozporządzeniu.

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
MSSF 15 – Przychody z tytułu umów z klientami	1 stycznia 2018	1905/2016	<p>MSSF 15 określa, w jaki sposób i kiedy ujmuje się przychody, jak i wymaga dostarczenia bardziej szczegółowych ujawnień. Standard zastępuje MSR 18 „Przychody”, MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną” oraz wiele interpretacji związanych z ujmowaniem przychodów. Standard ma zastosowanie do prawie wszystkich umów z klientami (główne wyjątki dotyczą umów leasingowych, instrumentów finansowych oraz umów ubezpieczeniowych). Fundamentalną zasadą nowego standardu jest ujmowanie przychodów w taki sposób, aby odzwierciedlić transfer towarów lub usług na rzecz klientów oraz w takiej kwocie, która odzwierciedla wysokość wynagrodzenia (tj. płatność), do którego spółka spodziewa się uzyskać prawo wzamian za towary lub usługi. Standard dostarcza również wytycznych ujmowania transakcji, które nie były szczegółowo regulowane przez dotychczasowe standardy (np. przychody z usług czy modyfikacja umów), jak i obszerniejsze wyjaśnienia na temat ujmowania umów wieloelementowych. Standardu nie stosuje się do umów ubezpieczenia, umów o charakterze finansowym oraz działalności pobocznej (np. sprzedaży środków trwałych).</p> <p>Grupa PZU zastosowała MSSF 15 zgodnie z podejściem opisanym w punkcie C3 b) – retrospektywnie z łącznym efektem dla umów obowiązujących na 1 stycznia 2018 roku (dzień pierwszego zastosowania) ujętym jednorazowo na ten dzień.</p> <p>Grupa PZU dokonała analizy wpływu nowego standardu na umowy zawierane przez jednostki Grupy PZU i nie zidentyfikowała umów, dla których wdrożenie MSSF 15 miałyby istotny wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe, gdyż przychody regulowane przez MSSF 15 mają drugorzędne znaczenie dla sprawozdawczości finansowej Grupy PZU.</p>
Wyjaśnienia do MSSF 15 – przychody z tytułu umów z klientami	1 stycznia 2018	1987/2017	<p>Wyjaśnienia dostarczają wytycznych dotyczących identyfikacji obowiązków spełnienia świadczeń (ustalenie, w jakich przypadkach zawarte w umowie przyrzeczenia to „odrębne” towary lub usługi, które należy rozliczać osobno), rachunkowości licencji dotyczących własności intelektualnej (ustalenie, w jakich sytuacjach przychody z tytułu licencji dotyczącej własności intelektualnej należy rozliczać „przez pewien okres”, a w jakich sytuacjach w „ danym punkcie w czasie”) oraz rozróżnienia pomiędzy mocodawcą a agentem (doprecyzowanie, że mocodawca w ramach danego ustalenia kontroluje towar lub usługę przed ich przekazaniem do klienta). Zmiany w standardzie obejmują również dodatkowe praktyczne rozwiązania ułatwiające wdrożenie nowego standardu.</p>
Zmiana do MSSF 2 – Klasyfikacja i wycena płatności w formie akcji	1 stycznia 2018	289/2018	<p>Zmiana zawiera wskazówki ujednociające wymogi rachunkowości dla transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych, które przyjmują takie samo podejście jak w przypadku transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych (wyjątek w MSSF 2) oraz wyjaśnienia sytuacji, kiedy płatność w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych zmienia się w płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych z powodu zmiany warunków umownych.</p> <p>Zmiana nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.</p>

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
Zmiana do MSR 40 – Przeniesienia nieruchomości inwestycyjnych	1 stycznia 2018	400/2018	Zmiana wyjaśnia kiedy jednostka powinna dokonywać przeniesienia nieruchomości w budowie do lub z kategorii nieruchomości inwestycyjnych, w przypadku zmiany charakteru użytkowania tej nieruchomości w sytuacjach innych niż specyficznie wymienione w MSR 40. Zmiana nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.
Zmiany do MSSF 2014-2016	1 stycznia 2018	182/2018	Zmiany dotyczą: 1. MSSF 1 – zniesienie zwolnień dla podmiotów stosujących MSSF po raz pierwszy w zakresie pewnych ujawnień; 2. MSR 28 – w zakresie możliwości podejmowania przez określone jednostki indywidualnej decyzji dotyczącej wyceny udziałów w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z MSSF 9. Zmiany nie miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.
Interpretacja KIMSF 22 – Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczkowe	1 stycznia 2018	519/2018	Interpretacja wyjaśnia, jaki kurs walutowy powinien być stosowany przy ujęciu transakcji denominowanej w walucie obcej zgodnie z MSR 21 w przypadku, kiedy klient dokonuje bezwrotnej płatności zaliczkowej za dostawę towarów lub usług. Interpretacja nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.

4.1.2. MSSF 9 - Instrumenty finansowe

MSSF 9 *Instrumenty Finansowe*, opublikowany przez RMSR w lipcu 2014 roku i zatwierdzony w listopadzie 2016 roku przez Komisję Europejską, zastępuje MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena*. MSSF 9 obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później, z możliwością wcześniejszego zastosowania.

Grupa PZU zastosowała MSSF 9 od 1 stycznia 2018 roku, w wersji opublikowanej w lipcu 2014 roku.

MSSF 9 określa nowe wymogi w zakresie klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych, utraty wartości aktywów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń.

Wpływ zastosowania nowego standardu

Klasyfikacja zgodnie z MSR 39	Klasyfikacja zgodnie z MSSF 9	Wartość bilansowa zgodnie z MSR 39 na 31 grudnia 2017	Wpływ zmian wyceny wynikający z reklasyfikacji	Wpływ odpisów na oczekiwane straty wynikające z ryzyka kredytowego	Wartość bilansowa zgodnie z MSSF 9 na 1 stycznia 2018
Należności od klientów z tytułu kredytów	Aktywa finansowe wg zamortyzowanego kosztu	167 497	(83)	(1 524)	165 890
	Aktywa finansowe w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	1 597	(73)	33	1 557
Pochodne instrumenty finansowe	Aktywa finansowe w wartości godziwej przez wynik finansowy	363	(6)	8	365
	Pochodne instrumenty finansowe	2 351	-	-	2 351
Utrzymywane do terminu wymagalności	Aktywa finansowe wg zamortyzowanego kosztu	18 985	-	(11)	18 974
	Aktywa finansowe w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	2 204	66	-	2 270
	Aktywa finansowe w wartości godziwej przez wynik finansowy	48	1	-	49
Dostępne do sprzedaży	Aktywa finansowe wg zamortyzowanego kosztu	4 874	(1)	(2)	4 871
	Aktywa finansowe w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	43 385	-	-	43 385
	Aktywa finansowe w wartości godziwej przez wynik finansowy	260	-	-	260
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Aktywa finansowe wg zamortyzowanego kosztu	25	(2)	-	23
	Aktywa finansowe w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	491	-	-	491
	Aktywa finansowe w wartości godziwej przez wynik finansowy	19 727	-	-	19 727
Pożyczki - dłużne papiery wartościowe	Aktywa finansowe wg zamortyzowanego kosztu	8 515	(2)	(19)	8 494
	Aktywa finansowe w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	5 108	(2)	(9)	5 097
Pożyczki - pozostałe	Aktywa finansowe wg zamortyzowanego kosztu	6 424	-	(45)	6 379
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych		8 239	-	-	8 239
Pozostałe aktywa		25 775	-	3	25 778
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		1 590	19	306	1 915
Aktywa razem		317 458	(83)	(1 260)	316 115

Klasyfikacja zgodnie z MSR 39	Klasyfikacja zgodnie z MSSF 9	Wartość bilansowa zgodnie z MSR 39 na 31 grudnia 2017	Wpływ zmian wyceny wynikający z reklasyfikacji	Wpływ odpisów na oczekiwane straty wynikające z ryzyka kredytowego	Wartość bilansowa zgodnie z MSSF 9 na 1 stycznia 2018
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej		14 599	(223)	(231)	14 145
Kapitał akcyjny		86	-	-	86
Kapitał z aktualizacji wyceny		157	(34)	41	164
Pozostałe kapitały		11 760	-	-	11 760
Niepodzielony wynik z lat ubiegłych		2 596	(189)	(272)	2 135
Udziały niekontrolujące		22 961	140	(1 182)	21 919
Kapitał własny, razem		37 560	(83)	(1 413)	36 064
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	Zobowiązania finansowe wg wartości godziwej przez wynik finansowy	4 955	-	-	4 955
Zobowiązania finansowe wg zamortyzowanego kosztu	Zobowiązania finansowe wg zamortyzowanego kosztu	219 595	-	-	219 595
Rezerwy		45 611	-	153	45 764
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego		638	-	-	638
Pozostałe zobowiązania		9 099	-	-	9 099
Zobowiązania razem		279 898	-	153	280 051
Kapitały i zobowiązania razem		317 458	(83)	(1 260)	316 115

Klasyfikacja i wycena aktywów finansowych

Standard wprowadza nowe podejście do klasyfikacji aktywów finansowych, która uzależniona jest od:

- modelu biznesowego jednostki w zakresie zarządzania aktywami finansowymi oraz
- charakterystyki umownych przepływów pieniężnych dla składnika aktywów finansowych.

Zgodnie z MSSF 9 aktywa finansowe klasyfikuje się do wyceny w:

- zamortyzowanym koszcie;
- wartości godziwej przez wynik finansowy;
- wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Instrumenty klasyfikuje się na moment zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy lub w momencie rozpoznania instrumentu. Zmiany klasyfikacji możliwe są wyłącznie w bardzo rzadkich przypadkach zmiany modelu biznesowego.

Modele biznesowe

Składniki aktywów finansowych zarządzane są zgodnie z modelami biznesowymi, służącymi do przekazywania informacji do celów zarządczych. Analiza modeli, dokonana przez Grupę PZU, obejmowała m.in.:

- sposób, w jaki wyniki modelu biznesowego i aktywów finansowych utrzymywanych w ramach tego modelu biznesowego są oceniane i przekazywane kluczowemu personelowi kierownicemu jednostki;
- rodzaje ryzyka, które mają wpływ na wyniki modelu biznesowego (i aktywów finansowych utrzymywanych w ramach tego modelu biznesowego), a w szczególności sposób, w jaki zarządza się tym ryzykiem.

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz te, które są utrzymywane w modelu zarządzanym na podstawie wartości godziwej, zaklasyfikowano do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Test SPPI

W celu oceny, czy umowne przepływy pieniężne stanowią wyłącznie spłaty kwoty głównej i odsetek (tzw. test SPPI, ang. *solely payments of principal and interest*) dokonywany jest specjalny test. Pod pojęciem kwoty głównej rozumie się wartość godziwą składnika aktywów finansowych w momencie początkowego ujęcia. Odsetki obejmują zapłatę za wartość pieniądza w czasie, za ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w określonym czasie i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzieleniem kredytów, a także marżę zysku.

W trakcie testu SPPI analizuje się, czy składnik aktywów finansowych zawiera warunki umowne, które mogłyby zmienić terminy lub kwoty umownych przepływów pieniężnych tak, aby warunek uzyskiwania wyłącznie kwoty głównej i odsetek nie był spełniony. Dokonując oceny, Grupa PZU rozważa:

- zdarzenia warunkowe, które mogłyby zmienić kwoty i terminy przepływów pieniężnych;
- czynniki modyfikujące oprocentowanie;
- warunki przedpłaty i przedłużenia płatności;
- warunki ograniczające prawo do pozyskiwania przepływów pieniężnych;
- czynniki modyfikujące wartość pieniądza w czasie, w tym okresowe resetowanie stopy procentowej.

Aktywa finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie

Jako aktywa finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie klasyfikuje się składniki aktywów finansowych, jeżeli spełnione są oba poniższe warunki:

- składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy;
- spełniają test SPPI - warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

Powyższe warunki spełniają aktywa finansowe klasyfikowane zgodnie z MSR 39 do kategorii pożyczek i należności (w tym większość należności od klientów z tytułu kredytów), oraz do aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności, za wyjątkiem aktywów finansowych, dla których w wyniku analizy stwierdzono, że warunki umowy mogą powodować powstanie przepływów pieniężnych, które nie stanowią jedynie spłaty kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

Do kategorii aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie zaklasyfikowano również zakupione składniki aktywów finansowych dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. Tego rodzaju aktywa finansowe zostały nabyte w związku z połączeniem z wydzieloną częścią Banku BPH w 2016 roku oraz Bankiem Meritum w 2015 roku. W efekcie do kategorii wyceny według zamortyzowanego kosztu zaliczono udzielone klientom kredyty i pożyczki oraz dłużne papiery wartościowe (obligacje skarbowe) o charakterze inwestycyjnym. Zgodnie z zasadami MSR 39 stosowanymi do dnia 31 grudnia 2017 r., pozycje zaliczane były odpowiednio do kategorii pożyczek i należności oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży i utrzymywanych do zapadalności.

Na moment pierwszego zastosowania MSSF9 dokonano również oceny modelu biznesowego dla inwestycyjnych papierów wartościowych, które są w większości utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych, jak i sprzedaży, w wyniku której stwierdzono, że w odniesieniu do niektórych z tych papierów dotychczasową praktyką było utrzymywanie ich w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych i intencja w stosunku do nich pozostaje niezmienną. W związku z tym oceniono, iż właściwym modelem biznesowym dla tych papierów jest model, którego celem jest utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych i przeklasyfikowano je do wyceny w zamortyzowanym koszcie. Poprzednio papiery te były klasyfikowane jako dostępne do sprzedaży i wyceniane w wartości godziwej przez kapitał.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Aktywa finansowe wyceniane są w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, jeżeli spełnione są oba poniższe warunki:

- składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych;
- spełniają test SPPI - warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

W szczególności powyższe warunki są spełnione dla instrumentów dłużnych, które zgodnie z MSR 39 klasyfikowane były jako aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

W związku z zaklasyfikowaniem niektórych należności od klientów z tytułu kredytów oraz korporacyjnych i municypalnych papierów wartościowych do modelu biznesowego, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych, kredyty te są wyceniane w wartości godziwej przez kapitał. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te wyceniane były wg zamortyzowanego kosztu, zgodnie z MSR 39.

W związku z możliwą sprzedażą niektórych aktywów z portfela papierów wartościowych dotychczas utrzymywanych do terminu zapadalności, dokonano ich przeklasyfikowania do wyceny według wartości godziwej przez kapitał, gdyż właściwym modelem biznesowym dla tych papierów jest model, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te wyceniane były wg zamortyzowanego kosztu, zgodnie z MSR 39.

Do tej kategorii aktywów finansowych klasyfikuje się również instrumenty kapitałowe, dla których dokonano nieodwołalnego wyboru wyceny w wartości godziwej z ujęciem późniejszych zmian wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Do kategorii tej klasyfikowane są pozostałe instrumenty finansowe nie spełniające warunków zaklasyfikowania do aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie lub wartości godziwej przez inne całkowite dochody. W szczególności dotyczy to następujących aktywów finansowych:

- aktywa finansowe wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy;
- aktywa finansowe klasyfikowanych zgodnie z MSR 39 jako przeznaczonych do obrotu;
- instrumenty pochodne;
- jednostki uczestnictwa nie będące instrumentami kapitałowymi i których nie dotyczy warunek charakterystyki przepływów pieniężnych stanowiących jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek, klasyfikowanych zgodnie z MSR 39 do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży;
- aktywa finansowe nie spełniające testu SPPI - dla których warunki umowne powodują, że przepływy pieniężne nie stanowią jedynie spłaty kwoty głównej i odsetek;
- aktywa finansowe utrzymywane zgodnie z modelem biznesowym innym, niż którego celem jest utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy lub zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych;
- instrumenty kapitałowe, które zgodnie z MSR 39 były klasyfikowane jako dostępne do sprzedaży i były wyceniane według wartości godziwej przez kapitał, a nie zostały nieodwołalnie wyznaczone do wyceny według wartości godziwej przez kapitał;
- należności od klientów z tytułu kredytów, których kontraktowe przepływy pieniężne nie stanowią jedynie spłat kwoty głównej i odsetek, ze względu na dźwignię finansową zwiększającą zmienność wynikających z umowy przepływów pieniężnych. Dotyczy to przede wszystkim kredytów studenckich, kredytów z dopłatami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz niektórych ekspozycji korporacyjnych. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te wyceniane były wg zamortyzowanego kosztu, zgodnie z MSR 39.

Klasyfikacja i wycena zobowiązań finansowych

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Do zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy zaklasyfikowane zostały instrumenty klasyfikowane do tej kategorii zgodnie z MSR 39, w szczególności:

- instrumenty pochodne o ujemnej wycenie;
- zobowiązania z tytułu pożyczek papierów wartościowych (krótka sprzedaż);
- kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked);
- zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych.

Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie

Do zobowiązań finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie zaklasyfikowane zostały instrumenty klasyfikowane do tej kategorii zgodnie z MSR 39, w szczególności:

- depozyty pozyskane przez banki Grupy PZU;
- wyemitowane bankowe papiery wartościowe;
- otrzymane kredyty;
- zobowiązania z tytułu własnych dłużnych papierów wartościowych;
- zobowiązania podporządkowane;
- zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu.

Utrata wartości

MSSF 9 wprowadza obowiązek rozpoznawania strat oczekiwanych - ECL (ang. *expected credit loss*), a nie tylko poniesionych, jak to ma miejsce zgodnie z MSR 39. Oznacza to znaczący wzrost ważonych prawdopodobieństwem oszacowań oczekiwanych strat kredytowych.

Nowy model utraty wartości stosuje się dla następujących aktywów finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy:

- należności od klientów z tytułu kredytów;
- dłużnych papierów wartościowych;
- należności leasingowych;
- zobowiązań do udzielenia kredytów i pożyczek oraz udzielonych gwarancji finansowych (poprzednio utrata wartości była rozpoznawana zgodnie z MSR 37 Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe).

Dla aktywów dłużnych wycenianych w zamortyzowanym koszcie oraz w wartości godziwej przez inne całkowite dochody utrata wartości jest mierzona jako:

- ECL w całym okresie życia – oczekiwane straty kredytowe wynikające z wszystkich ewentualnych zdarzeń niewykonania zobowiązania w całym oczekiwanym okresie życia instrumentu finansowego;
- 12-miesięczne ECL – część oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia, która reprezentuje oczekiwane straty kredytowe wynikające ze zdarzeń niewykonania zobowiązania w ramach instrumentu finansowego, które są możliwe w ciągu 12 miesięcy po dniu sprawozdawczym.

Grupa wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej ECL w całym okresie życia, za wyjątkiem następujących instrumentów, dla których rozpoznawany jest 12-miesięczny ECL:

- instrumenty finansowe, dla których ryzyko kredytowe nie wzrosło znacząco od momentu początkowego ujęcia;
- dłużne papiery wartościowe charakteryzujące się niskim ryzykiem kredytowym na dzień sprawozdawczy. Jako dłużne papiery wartościowe charakteryzujące się niskim ryzykiem kredytowym przyjmuje się papiery wartościowe posiadające zewnętrzny rating na poziomie inwestycyjnym.

Zmiana podejścia do wyznaczania utraty wartości ma istotne konsekwencje w przypadku modelowania parametrów ryzyka kredytowego oraz ostatecznej wysokości utworzonych odpisów. Nie stosuje się już okresu identyfikacji straty i odpisu IBNR. Odpis wyznacza się w trzech kategoriach:

- koszyk 1 – koszyk z niskim ryzykiem kredytowym – rozpoznaje się 12-miesięczny ECL;
- koszyk 2 – portfel, w którym nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego – rozpoznaje się ECL w całym okresie życia;
- koszyk 3 – kredyty z utratą wartości – rozpoznaje się ECL w całym okresie życia.

Sposób kalkulacji odpisu z tytułu utraty wartości ma również wpływ na sposób rozpoznania przychodu odsetkowego – dla koszyków 1 i 2 wyznacza się na bazie ekspozycji brutto, natomiast w koszyku 3 – na bazie netto. W przypadku znacznego zwiększenia ryzyka kredytowego (koszyk 2), oczekiwane straty kredytowe rozpoznaje się wcześniej, co przekłada się na zwiększenie wysokości odpisów z tytułu utraty wartości i tym samym na wynik finansowy.

Grupa PZU ujmuje skumulowane zmiany ECL w całym okresie życia od momentu początkowego ujęcia jako odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (POCI, ang. *purchased or originated credit-impaired*).

Wyznaczanie parametrów PD i LGD

Do oszacowania odpisów na oczekiwane straty kredytowe Grupa PZU wykorzystuje parametry:

- PD - (ang. *Probability of Default*) - prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania przez kontrahenta w określonym horyzoncie czasowym;
- LGD - (ang. *Loss Given Default*) - procentowa strata w odniesieniu do sumy ekspozycji w przypadku niewypłacalności kontrahenta.

W przypadku emitentów oraz ekspozycji, które posiadają rating zewnętrzny, PD przypisuje się na podstawie średnich rynkowych poziomów niewypłacalności (ang. *default rate*) dla danych klas ratingowych. W pierwszej kolejności określa się rating wewnętrzny podmiotu/emisji zgodnie z obowiązującą metodyką nadawania ratingów wewnętrznych. Do szacowania średniego poziomu PD wykorzystuje się tablice publikowane przez zewnętrzne agencje ratingowe.

Dla emitentów obligacji korporacyjnych i pożyczek korporacyjnych, w przypadku których nie ma ratingu zewnętrznego, stosowany jest model RiskCalc Moody's. Do oszacowania PD stosuje się parametr EDF (ang. *expected default frequency*). W przypadku szacowania PD dla całego okresu życia dla ekspozycji, których termin zapadalności przekracza 5 lat (w modelu RiskCalc krzywa Forward EDF dotyczy okresu 5 letniego) przyjmuje się założenie, że w kolejnych latach parametr PD jest stały i odpowiada wartości wyznaczonej przez model w 5 roku.

Dla emitentów obligacji korporacyjnych i pożyczek korporacyjnych parametr LGD 12-miesięczny oraz dla całego okresu życia ustalany jest w oparciu o model RiskCalc Moody's (moduł LGD). W przypadku szacowania LGD dla całego okresu życia dla instrumentów, których termin zapadalności przekracza 5 lat przyjmuje się, że w kolejnych latach parametr LGD jest stały i odpowiada wartości wyznaczonej przez moduł dla 5 roku.

Jeżeli danemu instrumentowi agencja ratingowa przyznała oddzielny rating odzysku wówczas wykorzystuje się ten parametr. Dla danego parametru RR (ang. *recovery rate*) stosuje się formułę: $LGD = 1 - RR$.

W przypadku braku możliwości zastosowania modelu RiskCalc do szacowania poziomów LGD oraz w przypadku, gdy instrument nie ma nadanego przez zewnętrzną agencję ratingową parametru LGD, przyjmuje się średni poziom RR na podstawie danych rynkowych (odpowiednio różnicując na klasy długu korporacyjnego oraz skarbowego), których dostawcami są zewnętrzne agencje ratingowe przy zastosowaniu formuły: $LGD = 1 - RR$. W przypadku konieczności szacowania LGD w całym okresie życia przyjmuje się, że wartość parametru jest stała. Przy wyborze danych w zakresie parametru LGD uwzględnia się stopień podporządkowania długu.

Zmiana ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia

Na każdy dzień sprawozdawczy Grupa PZU dokonuje oceny, czy ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło od dnia jego początkowego ujęcia. Dokonując takiej oceny, Grupa PZU posługuje się zmianą ryzyka niewykonania zobowiązania w oczekiwanym okresie życia instrumentu finansowego, a nie zmianą kwoty oczekiwanych strat kredytowych. W celu dokonania takiej oceny porównuje się parametr PD dla danego instrumentu finansowego na dzień sprawozdawczy z parametrem PD na dzień początkowego ujęcia, biorąc pod uwagę racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań.

Jeżeli instrument finansowy charakteryzuje się niskim ryzykiem kredytowym (tzn. posiada zewnętrzny rating na poziomie inwestycyjnym) zarówno na moment początkowego ujęcia, jak i na dzień sprawozdawczy, uznaje się, że nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego związanego z tym instrumentem.

Dla instrumentów finansowych Grupa PZU ocenia czy ryzyko kredytowe znacząco wzrosło poprzez porównanie parametru PD w całym pozostałym okresie życia na dzień sprawozdawczy z parametrem PD w całym pozostałym okresie życia oszacowanym w momencie początkowego ujęcia.

Grupa PZU regularnie monitoruje efektywność kryteriów przyjętych do identyfikacji znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego w celu potwierdzenia, że:

- kryteria pozwalają na identyfikację znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego zanim nastąpi utrata wartości danej ekspozycji;

- kryteria nie pokrywają się z 30-dniowym okresem przeterminowania;
- średni czas pomiędzy identyfikacją znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego a utratą wartości jest racjonalny;
- ekspozycje, co do zasady, nie są przenoszone bezpośrednio z koszyka 1 (12-miesięczny ECL) do koszyka 3 (utrata wartości);
- nie występują nieuzasadnione zmienności odpisów na oczekiwane straty kredytowe wynikające z przeniesień pomiędzy 12-miesięcznym ECL a ECL w całym okresie życia.

Aktywa finansowe przejęte w transakcjach nabycia Pekao i Alior Banku na datę nabycia zostały zaklasyfikowane odpowiednio do koszyka 1 lub jako POCl (aktywa, które były objęte odpisami z tytułu utraty wartości).

Aktywa finansowe zaklasyfikowane jako POCl na datę akwizycji (zaklasyfikowane w banku do koszyka 3 lub jako POCl) nie zmieniają swojej klasyfikacji na dzień wdrożenia MSSF 9, jak i na kolejne daty bilansowe. Dla pozostałych ekspozycji przyjęto następujące zasady:

- dla ekspozycji, które na datę akwizycji znajdowały się w banku w koszyku 1 Grupa PZU utrzymuje klasyfikację banków;
- dla ekspozycji, które na datę akwizycji znajdowały się w bankach w koszyku 2, dokonuje się weryfikacji czy pogorszenie jakości kredytowej nastąpiło po dacie akwizycji. Jeżeli tak – aktywa takie są klasyfikowane jako koszyk 2 także na poziomie Grupy PZU; w przeciwnym przypadku – Grupa PZU utrzymuje klasyfikację do koszyka 1 (bez zmian w stosunku do daty akwizycji);
- dla ekspozycji, dla których po dacie akwizycji zidentyfikowano utratę wartości przyjmuje się klasyfikację banku do koszyka 3.

Dla wszystkich aktywów nabytych przez banki po dacie akwizycji przyporządkowanie do koszyków na poziomie Grupy PZU jest spójne z klasyfikacją stosowaną na poziomie sprawozdań finansowych banków.

Rachunkowość zabezpieczeń

Przy początkowym zastosowaniu MSSF 9 istnieje możliwość podjęcia decyzji w sprawie kontynuowania stosowania wymogów rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z MSR 39 zamiast rozdziału 6 MSSF 9. Grupa PZU podjęła decyzję o kontynuacji stosowania MSR 39 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń. Jednakże w zakresie ujawnień informacji dotyczących rachunkowości zabezpieczeń stosuje się standard MSSF 7 *Instrumenty finansowe: ujawnienia informacji* zmieniony przez standard MSSF 9, ponieważ możliwość wyboru polityki rachunkowości nie dotyczy zwolnienia z nowych wymogów w zakresie ujawniania informacji.

Ujawnienia informacji

Wdrożenie MSSF 9 skutkowało istotną zmianą ujawnień dotyczących instrumentów finansowych. Grupa PZU skorzystała ze zwolnienia z obowiązku przekształcania danych porównawczych dla okresów wcześniejszych w odniesieniu do zmian wynikających z klasyfikacji i wyceny (w tym z tytułu utraty wartości). Różnice wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych, wynikające z zastosowania MSSF 9 ujęto w pozycji „Zysk z lat ubiegłych”.

4.1.3. Standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wydane, jeszcze nieobowiązujące

- Zatwierdzone rozporządzeniem Komisji Europejskiej:

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
MSSF 16 – Leasing	1 stycznia 2019	1986/2017	<p>MSSF 16 zastępuje MSR 17 <i>Leasing</i> oraz związane z tym standardem interpretacje. W odniesieniu do leasingobiorców nowy standard eliminuje rozróżnienie pomiędzy leasingiem finansowym oraz operacyjnym. Ujęcie obecnego leasingu operacyjnego w sprawozdaniu z sytuacji finansowej spowoduje rozpoznanie nowego składnika aktywów (prawa do użytkowania przedmiotu leasingu) oraz nowego zobowiązania (zobowiązania do dokonania płatności z tytułu leasingu). Prawa do użytkowania przedmiotu leasingu podlegać będą umorzeniu natomiast od zobowiązań naliczane będą odsetki. Spowoduje to powstanie większych kosztów w początkowej fazie leasingu, nawet w przypadku, gdy jego strony uzgodniły stałe opłaty roczne.</p> <p>Ujęcie umów leasingu u leasingodawcy w większości przypadków pozostanie niezmienione w związku z utrzymanym podziałem na umowy leasingu operacyjnego oraz finansowego.</p> <p>Grupa PZU jest w trakcie oceny umów pod kątem spełniania definicji leasingu, oszacowania okresu leasingu oraz wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe. Grupa PZU skorzysta ze zwolnienia dotyczącego stosowania wymogów standardu w odniesieniu do leasingów krótkoterminowych oraz leasingów aktywów niskocennych.</p>
Zmiana do MSSF 9 – wcześniejsze spłaty z ujemną rekompensatą	1 stycznia 2019	498/2018	<p>Według obecnej wersji MSSF 9 pewne opcje powodujące, że pożyczkodawca jest zmuszony zaakceptować zmniejszenie wynagrodzenia z tytułu udzielenia finansowania (w przypadku ujemnej rekompensaty) nie spełniają testu SPPI i w związku z powyższym instrumenty zawierające takie opcje nie mogą być klasyfikowane jako wyceniane w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Zgodnie ze zmianą, znak (dodatni lub ujemny) kwoty przedpłaty nie będzie istotny – to znaczy, w zależności od stopy obowiązującej w momencie rozwiązania umowy, może zostać dokonana płatność na rzecz strony skutkująca wcześniejszą spłatą. Kalkulacja tej kompensaty musi być taka sama zarówno w przypadku kary za przedterminową spłatę, jak również w przypadku zysku z tytułu wcześniejszej spłaty.</p> <p>Zmiana nie będzie miała znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Interpretacja KIMSF 23 – Niepewność w kwestii uznawania przychodów podatkowych	1 stycznia 2019	1595/2018	<p>Interpretację stosuje się w przypadku niepewności w kwestii określenia przychodów podatkowych, strat podatkowych, podstawy opodatkowania, nierozliczonych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych oraz stawek podatkowych, zgodnie z MSR 12.</p> <p>Interpretacja nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>

- Niezatwierdzone przez Komisję Europejską:

Nazwa standardu/ interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
MSSF 17 – Kontrakty ubezpieczeniowe	18 maja 2017	1 stycznia 2022	<p>Celem standardu jest określenie jednolitych zasad rachunkowości dla wszystkich typów kontraktów ubezpieczeniowych, z uwzględnieniem posiadanych przez ubezpieczyciela kontraktów reasekuracyjnych. Wprowadzenie jednolitych standardów zapewni porównywalność raportów finansowych pomiędzy jednostkami, państwami i rynkami kapitałowymi.</p> <p>W połowie 2018 roku Grupa PZU formalnie rozpoczęła prace projektowe w zakresie wdrożenia standardu we wszystkich ubezpieczeniowych spółkach Grupy PZU. Ze względu na trwający przegląd strategicznych opcji wdrożenia standardu, na obecnym etapie nie jest możliwe jednoznaczne oszacowanie wpływu zastosowania MSSF 17 na całkowite dochody i kapitały własne Grupy PZU.</p>
Zmiana do MSR 28 – Długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	12 października 2017	1 stycznia 2019	<p>Zgodne ze zmienionym MSR28, długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach, dla których jednostka nie stosuje metody praw własności, zastosowanie ma MSSF 9, w tym również w zakresie utraty wartości.</p> <p>Zmiana nie będzie miała znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Zmiany do MSR 19 Świadczenia pracownicze – zmiana, ograniczenie lub rozliczenie planu	7 lutego 2018	1 stycznia 2019	<p>Zmiany dotyczą wprowadzenia poprawek do wytycznych związanych z rozliczaniem w przypadku zmiany planu, ograniczenia lub rozliczenia w okresie sprawozdawczym. Zmiany wymagają od podmiotów stosowania zaktualizowanych założeń aktuarialnych do określenia bieżącego kosztu usługi i odsetek netto na pozostałą część okresu sprawozdawczego po takim zdarzeniu. Zmiany wyjaśniają również, w jaki sposób wymogi dotyczące zmian planu, ograniczeń lub rozliczeń wpływają na wymogi dotyczące pułapu aktywów. RMSR zdecydowała, że rozliczanie "istotnych wahań rynkowych" (w euro) nie wchodzi w zakres tych poprawek. Zmiany dotyczą zmian w planie, ograniczeń lub rozliczeń które nastąpią w dniu 1 stycznia 2019 r. lub później, z możliwością wcześniejszego zastosowania.</p>

Nazwa standardu/ interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
Zmiany do MSSF 2015-2017	12 grudnia 2017	1 stycznia 2019	Zmiany dotyczą: 1. MSSF 3 – zmiany wyjaśniają, że gdy jednostka przejmuje kontrolę nad działalnością, która jest wspólną działalnością, dokonuje ona ponownej oceny wcześniej posiadanych udziałów w tej spółce; 2. MSSF 11 – zmiany wyjaśniają, że gdy jednostka otrzymuje wspólną kontrolę nad działalnością, która jest wspólną operacją, jednostka nie aktualizuje wcześniej posiadanych udziałów w tej firmie; 3. MSR 12 – zmiany precyzują, że wszelkie skutki dywidend z tytułu podatku dochodowego (tj. podział zysków) powinny być ujmowane w rachunku zysków i strat, niezależnie od tego, jak powstaje podatek; 4. MSR 23 - zmiany wyjaśniają, że jeżeli określone pożyczki pozostają nierozliczone po związaniu danego składnika aktywów z jego przeznaczeniem lub sprzedażą, to zaciągnięcie pożyczki staje się częścią funduszy, które jednostka ogólnie zaciąga, obliczając stopę kapitalizacji z ogólnych pożyczek Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU
Zmiana do MSSF 3 – Połączenia jednostek	22 października 2018	1 stycznia 2020	Zmiany mają na celu doprecyzowanie różnicy pomiędzy nabyciem działalności a nabyciem grupy aktywów. Zmiany nie będą miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.
Zmiany do MSR 1 i MSR 8 – definicja materialności	31 października 2018	1 stycznia 2020	Zgodnie z nową definicją, informacje są istotne, jeżeli w uzasadniony sposób można oczekiwać, że ich pominięcie, zniekształcenie lub ukrycie może mieć wpływ na decyzje podejmowane przez głównych użytkowników sprawozdań finansowych na podstawie tych sprawozdań finansowych. Zmiana nie będzie miała znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.
Zmiana do założeń konceptyjnych	29 marca 2018	1 stycznia 2020	Zmienione założenia koncepcyjne zawierają kilka nowych koncepcji dotyczących wyceny, uwzględniają zaktualizowane definicje i kryteria uznawania aktywów i zobowiązań oraz wytyczne dotyczące raportowania wyników finansowych. Dodatkowo zawierają wyjaśnienia dotyczące ważnych obszarów, takich jak rola zarządzania, ostrożność i niepewności pomiaru w sprawozdaniach finansowych. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU

Podsumowując, Grupa PZU nie przewiduje, aby wprowadzenie powyższych standardów oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Grupę PZU zasady rachunkowości, za wyjątkiem MSSF 17.

4.2 Objaśnienie różnic między wcześniej publikowanymi danymi finansowymi a niniejszym skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym

4.2.1. Rozliczenie nabycia Pekao

W związku z ostatecznym rozliczeniem nabycia akcji Pekao dokonano retrospektywnego przekształcenia danych na 31 grudnia 2017 roku. Dodatkowe informacje na ten temat zaprezentowano w punkcie 1.4.1.

4.2.2. Zmiana prezentacji w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz skonsolidowanym rachunku zysków i strat

W celu lepszego zaprezentowania sytuacji finansowej Grupy PZU oraz wyników finansowych dokonano następujących zmian prezentacyjnych:

- w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej:
 - wydzielono do odrębnej pozycji „Należności od klientów z tytułu kredytów”;
 - wydzielono do odrębnej pozycji pochodne instrumenty finansowe i połączono z pochodnymi instrumentami zabezpieczającymi, prezentując odpowiednie rozbitcie w nocie dodatkowej;
- w skonsolidowanym rachunku zysków i strat podzielono linię „Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji” na dwie odrębne pozycje: „Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji” oraz „Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych”.

Dane porównywalne przekształcono odpowiednio.

4.2.3. Zmiany danych porównywalnych w Alior Banku

4.2.3.1. Korekta błędu dotycząca podatku dochodowego od osób prawnych za lata 2012 – 2017

Alior Bank dokonał korekty rozliczenia podatku dochodowego za lata 2012 – 2017 w związku z błędnym wyłączeniem w rachunku podatkowym za te lata odsetek naliczonych nieotrzymanych na dzień spisania należności nieściągalnych, które powodowało zaniżenie podstawy opodatkowania. Jednocześnie część odsetek od należności spisanych do ewidencji pozabilansowej była nieprawidłowo ujmowana jako dodatnia różnica przejściowa i wliczana do podstawy rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Korekta obniżyła kapitał własny na 31 grudnia 2017 roku o 17 mln zł (odpowiednio 5 mln zł na udziale Grupy PZU oraz 12 mln zł na udziałach niekontrolujących) i podniosła zysk netto za 9 miesięcy 2017 roku o 3 mln zł (odpowiednio 1 mln zł na udziale Grupy PZU oraz 2 mln zł na udziałach niekontrolujących).

4.2.3.2. Korekta ujęcia wyniku na produktach strukturyzowanych

Alior Bank dokonał zmiany metody wyceny wartości godziwej opcji wbudowanej w emitowane przez bank produkty strukturyzowane (certyfikaty depozytowe). Poprzednio opcje wbudowane wyceniane były w oparciu o parametry niepochodzące z aktywnego rynku. Obecnie do wyceny stosowane są parametry z rynku międzybankowego, na którym bank zawiera transakcje odwrotne, zabezpieczające opcje wbudowane w produkty strukturyzowane. Alior Bank dokonał również zmiany metody rozliczania kosztów i przychodów związanych z emisją certyfikatów depozytowych. W oparciu o poprzednią metodykę, koszty krańcowe były kwotowo zbliżone do kwoty opłaty dystrybucyjnej i w związku z tym, koszty i opłata były

ujmowane jednorazowo w momencie zawarcia transakcji. Alior Bank dokonał przeglądu kosztów krańcowych, w wyniku czego ich poziom został obniżony, w związku z czym obecnie Alior Bank rozlicza zarówno przychody z tytułu opłaty dystrybucyjnej, jak i koszty krańcowe w czasie do daty zapadalności certyfikatów depozytowych.

Korekta obniżyła kapitał własny na 31 grudnia 2017 roku o 35 mln zł (odpowiednio 11 mln zł na udziale Grupy PZU oraz 24 mln zł na udziałach niekontrolujących) i obniżyła zysk netto za 9 miesięcy 2017 roku o 19 mln zł (odpowiednio 6 mln zł na udziale Grupy PZU oraz 13 mln zł na udziałach niekontrolujących).

4.2.3.3. Korekta ujęcia kosztu z tytułu opłaty na BFG w zakresie części składki w postaci blokady papierów wartościowych w ubiegłym okresie

W związku ze zmianą od roku 2017 ustawy o BFG oraz rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 10 marca 2017 roku w sprawie przekazywania w formie zobowiązań do zapłaty składek wnoszonych do BFG, Alior Bank korzystając z §4 niniejszego rozporządzenia dokonuje rozliczenia (30% należnej składki) z BFG w formie zobowiązania do zapłaty, w postaci blokady papierów wartościowych. Po otrzymaniu 2 marca 2017 roku oraz 20 kwietnia 2017 roku pism z BFG określających wysokość składek na Fundusz Gwarantowania Depozytów i Fundusz Przymusowej Restrukturyzacji, Alior Bank zastosował niepoprawny sposób ewidencji, ujmując tę część składki analogicznie, jak w przypadku blokady papierów wartościowych na Fundusz Ochrony Środków Gwarantowanych i w związku z tym nie ujął kosztu z tytułu zobowiązania do zapłaty w rachunku zysków i strat. Zgodnie z MSR 37 oraz KIMSSF 21 zobowiązanie do zapłaty w postaci blokady papierów wartościowych, podobnie jak pozostała część składki na BFG, powinno być ujmowane jako koszt okresu bieżącego. W związku z tym Alior Bank dokonał korekty retrospektywnej ujmując zobowiązanie do zapłaty w postaci blokady papierów wartościowych za rok 2017 jako koszt 2017 roku i dokonując przekształcenia danych porównawczych.

Korekta obniżyła kapitał własny na 31 grudnia 2017 roku o 19 mln zł (odpowiednio 6 mln zł na udziale Grupy PZU oraz 13 mln zł na udziałach niekontrolujących) i obniżyła zysk netto za 9 miesięcy 2017 roku o 16 mln zł (odpowiednio 5 mln zł na udziale Grupy PZU oraz 11 mln zł na udziałach niekontrolujących).

4.2.4. Wpływ różnic na skonsolidowane sprawozdanie finansowe

W kolejnych tabelach zaprezentowano wpływ powyższych zmian na pozycje skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Aktywa	31 grudnia 2017 (historyczne)	Korekta	31 grudnia 2017 (przekształcone)	1 stycznia 2017 (historyczne)	Korekta	1 stycznia 2017 (przekształcone)
Wartość firmy	3 839	(9) ¹⁾	3 830	1 583	-	1 583
Rzeczowe aktywa trwałe	3 239	48 ¹⁾	3 287	1 467	-	1 467
Nieruchomości inwestycyjne	2 354	1 ¹⁾	2 355	1 738	-	1 738
Należności od klientów z tytułu kredytów	nd.	169 457 ²⁾	169 457	nd.	44 998 ²⁾	44 998
Pochodne instrumenty finansowe	nd.	2 351 ²⁾	2 351	nd.	953 ²⁾	953
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe	281 854	(171 808) ²⁾	110 046	105 286	(45 951) ²⁾	59 335
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	22 247	(2 004) ²⁾	20 243	21 882	(881) ²⁾	21 001
Pochodne instrumenty zabezpieczające	347	(347) ²⁾	nd.	72	(72) ²⁾	nd.
Pożyczki	189 504	(169 457) ²⁾	20 047	54 334	(44 998) ²⁾	9 336
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1 577	(10) ¹⁾ 23 ³⁾	1 590	633	8 ³⁾	641
Aktywa, razem	317 405	53	317 458	125 296	8	125 304

Kapitały i zobowiązania	31 grudnia 2017 (historyczne)	Korekta	31 grudnia 2017 (przekształcone)	1 stycznia 2017 (historyczne)	Korekta	1 stycznia 2017 (przekształcone)
Kapitały						
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej	14 622	(23)	14 599	12 998	(8)	12 990
Niepodzielony wynik	2 619	(1) ¹⁾ (22) ³⁾	2 596	2 043	(8) ³⁾	2 035
Udziały niekontrolujące	22 979	31 ¹⁾ (49) ³⁾	22 961	4 086	(19) ³⁾	4 067
Kapitały, razem	37 601	(41)	37 560	17 084	(27)	17 057
Zobowiązania finansowe	224 507	43 ³⁾	224 550	60 030	15 ³⁾	60 045
Inne zobowiązania	9 045	51 ³⁾	9 096	4 991	20 ³⁾	5 011
Zobowiązania, razem	279 804	94	279 898	108 212	35	108 247
Kapitały i zobowiązania, razem	317 405	53	317 458	125 296	8	125 304

¹⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.1

²⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.2

³⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.3

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	1 stycznia - 30 września 2017 (historyczne)	Korekta	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 512	(7) ¹⁾ (18) ³⁾	1 487
Przychody netto z inwestycji	6 150	42 ¹⁾	6 192
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	(663)	663 ²⁾	nd.
Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji	nd.	(11) ¹⁾ 230 ²⁾	219
Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych	nd.	(893) ²⁾	(893)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	346	(12) ¹⁾ (24) ³⁾	310
Koszty odsetkowe	(884)	4 ¹⁾ 10 ³⁾	(870)
Koszty administracyjne	(3 644)	7 ¹⁾ 9 ³⁾	(3 628)
Pozostałe koszty operacyjne	(1 857)	(112) ¹⁾ (17) ³⁾	(1 986)
Zysk brutto	3 905	(129)	3 776
Podatek dochodowy	(902)	17 ¹⁾ 8 ³⁾	(877)
Zysk netto	3 003	(104)	2 899

¹⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.1

²⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.2

³⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.3

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	1 stycznia - 30 września 2017 (historyczne)	Korekta	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Zysk netto	3 003	(104)	2 899
Inne całkowite dochody	118	10	128
Podlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat	117	10	127
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	108	10 ¹⁾	118
Dochody całkowite netto, razem	3 121	(94)	3 027
- dochody całkowite przypisywane właścicielom jednostki dominującej	2 187	(23)	2 164
- dochody całkowite przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących	934	(71)	863

¹⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.1

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2017 (historyczne)	Korekta	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Zysk brutto	3 905	(129) ¹⁾²⁾	3 776
Korekty	(3 358)	129	(3 229)
Zmiana stanu należności od klientów z tytułu kredytów	(9 128)	1 343 ¹⁾	(7 785)
Zmiana wyceny aktywów wycenianych w wartości godziwej	(346)	12 ¹⁾	(334)
Przychody i koszty odsetkowe	(1 223)	(46) ¹⁾	(1 269)
Amortyzacja wartości niematerialnych i rzeczowych aktywów trwałych	493	91 ¹⁾	584
Zmiana stanu należności	(1 701)	16 ¹⁾	(1 685)
Zmiana stanu zobowiązań	704	33 ²⁾	737
Pozostałe korekty	760	(1 320) ¹⁾²⁾	(560)
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	547	-	547

¹⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.1

²⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.3

5. Znaczące zdarzenia mające wpływ na istotną zmianę struktury pozycji sprawozdania finansowego

5.1 Podział wyniku finansowego PZU za rok 2017

28 czerwca 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za rok 2017. Zagadnienie opisano w punkcie 21.

5.2 Najważniejsze dywidendy wypłacane pomiędzy spółkami Grupy PZU

21 czerwca 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Pekao podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za 2017 rok, przeznaczając na dywidendę kwotę 2 074 mln zł, czyli 7,90 zł na jedną akcję.

Dzień dywidendy przypadał 6 lipca 2018 roku, a dzień wypłaty 20 lipca 2018 roku. PZU otrzymał dywidendę w wysokości 415 mln zł.

6. Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego

6.1 Emisja obligacji podporządkowanych przez Pekao

15 października 2018 roku Pekao wyemitował dwie serie obligacji podporządkowanych. Poniżej zaprezentowano najważniejsze parametry wyemitowanych instrumentów:

	Jednostkowa wartość nominalna (w zł)	Łączna wartość nominalna (w mln zł)	Waluta	Oprocentowanie	Data emisji	Data wykupu
Seria B	500 000	550	PLN	WIBOR 6M + 1,55% marży	15 października 2018	16 października 2028 z opcją dającą prawo wcześniejszego wykupu w terminie 5 lat od dnia emisji lub przy braku zgody KNF na zakwalifikowanie jako instrumentu w Tier II, zmianie regulacyjnej klasyfikacji obligacji, zmianie opodatkowania obligacji
Seria C	500 000	200	PLN	WIBOR 6M + 1,8% marży	15 października 2018	14 października 2033 z opcją dającą prawo wcześniejszego wykupu w terminie 10 lat od dnia emisji lub przy braku zgody KNF na zakwalifikowanie jako instrumentu w Tier II, zmianie regulacyjnej klasyfikacji obligacji, zmianie opodatkowania obligacji

Obie serie wyemitowanych obligacji mają zostać wprowadzone do alternatywnego systemu obrotu dłużnymi papierami wartościowymi Catalyst prowadzonego przez BondSpot SA lub GPW.

26 października 2018 roku Pekao otrzymał decyzję KNF w sprawie wyrażenia zgody na zaklasyfikowanie obligacji serii C jako instrumentów w kapitale Tier II. Wniosek w sprawie zgody na zaklasyfikowanie obligacji serii B jako instrumentów w kapitale Tier II jest w trakcie rozpatrywania przez KNF.

7. Noty uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

7.1 Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto

Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	3 309	11 001	3 182	10 520
W ubezpieczeniach bezpośrednich	3 315	11 018	3 177	10 526
W ubezpieczeniach pośrednich	(6)	(17)	5	(6)
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto w ubezpieczeniach na życie	2 068	6 257	2 145	6 413
Składki ubezpieczeń indywidualnych	349	1 094	428	1 266
Składki ubezpieczeń indywidualnie kontynuowanych	501	1 502	500	1 485
Składki ubezpieczeń grupowych	1 218	3 661	1 217	3 662
Składki przypisane brutto, razem	5 377	17 258	5 327	16 933

Składki przypisane brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej)	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	177	487	166	461
Komunikacyjne - odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	1 450	4 451	1 411	4 302
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	907	2 849	877	2 757
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	10	55	11	50
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	457	2 095	427	1 946
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	140	560	124	535
Kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	21	68	23	69
Świadczenie pomocy (grupa 18)	121	356	115	324
Ochrona prawna (grupa 17)	2	7	2	7
Pozostałe (grupa 16)	30	90	21	75
Razem	3 315	11 018	3 177	10 526

7.2 Przychody z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Działalność bankowa	685	1 999	663	1 220
Prowizje maklerskie	37	124	61	112
Działalność powiernicza	18	52	22	32
Obsługa kart płatniczych, kredytowych	218	618	209	358
Wynagrodzenia z tytułu pośrednictwa sprzedaży ubezpieczeń	31	91	32	74
Kredyty i pożyczki	117	336	88	177
Obsługa rachunków bankowych	107	318	109	207
Przelewy	79	232	74	125
Operacje kasowe	27	77	27	53
Skupione wierzytelności	10	29	7	16
Gwarancje, akredytywy, inkaso, promesy	22	58	19	30
Pozostałe prowizje	19	64	15	36
Przychody i opłaty od funduszy oraz towarzystw funduszy inwestycyjnych	137	410	91	167
Ubezpieczenia emerytalne	30	114	33	96
Pozostałe	1	3	1	4
Przychody z tytułu prowizji i opłat, razem	853	2 526	788	1 487

7.3 Przychody netto z inwestycji

Przychody netto z inwestycji	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Przychody odsetkowe, w tym:	2 800	8 308	2 660	5 488
Należności od klientów z tytułu kredytów	2 080	6 205	2 037	4 020
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	190	627	nd.	nd.
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	295	910	nd.	nd.
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	17	54	9	9
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	36	99	29	49
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	nd.	nd.	193	331
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	nd.	nd.	243	688
Dłużne papiery wartościowe klasyfikowane do portfela pożyczek	nd.	nd.	10	54
Pożyczki	79	163	57	175
Skupione wierzytelności	25	80	31	52
Pochodne instrumenty zabezpieczające	66	136	31	60
Należności	1	2	12	27
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	11	32	8	23
Przychody z dywidend, w tym:	19	65	22	38
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	19	45	nd.	nd.
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	20	nd.	nd.
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	nd.	nd.	19	30
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	nd.	nd.	4	6
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	nd.	nd.	(1)	2
Różnice kursowe	165	121	181	548
Przychody z tytułu nieruchomości inwestycyjnych	64	192	65	190
Koszty utrzymania nieruchomości inwestycyjnych	(25)	(74)	(22)	(72)
Koszty działalności inwestycyjnej	(6)	(17)	(3)	(19)
Pozostałe	9	25	7	19
Przychody netto z inwestycji, razem	3 026	8 620	2 910	6 192

7.4 Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji

Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe	(49)	69	69	70
Instrumenty dłużne wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	16	109	nd.	nd.
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	(52)	(31)	nd.	nd.
Instrumenty kapitałowe	(61)	(55)	nd.	nd.
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne	(9)	(13)	nd.	nd.
Instrumenty dłużne	18	37	nd.	nd.
Instrumenty wyceniane w zamortyzowanym koszcie	(13)	(9)	nd.	nd.
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	nd.	nd.	10	-
Instrumenty kapitałowe	nd.	nd.	-	(9)
Dłużne papiery wartościowe	nd.	nd.	10	9
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, w tym:	nd.	nd.	(39)	11
Instrumenty kapitałowe	nd.	nd.	(17)	(3)
Dłużne papiery wartościowe	nd.	nd.	(22)	14
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	nd.	nd.	98	59
Instrumenty kapitałowe	nd.	nd.	46	86
Dłużne papiery wartościowe	nd.	nd.	52	(27)
Należności od klientów z tytułu kredytów wyceniane w zamortyzowanym koszcie	8	37	-	-
Instrumenty pochodne	(13)	(31)	(71)	165
Krótką sprzedaż	2	5	-	-
Pożyczki	-	-	3	25
Należności	(12)	(39)	(20)	(49)
Nieruchomości inwestycyjne	6	-	-	7
Pozostałe	1	1	-	1
Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji	(57)	42	(19)	219

7.5 Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych

Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe	(6)	(3)	(2)	5
Instrumenty dłużne wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	3	1	nd.	nd.
Instrumenty wyceniane w zamortyzowanym koszcie	(9)	(4)	(2)	5
- instrumenty dłużne	1	9	nd.	nd.
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	1	-	-	-
- pożyczki	(11)	(13)	(2)	5
Należności od klientów z tytułu kredytów	(418)	(1 213)	(330)	(835)
Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	(419)	(1 218)	(330)	(835)
Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	1	5	nd.	nd.
Należności	(10)	(51)	(13)	(54)
Jednostki stowarzyszone	2	(3)	(9)	(9)
Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych, razem	(432)	(1 270)	(354)	(893)

7.6 Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej

Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Inwestycyjne (lokacyjne) instrumenty finansowe	100	91	242	679
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	100	91	nd.	nd.
Instrumenty kapitałowe	75	(136)	nd.	nd.
Dłużne papiery wartościowe	54	300	nd.	nd.
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne	(29)	(73)	nd.	nd.
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	nd.	nd.	123	344
Instrumenty kapitałowe	nd.	nd.	105	327
Dłużne papiery wartościowe	nd.	nd.	18	17
Przeznaczone do obrotu	nd.	nd.	119	335
Instrumenty kapitałowe	nd.	nd.	38	177
Dłużne papiery wartościowe	nd.	nd.	81	158
Instrumenty pochodne	121	396	34	(134)
Wycena zobowiązań wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	3	18	(6)	(40)
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	6	16	(2)	(21)
Nieruchomości inwestycyjne	(31)	79	(4)	(174)
Należności od klientów z tytułu kredytów	2	2	-	-
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej, razem	201	602	264	310

7.7 Pozostałe przychody operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Przychody ze sprzedaży wyrobów, towarów i usług przez spółki nieubezpieczeniowe	130	427	137	354
Przychody z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	45	145	51	158
Rozwiązanie rezerw	170	409 ¹⁾	32	68
Zwrot kosztów dochodzenia roszczeń	13	27	6	26
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	11	33	14	32
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	9	17	1	18
Otrzymane odszkodowania	2	11	2	6
Odsetki za nieterminowe uregulowanie należności z ubezpieczeń bezpośrednich i reasekuracji biernej	5	19	6	14
Zysk ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	7	17	-	-
Prowizje z tytułu pełnienia czynności komisarza awaryjnego	1	4	2	5
Spisanie zobowiązań z tytułu zwrotów i nadpłat składek	-	4	9	57
Pozostałe	28	108	61	113
Pozostałe przychody operacyjne, razem	421	1 221	321	851

¹⁾ w tym 356 mln rozwiązania przez banki rezerwy na udzielone gwarancje i poręczenia.

7.8 Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	3 757	11 261	4 187	11 566
W ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	2 291	6 706	2 536	6 404
- odszkodowania i świadczenia	1 898	5 463	1 997	5 256
- zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	201	663	342	577
- koszty likwidacji szkód	192	580	197	571
W ubezpieczeniach na życie	1 466	4 555	1 651	5 162
- odszkodowania i świadczenia	1 450	4 527	1 392	4 451
- zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	(15)	(69)	227	614
- koszty obsługi świadczeń	31	97	32	97
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	(118)	(277)	(149)	(314)
W ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	(118)	(277)	(149)	(314)
Odszkodowania, świadczenia ubezpieczeniowe netto, razem	3 639	10 984	4 038	11 252

7.9 Koszty z tytułu prowizji i opłat

Koszty z tytułu prowizji i opłat	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Koszty transakcji kartowych i bankomatowych, w tym koszty wydanych kart	121	323	108	187
Prowizje z tytułu pozyskania klientów bankowych	20	55	10	29
Prowizje za udostępnianie bankomatów	13	34	11	24
Koszty nagród dla klientów bankowych	4	11	3	15
Koszty przelewów i przekazów	7	26	12	23
Usługi dodatkowe do produktów bankowych	7	21	5	16
Prowizje maklerskie	4	12	3	7
Koszty obsługi rachunków bankowych	1	3	2	2
Koszty operacji banknotowych	4	11	5	6
Koszty działalności powierniczej	5	14	6	7
Pozostałe prowizje	11	40	16	54
Koszty z tytułu prowizji i opłat, razem	197	550	181	370

7.10 Koszty odsetkowe

Koszty odsetkowe	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Depozyty terminowe	264	805	262	484
Depozyty bieżące	115	316	88	152
Wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe	97	287	72	157
Pochodne instrumenty zabezpieczające	1	4	1	17
Pożyczki	13	18	5	5
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	15	45	15	35
Kredyty bankowe zaciągnięte przez spółki z Grupy PZU	2	7	2	5
Pozostałe	9	26	5	15
Koszty odsetkowe, razem	516	1 508	450	870

7.11 Koszty administracyjne, akwizycji i likwidacji szkód według rodzaju

Koszty administracyjne, akwizycji i likwidacji według rodzaju	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Zużycie materiałów i energii	70	214	70	184
Usługi obce	420	1 248	395	974
Podatki i opłaty	32	81	28	69
Koszty pracownicze	1 126	3 551	1 094	2 646
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	97	286	102	211
Amortyzacja wartości niematerialnych	89	259	102	214
Inne, w tym:	722	2 280	756	2 208
- prowizje w działalności ubezpieczeniowej	558	1 757	538	1 675
- reklama	48	178	55	130
- wynagrodzenia osób obsługujących ubezpieczenia grupowe w zakładach pracy	51	154	51	156
- pozostałe	65	191	112	247
Zmiana stanu odroczonej kosztów akwizycji	41	(7)	4	(68)
Koszty administracyjne, akwizycji i likwidacji szkód, razem	2 597	7 912	2 551	6 438

7.12 Pozostałe koszty operacyjne

Pozostałe koszty operacyjne	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Podatek od instytucji finansowych	274	816	261	554
Koszty podstawowej działalności spółek nie prowadzących działalności ubezpieczeniowej, ani bankowej	170	526	142	415
Koszty z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	47	150	54	164
Obowiązkowe opłaty na rzecz instytucji rynku ubezpieczeniowego i bankowego	33	86	20	58
Bankowy Fundusz Gwarancyjny	47	324	33	86
Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny	17	52	17	52
Opłata na rzecz Komendy Głównej Straży Pożarnej oraz Związku Ochotniczych Straży Pożarnych	3	24	3	24
Wydatki z tytułu działalności prewencyjnej	22	53	8	29
Utworzenie rezerw	181	430 ¹⁾	38	134
Amortyzacja wartości niematerialnych nabytych w transakcjach przejęcia spółek	83	250	132	173
Utworzenie odpisów na aktywa niefinansowe	-	10	20	53
Darowizny	1	25	1	14
Pozostałe	69	287	82	230
Pozostałe koszty operacyjne, razem	947	3 033	811	1 986

¹⁾ w tym 362 mln utworzenia przez banki rezerwy na udzielone gwarancje i poręczenia.

7.13 Zysk na jedną akcję

Zysk na jedną akcję	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Zysk netto przypisywany właścicielom jednostki dominującej	1 007	2 432	683	2 121
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych	863 265 576	863 382 147	863 522 006	863 518 494
Liczba akcji wyemitowanych	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Średnia ważona liczba akcji własnych (w posiadaniu jednostek objętych konsolidacją)	(257 424)	(140 853)	(994)	(4 506)
Podstawowy i rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w złotych)	1,17	2,82	0,79	2,46

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku nie wystąpiły transakcje ani zdarzenia powodujące rozwodnienie zysku przypadającego na jedną akcję.

7.14 Podatek dochodowy

Łączna kwota podatku bieżącego i odroczonego	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Ujętego w rachunku zysków i strat	(461)	(1 250)	(426)	(877)
- podatek bieżący	(667)	(1 582)	(384)	(826)
- podatek odroczonego	206	332	(42)	(51)
Ujętego w innych całkowitych dochodach (podatek odroczonego)	30	53	(21)	(37)
Łączna kwota podatku bieżącego i odroczonego	(431)	(1 197)	(447)	(914)

Podatek dochodowy dotyczący składników innych całkowitych dochodów	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Inne całkowite dochody brutto	(175)	(238)	145	165
Podatek dochodowy	30	53	(21)	(37)
Inne całkowite dochody netto	(145)	(185)	124	128

7.15 Wartość firmy

Wartość firmy	30 września 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Pekao	1 577	1 577
Alior Bank	746	746
PIM	692	692
Lietuvos Draudimas AB ¹⁾	474	462
Segment ubezpieczeń masowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (Link4)	221	221
AAS Balta	38	37
Spółki medyczne	101	90
Pozostałe	5	5
Wartość firmy, razem	3 854	3 830

¹⁾ Obejmuje wartość firmy z tytułu nabycia oddziału Lietuvos Draudimas w Estonii.

7.16 Wartości niematerialne

Wartości niematerialne wg grup rodzajowych	30 września 2018	31 grudnia 2017
Oprogramowanie, licencje i podobne	1 235	1 282
Znaki towarowe	610	607
Relacje z klientami	1 033	1 282
Wartości niematerialne w toku wytwarzania	248	251
Inne wartości niematerialne	14	21
Wartości niematerialne, razem	3 140	3 443

7.17 Inne aktywa

Inne aktywa	30 września 2018	31 grudnia 2017
Rozliczenia z tytułu reasekuracji	73	157
Szacowane regresy i odzyski	186	192
Odroczone koszty informatyczne	71	63
Zarachowane należności z bezpośredniej likwidacji szkód	52	60
Zapasy	67	73
Rozliczenia międzyokresowe z tytułu zawartych umów ubezpieczenia (poza Grupą PZU)	4	58
Rozliczenia międzyokresowe z tytułu podatków od nieruchomości, środków transportu i gruntowego	6	-
Rozliczenia międzyokresowe z tytułu kosztów odpisów na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	12	-
Pozostałe składniki aktywów	93	89
Inne aktywa, razem	564	692

7.18 Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wg grup rodzajowych	30 września 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Urządzenia techniczne i maszyny	496	555
Środki transportu	122	127
Rzeczowe aktywa trwałe w budowie	126	176
Nieruchomości	2 135	2 215
Inne rzeczowe aktywa trwałe	237	214
Rzeczowe aktywa trwałe, razem	3 116	3 287

7.19 Należności od klientów z tytułu kredytów

Należności od klientów z tytułu kredytów	30 września 2018	31 grudnia 2017
Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	176 503	169 457
Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	1 171	nd.
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	318	nd.
Należności od klientów z tytułu kredytów, razem	177 992	169 457

Wartość odpisów na oczekiwane straty kredytowe na 30 września 2018 roku wynosiła 10 456 mln zł (na 31 grudnia 2017 roku odpisy z tytułu utraty wartości wyniosły 8 839 mln zł).

Odpis z tytułu oczekiwanych strat kredytowych, dotyczący należności od klientów z tytułu kredytów wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej aktywów. Wartość tego odpisu na 30 września 2018 roku wynosi 26 mln zł.

Należności od klientów z tytułu kredytów	30 września 2018	31 grudnia 2017
Segment detaliczny	95 408	89 407
Kredyty operacyjne	262	278
Kredyty konsumpcyjne	26 937	26 185
Kredyty consumer finance	2 356	2 129
Kredyty na zakup papierów wartościowych	70	109
Kredyty w rachunku karty kredytowej	1 135	1 297
Kredyty na nieruchomości mieszkaniowe	63 580	58 456
Pozostałe kredyty hipoteczne	853	832
Pozostałe należności	215	121
Segment biznesowy	82 584	80 050
Kredyty operacyjne	35 249	33 879
Kredyty samochodowe	44	80
Kredyty inwestycyjne	25 755	26 108
Skupione wierzytelności (faktoring)	4 212	4 576
Kredyty w rachunku karty kredytowej	132	179
Kredyty na nieruchomości mieszkaniowe	459	24
Pozostałe kredyty hipoteczne	7 768	8 465
Leasing finansowy	7 622	5 086
Pozostałe należności	1 343	1 653
Należności od klientów z tytułu kredytów, razem	177 992	169 457

7.20 Pochodne instrumenty finansowe

Instrumenty pochodne - aktywa	30 września 2018	31 grudnia 2017
Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową	1 469	1 699
Instrumenty wykazywane jako zabezpieczenie wartości godziwej – instrumenty nienotowane, w tym:	41	16
- transakcje SWAP	41	16
Instrumenty wykazywane jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych – instrumenty nienotowane, w tym:	182	289
- transakcje SWAP	182	289
Instrumenty wykazywane jako przeznaczone do obrotu, w tym:	1 246	1 394
Instrumenty nienotowane, w tym:	1 246	1 394
- transakcje FRA	2	1
- transakcje SWAP	1 234	1 381
- opcje call (zakup)	8	10
- opcje put (sprzedaż)	2	2
Instrumenty pochodne związane z kursami walut, razem	363	444
Instrumenty wykazywane jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych – instrumenty nienotowane, w tym:	50	42
- transakcje SWAP	50	42
Instrumenty wykazywane jako przeznaczone do obrotu, w tym:	313	402
Instrumenty notowane na rynku regulowanym, w tym:	8	19
- kontrakty terminowe	8	19
Instrumenty nienotowane, w tym:	305	383
- kontakty terminowe	96	175
- transakcje SWAP	146	164
- opcje call (zakup)	42	27
- opcje put (sprzedaż)	21	17
Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych – wykazywane jako przeznaczone do obrotu, razem	110	104
Instrumenty nienotowane, w tym:	110	104
- opcje call (zakup)	108	102
- opcje put (sprzedaż)	2	2
Instrumenty pochodne związane z cenami towarów – wykazywane jako przeznaczone do obrotu, razem	88	104
Instrumenty notowane na rynku regulowanym, w tym:	10	10
- kontrakty terminowe	10	10
Instrumenty nienotowane, w tym:	78	94
- kontakty terminowe	11	19
- transakcje SWAP	29	59
- opcje call (zakup)	35	15
- opcje put (sprzedaż)	3	1
Instrumenty pochodne - aktywa, razem	2 030	2 351

Instrumenty pochodne - zobowiązania	30 września 2018	31 grudnia 2017
Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową	2 771	2 797
Instrumenty wykazywane jako zabezpieczenie wartości godziwej – instrumenty nienotowane, w tym:	134	186
- transakcje <i>SWAP</i>	134	186
Instrumenty wykazywane jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych – instrumenty nienotowane, w tym:	754	682
- transakcje <i>SWAP</i>	754	682
Instrumenty wykazywane jako przeznaczone do obrotu, w tym:	1 883	1 929
Instrumenty nienotowane, w tym:	1 883	1 929
- transakcje <i>SWAP</i>	1 876	1 921
- opcje call (zakup)	3	2
- opcje put (sprzedaż)	4	6
Instrumenty pochodne związane z kursami walut, razem	328	517
Instrumenty wykazywane jako przeznaczone do obrotu, w tym:	328	517
Instrumenty notowane na rynku regulowanym, w tym:	4	1
- kontrakty terminowe	4	1
Instrumenty nienotowane, w tym:	324	516
- kontakty terminowe	153	221
- transakcje <i>SWAP</i>	112	256
- opcje call (zakup)	21	8
- opcje put (sprzedaż)	38	31
Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych – wykazywane jako przeznaczone do obrotu, razem	77	57
Instrumenty notowane na rynku regulowanym, w tym:	8	-
- kontrakty terminowe	8	-
Instrumenty nienotowane, w tym:	69	57
- opcje <i>call</i> (zakup)	3	10
- opcje <i>put</i> (sprzedaż)	66	47
Instrumenty pochodne związane z cenami towarów – wykazywane jako przeznaczone do obrotu, razem	77	103
Instrumenty notowane na rynku regulowanym, w tym:	7	21
- kontrakty terminowe	7	21
Instrumenty nienotowane, w tym:	70	82
- kontakty terminowe	7	7
- transakcje <i>SWAP</i>	28	59
- opcje call (zakup)	23	8
- opcje put (sprzedaż)	12	8
Instrumenty pochodne - zobowiązania, razem	3 253	3 474

7.21 Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe

Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe - MSSF 9	30 września 2018		
	w zamortyzowanym koszcie	w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	w wartości godziwej przez wynik finansowy
Instrumenty kapitałowe	nd.	538	1 469
Notowane na rynku regulowanym	nd.	318	1 416
Nienotowane na rynku regulowanym	nd.	220	53
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne	nd.	nd.	4 452
Notowane na rynku regulowanym	nd.	nd.	139
Nienotowane na rynku regulowanym	nd.	nd.	4 313
Dłużne papiery wartościowe	32 871	37 652	12 770
Rządowe	25 190	29 829	12 372
Krajowe	25 057	28 063	10 368
Oprocentowanie stałe	23 043	15 143	8 644
Oprocentowanie zmienne	2 014	12 920	1 724
Zagraniczne	133	1 766	2 004
Oprocentowanie stałe	133	1 766	1 991
Oprocentowanie zmienne	-	-	13
Pozostałe	7 681	7 823	398
Notowane na rynku regulowanym	533	3 462	217
Oprocentowanie stałe	222	575	214
Oprocentowanie zmienne	311	2 887	3
Nienotowane na rynku regulowanym	7 148	4 361	181
Oprocentowanie stałe	989	-	2
Oprocentowanie zmienne	6 159	4 361	179
Pozostałe, w tym:	15 225	-	-
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	3 770	-	-
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	7 008	-	-
Pożyczki	4 447	-	-
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe, razem	48 096	38 190	18 691

Wartość odpisu z tytułu oczekiwanych strat kredytowych aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie na 30 września 2018 roku wynosi 152 mln zł (w tym 82 mln dotyczy dłużnych papierów wartościowych, 58 mln zł pożyczek, a 12 mln zł lokat terminowych w instytucjach kredytowych).

Odpis z tytułu oczekiwanych strat kredytowych, dotyczący dłużnych papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej aktywów. Wartość odpisu na 30 września 2018 roku wynosi 31 mln zł.

Instrumenty kapitałowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	30 września 2018	31 grudnia 2017
Notowane na rynku regulowanym	318	nd.
Grupa Azoty SA	261	nd.
Polimex-Mostostal SA	43	nd.
Pozostałe	14	nd.
Nienotowane na rynku regulowanym	220	nd.
Biuro Informacji Kredytowej SA	181	nd.
PSP sp. z o.o.	21	nd.
Krajowa Izba Rozliczeniowa SA	13	nd.
Pozostałe	5	nd.
Instrumenty kapitałowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, razem	538	nd.

Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe - MSR 39	31 grudnia 2017				
	utrzymywane do terminu wymagalności	dostępne do sprzedaży	w wartości godziwej – zakwalifikowane w momencie pierwszego rozpoznania	przeznaczone do obrotu	pożyczki
Instrumenty kapitałowe	nd.	664	1 947	4 617	nd.
Notowane na rynku regulowanym	nd.	262	1 781	562	nd.
Nienotowane na rynku regulowanym	nd.	402	166	4 055	nd.
Dłużne papiery wartościowe	21 237	47 855	4 703	8 976	13 623
Rządowe	21 006	33 649	4 664	8 699	1
Krajowe	20 641	32 547	4 351	6 702	-
Oprocentowanie stałe	19 277	20 753	4 054	4 834	-
Oprocentowanie zmienne	1 364	11 794	297	1 868	-
Zagraniczne	365	1 102	313	1 997	1
Oprocentowanie stałe	365	1 102	313	1 964	1
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	33	-
Pozostałe	231	14 206	39	277	13 622
Notowane na rynku regulowanym	102	694	39	175	977
Oprocentowanie stałe	102	694	39	175	281
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	696
Nienotowane na rynku regulowanym	129	13 512	-	102	12 645
Oprocentowanie stałe	31	13 077 ¹⁾	-	-	1 181
Oprocentowanie zmienne	98	435	-	102	11 464
Pozostałe, w tym:	-	-	-	-	6 424
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	-	-	-	-	885
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	-	-	-	1 841
Pożyczki	-	-	-	-	3 698
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe, razem	21 237	48 519	6 650	13 593	20 047

¹⁾ w tym bony pieniężne NBP w kwocie 13 066 mln zł.

Wartość odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności na 31 grudnia 2017 wynosiła 1 mln zł.

Wartość odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 34 mln zł.

Wartość odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych zaklasyfikowanych do portfela pożyczek na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 116 mln zł.

Zaangażowanie w dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP

Kraj	30 września 2018	31 grudnia 2017
Stany Zjednoczone	912	833
Litwa	587	431
Irlandia	231	7
Hiszpania	230	10
Portugalia	224	-
Węgry	152	195
Rumunia	150	106
Chorwacja	141	98
Łotwa	77	64
Indonezja	77	199
Rosja	74	44
Bułgaria	74	55
Ukraina	73	62
Turcja	55	150
Brazylia	52	105
Argentyna	52	101
Pozostałe	742 ¹⁾	1 318 ²⁾
Razem	3 903	3 778

1) W pozycji Pozostałe wykazano kraje, wobec których zaangażowanie bilansowe nie przekracza równowartości 50 mln zł: Australia, Azerbejdżan, Belgia, Boliwia, Chile, Dania, Dominikana, Egipt, Ekwador, Filipiny, Francja, Ghana, Grecja, Gwatemala, Holandia, Jamajka, Jordania, Kazachstan, Kenia, Kolumbia, Kostaryka, Maroko, Meksyk, Niemcy, Nigeria, Oman, Pakistan, Panama, Paragwaj, Peru, RPA, Senegal, Serbia, Słowenia, Sri Lanka, Szwecja, Trynidad i Tobago, Urugwaj, Wielka Brytania, Wietnam, Włochy, Wybrzeże Kości Słoniowej

2) W pozycji Pozostałe wykazano: Azerbejdżan, Chile, Dominikana, Ekwador, Filipiny, Gwatemala, Jamajka, Jordania, Kazachstan, Kenia, Kolumbia, Kostaryka, Maroko, Meksyk, Niemcy, Nigeria, Oman, Pakistan, Panama, Paragwaj, Peru, RPA, Senegal, Serbia, Słowacja, Słowenia, Sri Lanka, Trynidad i Tobago, Urugwaj, Wielka Brytania, Włochy, Wybrzeże Kości Słoniowej, Zambia

Zaangażowanie w dłużne papiery emitowane przez korporacje, jednostki samorządu terytorialnego oraz banki centralne

Emitent	30 września 2018	31 grudnia 2017
Spółki Indeksu WIG - Banki	473	563
Spółki Indeksu WIG - Chemia	9	9
Spółki Indeksu WIG - Energia	1 189	1 886
Spółki Indeksu WIG - Paliwa	447	666
Górnictwo i wydobywanie (w tym: spółki indeksu WIG - Górnictwo)	170	644
Przetwórstwo przemysłowe	1 176	1 159
Transport i gospodarka magazynowa	1 498	1 904
Usługi komunalne	767	611
Banki krajowe nienotowane	-	20
Banki zagraniczne	2 582	61
Samorzady krajowe	6 066	6 092
Narodowy Bank Polski	-	13 097
Pozostałe	1 525	1 663
Razem	15 902	28 375

7.21.1. Informacje na temat zmian sytuacji gospodarczej i warunków prowadzenia działalności, które mają istotny wpływ na wartość godziwą aktywów i zobowiązań finansowych

Informacje na temat zmian sytuacji gospodarczej i warunków prowadzenia działalności, które mają istotny wpływ na wartość godziwą aktywów i zobowiązań finansowych zaprezentowano w punktach 15 i 17.

7.21.2. Zmiany w klasyfikacji aktywów finansowych w wyniku zmiany celu lub wykorzystania tych aktywów

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku nie dokonano zmiany klasyfikacji aktywów finansowych w wyniku zmiany celu lub wykorzystania tych aktywów.

7.22 Wartość godziwa

7.22.1. Opis technik wyceny

7.22.1.1. Dłużne papiery wartościowe i pożyczki

Wartości godziwe dłużnych papierów wartościowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku lub wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, a w przypadku ich braku – przy wykorzystaniu modeli wyceny odnoszonych do publikowanych notowań instrumentów finansowych, stóp procentowych i indeksów giełdowych.

Grupa PZU dokonuje wewnętrznej weryfikacji wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, porównując je z dostępnymi wycenami z innych źródeł, opierających się na danych obserwowalnych na rynku.

Wartość godziwą dłużnych papierów wartościowych, dla których nie istnieje aktywny rynek i pożyczek wyznacza się metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Współczynniki dyskontowe określa się w oparciu o krzywą rentowności papierów rządowych przesuniętą o *spread* kredytowy. Jest on wyliczany na dzień najnowszej emisji w stosunku do ceny emisyjnej i powoduje równoległe przesunięcie krzywej rentowności papierów rządowych o stałą wartość na całej jej długości lub jako różnica pomiędzy rentownościami notowanych dłużnych papierów wartościowych emitentów o podobnym ratingu i działających w podobnych branżach a rentownością obligacji rządowych (w przypadku papierów denominowanych w euro są to obligacje rządu Niemiec) przemnożona przez współczynnik ustalany na dzień emisji, uwzględniający w krzywej dyskontowej ryzyko specyficzne danego emitenta.

7.22.1.2. Kapitałowe aktywa finansowe

Wartości godziwe kapitałowych aktywów finansowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku.

Wartości godziwe jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych określa się według wartości jednostki uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych publikowanych przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych. Wycena ta odzwierciedla udział Grupy PZU w aktywach netto tych funduszy.

7.22.1.3. Instrumenty pochodne

Dla instrumentów pochodnych notowanych na aktywnym rynku za wartość godziwą przyjmuje się cenę zamknięcia notowań na dzień bilansowy.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych nienotowanych na aktywnym rynku, w tym kontraktów terminowych (ang. *forward*) oraz kontraktów zamiany oprocentowania typu IRS (ang. *interest rate swap*) określana jest metodą

zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych używane są stawki z krzywych OIS (ang. *overnight indexed swaps*) uwzględniających walutę, w której denominowany jest depozyt zabezpieczający dla danego instrumentu.

Wartość godziwa opcji związanych z lokatami strukturyzowanymi określana jest na podstawie wycen podawanych przez wystawców tych opcji, z uwzględnieniem weryfikacji tych wycen przeprowadzanej przez Grupę PZU, w oparciu o posiadane własne modele wyceny.

7.22.1.4. Należności od klientów z tytułu kredytów

W celu ustalenia zmiany wartości godziwej należności od klientów (z pominięciem kredytów w rachunku bieżącym) marże osiągnane na nowo udzielonych kredytach (w miesiącu poprzedzającym datę, na którą sporządza się skonsolidowane sprawozdanie finansowe) porównuje się z marżami na całym portfelu kredytowym. Jeśli marże na nowo przyznawanych kredytach są wyższe niż marże na dotychczasowym portfelu, wartość godziwa portfela kredytów jest niższa od jego wartości bilansowej.

Należności od klientów z tytułu kredytów zostały zaklasyfikowane w całości do poziomu 3 hierarchii wartości godziwej ze względu na fakt zastosowania modelu wyceny z istotnymi nieobserwowanymi danymi wejściowymi, czyli bieżącymi marżami osiąganymi na nowo udzielanych kredytach.

7.22.1.5. Nieruchomości wyceniane w wartości godziwej

W zależności od charakteru danej nieruchomości, wartość godziwą określa się za pomocą metody porównawczej, dochodowej lub pozostałościowej.

Metodą porównawczą wycenia się wolne grunty pod zabudowę i niektóre mniejsze i mniej wartościowe budynki (takie jak lokale mieszkalne, garaże itp.). Metoda porównawcza zakłada ustalenie wartości godziwej poprzez odniesienie do obserwowalnych cen rynkowych, z uwzględnieniem współczynników korygujących. Współczynniki korygujące uwzględniają przykładowo takie czynniki jak upływ czasu i trend zmian cen rynkowych, lokalizacja, ekspozycja, przeznaczenie w planie zagospodarowania przestrzennego, dostępność komunikacyjna i dojazd, powierzchnia, sąsiedztwo (w tym położenie względem atrakcyjnych obiektów), możliwości inwestycyjne, warunki fizyczne, forma władania itp.

Metoda dochodowa zakłada oszacowanie wartości godziwej nieruchomości na podstawie zdyskontowanej wartości przepływów pieniężnych. W kalkulacji uwzględnia się takie zmienne jak stopa kapitalizacji, poziom czynszów, poziom kosztów eksploatacyjnych, rezerwa z tytułu pustostanów, straty z tytułu zwolnień w płatnościach czynszu i zaległości czynszowych itp. Poziom zmiennych opisanych powyżej różni się w zależności od charakteru i przeznaczenia wycenianej nieruchomości (powierzchnia biurowa, powierzchnia handlowa, powierzchnia logistyczno-magazynowa), jej nowoczesności oraz lokalizacji (dojazd, odległość od centrum, dostępność, ekspozycja itp.), a także parametrów właściwych dla danego rynku lokalnego (m.in. stopy kapitalizacji, stawki czynszu, koszty eksploatacji).

Metodę pozostałościową stosuje się do określenia wartości rynkowej jeżeli nieruchomość ma być objęta pracami budowlanymi. Wartość godziwą nieruchomości określa się jako różnicę wartości nieruchomości po wykonaniu robót budowlanych oraz przeciętnej wartości kosztów tych robót, z uwzględnieniem zysków uzyskiwanych na rynku podobnych nieruchomości.

Nieruchomości wykazywane w wartości godziwej wyceniają licencjonowani rzeczoznawcy majątkowi. Akceptacja każdej z takich wycen jest dodatkowo poprzedzona przeglądem przez pracowników jednostek Grupy PZU w celu eliminacji potencjalnych omyłek i niespójności. Powstające ewentualne wątpliwości wyjaśniane są na bieżąco.

Nieruchomości inwestycyjne wycenia się zgodnie z poniższymi zasadami:

- nieruchomości posiadane przez fundusze inwestycyjne zależne od PZU – wyceniane co 6 miesięcy – na dni kończące każde półrocze i rok obrotowy;
- nieruchomości inwestycyjne posiadane przez spółki Grupy PZU – najbardziej wartościowe pozycje wyceniane są w przypadku stwierdzenia przesłanek o możliwej istotnej zmianie wartości (przeważnie z częstotliwością roczną). Bez względu na wartość, każda nieruchomość inwestycyjna jest wyceniana nie rzadziej niż raz na 5 lat;

- nieruchomości przeznaczone do sprzedaży – wyceniane przed rozpoczęciem ich aktywnej ekspozycji na rynku, zgodnie z wymogami MSSF 5.

7.22.1.6. Zobowiązania finansowe

Zobowiązania z tytułu depozytów

Ze względu na fakt, że depozyty przyjmuje się w ramach bieżącej działalności na bazie dziennej, a więc ich warunki są zbliżone do aktualnych warunków rynkowych identycznych transakcji, a czas do zapadalności tych pozycji jest krótki, uznaje się, że dla zobowiązań wobec klientów o zapadalności do 1 roku wartość godziwa nie odbiega istotnie od wartości bilansowej.

Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz zobowiązania podporządkowane

Wartość godziwą zobowiązań z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych, w tym zobowiązań podporządkowanych, wyznacza się jako wartość bieżącą oczekiwanych płatności w oparciu o bieżące krzywe procentowe oraz bieżący *spread* kredytowy.

Zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta

Zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta wyceniane są zgodnie z wartością godziwą aktywów stanowiących pokrycie zobowiązań funduszu kapitałowego powiązanego z danym kontraktem inwestycyjnym.

Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych

Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych wyceniane są zgodnie z wartością godziwą składników majątku funduszu inwestycyjnego (wg udziału w aktywach netto funduszu inwestycyjnego).

Zobowiązania z tytułu pożyczek papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu papierów wartościowych pożyczonych w celu dokonania krótkiej sprzedaży wyceniane są w wartości godziwej pożyczonych papierów.

7.22.2. Hierarchia wartości godziwej

W oparciu o dane wejściowe wykorzystywane przy ustalaniu wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań, dla których zaprezentowano wartość godziwą, klasyfikowane są do następujących poziomów:

- Poziom I – aktywa i zobowiązania wyceniane na bazie cen notowanych (nieskorygowanych) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów i zobowiązań. Do tego poziomu zaklasyfikowano:
 - płynne notowane dłużne papiery wartościowe;
 - akcje i certyfikaty inwestycyjne notowane na giełdach;
 - instrumenty pochodne notowane na giełdach.
- Poziom II – aktywa i zobowiązania, których wycena opiera się na danych wejściowych innych niż ceny notowane zaliczane do Poziomu I, które są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośredni (bazujący na cenach). Do tego poziomu zaklasyfikowano:

- notowane dłużne papiery wartościowe wyceniane na podstawie wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny;
 - instrumenty pochodne – m. in. FX Swap, FX Forward, IRS, CIRS, FRA;
 - jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych;
 - nieruchomości inwestycyjne lub nieruchomości przeznaczone do sprzedaży, wycenione przy zastosowaniu metody porównawczej, obejmujące wolne grunty pod zabudowę i niektóre mniejsze i mniej wartościowe budynki (w tym lokale mieszkalne, garaże itp.);
 - zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych;
 - kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta.
- Poziom III – aktywa, których wycena opiera się na danych wejściowych niemożliwych do zaobserwowania na rynkach (dane wejściowe nieobserwowalne). Do tego poziomu zaklasyfikowano:
 - nienotowane dłużne papiery wartościowe oraz nie płynne notowane dłużne papiery wartościowe (w tym nieskarbowe papiery dłużne emitowane przez inne podmioty finansowe, jednostki samorządu terytorialnego, podmioty niefinansowe), wyceniane modelami opartymi na zdyskontowanych przepływach pieniężnych;
 - nieruchomości inwestycyjne lub nieruchomości przeznaczone do sprzedaży, wycenione przy zastosowaniu metody dochodowej lub metody pozostałościowej;
 - należności od klientów z tytułu kredytów oraz zobowiązania wobec klientów z tytułu depozytów;
 - opcje wbudowane w certyfikaty depozytowe wyemitowane przez spółki Grupy PZU oraz opcje zawarte na rynku międzybankowym w celu zabezpieczenia pozycji z tytułu opcji wbudowanych.

W sytuacji gdy do wyceny składnika aktywów lub zobowiązań używane są dane wejściowe klasyfikowane do różnych poziomów hierarchii wartości godziwej, wyceniany składnik przypisuje się do najniższego poziomu, z którego pochodzą dane wejściowe, mające istotny wpływ na całość wyceny.

Na wartość wyceny zakwalifikowanych do poziomu III składników aktywów lub zobowiązań istotny wpływ mają dane wejściowe nieobserwowalne.

Wyceniane aktywa	Dane nieobserwowalne	Charakterystyka	Wpływ na wycenę
Należności od klientów z tytułu kredytów	Marża płynności oraz bieżąca marża ze sprzedaży danej grupy produktowej	Wartości godziwe szacuje się przy zastosowaniu technik wyceny z uwzględnieniem założenia, iż na moment udzielenia kredytu wartość godziwa równa jest wartości bilansowej. Wartość godziwa kredytów bez rozpoznanej utraty wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych przepływów gotówkowych zdyskontowanych na daną datę bilansową pomniejszonych o oczekiwaną stratę kredytową. Stopa dyskонтująca przepływy jest odpowiednią stopą rynkową wolną od ryzyka powiększoną o marżę płynności oraz bieżącą marżę ze sprzedaży dla danej grupy produktowej kredytu. Marża wyznaczana jest w podziale na grupy produktowe i termin do zapadalności. Dla celów szacowania wartości godziwej kredytów walutowych wykorzystywana jest marża płynności dla kredytów w złotych skorygowana o kwotowania transakcji fx swap i basis-swap. Wartość godziwa kredytów o rozpoznanej utracie wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych odzysków zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej ponieważ średnie oczekiwane odzyski uwzględniają w pełni element ryzyka kredytowego. W przypadku kredytów nieposiadających harmonogramu spłat (kredyty w rachunku bieżącym, overdrafty oraz karty kredytowe) przyjmuje się, że wartość godziwa równa jest wartości bilansowej.	Korelacja ujemna

Wyceniane aktywa	Dane nieobserwowalne	Charakterystyka	Wpływ na wycenę
Zobowiązania wobec klientów z tytułu depozytów	Marża ze sprzedaży	Wartości godziwe szacuje się przy zastosowaniu technik wyceny z uwzględnieniem założenia, iż na moment przyjęcia depozytu wartość godziwa równa jest wartości bilansowej. Wartość godziwa depozytów terminowych jest równa sumie przyszłych oczekiwanych przepływów gotówkowych zdyskontowanych na daną datę bilansową. Stopa dyskontująca przepływy jest odpowiednią stopą rynkową wolną od ryzyka powiększoną o marżę ze sprzedaży. Marża wyznaczana jest na podstawie depozytów przyjętych w ostatnim kwartale w podziale na grupy produktowe i termin do zapadalności. W przypadku depozytów krótkoterminowych (depozytów bieżących, overnight oraz w rachunku oszczędnościowym) za wartość godziwą przyjęto wartość bilansową.	Korelacja ujemna
Opcje wbudowane w certyfikaty depozytowe wyemitowane przez spółki Grupy PZU oraz opcje zawarte na rynku międzybankowym w celu zabezpieczenia pozycji z tytułu opcji wbudowanych	Parametry modelu	Instrumentami wbudowanymi są proste opcje (<i>plain vanilla</i>) oraz opcje egzotyczne na pojedyncze akcje, indeksy, towary oraz inne wskaźniki rynkowe, w tym indeksy stóp procentowych oraz kursy walutowe i ich koszyki. Wszystkie wydzielone opcje są na bieżąco domykane na rynku międzybankowym. Opcje walutowe wyceniane są w oparciu o model wyceny opcji Garmana-Kohlhagena (a w przypadku opcji barierowych i azjatyckich w oparciu o tzw. rozszerzony model Garmana-Kohlhagena). Opcje egzotyczne wbudowane w umowy depozytowe i ich domknięcia są wyceniane przy pomocy techniki Monte-Carlo przy założeniu modelu geometrycznego ruchu Browna dla czynników ryzyka.	
Niepłynne obligacje i pożyczki	Spready kredytowe	<i>Spready</i> obserwuje się na wszystkich obligacjach (ich seriach) lub pożyczkach tego samego emitenta lub emitenta o podobnej charakterystyce. Te <i>spready</i> obserwowane są w dniach emisji nowych serii obligacji, dniach zawierania nowych umów pożyczek oraz w dniach transakcji rynkowych, których przedmiotem są wierzycelności wynikające z tych obligacji i pożyczek.	Korelacja ujemna
Nieruchomości inwestycyjne oraz nieruchomości dostępne do sprzedaży	Stopa kapitalizacji	Stopę kapitalizacji ustala się na podstawie analizy stóp zwrotu osiągniętych w transakcjach dla podobnych nieruchomości.	Korelacja ujemna
	Koszty budowy	Wartość kosztów budowy określa się na podstawie rynkowych kosztów budowy pomniejszych o koszty poniesione na dzień wyceny.	Korelacja dodatnia
Instrumenty pochodne	Miesięczna stawka czynszu za 1m ² odpowiedniego rodzaju powierzchni lub za jedno miejsce parkingowe	Stawki czynszu obserwuje się dla podobnych nieruchomości, podobnej jakości, w podobnych lokalizacjach oraz zbliżonej wielkości wynajmowanej powierzchni.	Korelacja dodatnia
	Parametry modelu	Opcje walutowe wyceniane są w oparciu o model wyceny opcji Garmana-Kohlhagena (a w przypadku opcji barierowych i azjatyckich w oparciu o tzw. rozszerzony model Garmana-Kohlhagena). Opcje egzotyczne wbudowane w umowy depozytowe i ich domknięcia są wyceniane przy pomocy techniki Monte-Carlo przy założeniu modelu geometrycznego ruchu Browna dla czynników ryzyka.	
Emisje własne oraz pożyczki podporządkowane	<i>Spread</i> emisji ponad krzywą rynkową	W przypadku zastosowania do wyceny historycznego <i>spreadu</i> emisji ponad krzywą rynkową, emisje takie klasyfikuje się do poziomu III hierarchii wartości godziwej.	Korelacja ujemna
Instrumenty kapitałowe nienotowane na aktywnym rynku		Kwotowania serwisów finansowych	

7.2.2.1. Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej	30 września 2018				31 grudnia 2017 (dane przekształcone)			
	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa								
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	26 459	6 572	5 159	38 190	nd.	nd.	nd.	nd.
Instrumenty kapitałowe	318	-	220	538	nd.	nd.	nd.	nd.
Dłużne papiery wartościowe	26 141	6 572	4 939	37 652	nd.	nd.	nd.	nd.
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	12 987	5 367	337	18 691	nd.	nd.	nd.	nd.
Instrumenty kapitałowe	1 344	-	125	1 469	nd.	nd.	nd.	nd.
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne	139	4 313	-	4 452	nd.	nd.	nd.	nd.
Dłużne papiery wartościowe	11 504	1 054	212	12 770	nd.	nd.	nd.	nd.
Należności od klientów z tytułu kredytów	-	-	1 489	1 489	nd.	nd.	nd.	nd.
Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	1 171	1 171	nd.	nd.	nd.	nd.
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	-	-	318	318	nd.	nd.	nd.	nd.
Pochodne instrumenty finansowe	18	1 903	109	2 030	29	2 222	100	2 351
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	nd.	nd.	nd.	nd.	30 027	17 081	1 411	48 519
Instrumenty kapitałowe	nd.	nd.	nd.	nd.	210	156	298	664
Dłużne papiery wartościowe	nd.	nd.	nd.	nd.	29 817	16 925	1 113	47 855
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	nd.	nd.	nd.	nd.	6 143	464	43	6 650
Instrumenty kapitałowe	nd.	nd.	nd.	nd.	1 802	127	18	1 947
Dłużne papiery wartościowe	nd.	nd.	nd.	nd.	4 341	337	25	4 703
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	nd.	nd.	nd.	nd.	7 363	6 133	97	13 593
Instrumenty kapitałowe	nd.	nd.	nd.	nd.	526	4 091	-	4 617
Dłużne papiery wartościowe	nd.	nd.	nd.	nd.	6 837	2 042	97	8 976
Nieruchomości inwestycyjne	-	135	1 543	1 678	-	151	2 204	2 355

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej	30 września 2018				31 grudnia 2017 (dane przekształcone)			
	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Zobowiązania								
Instrumenty pochodne	17	3 169	67	3 253	22	3 400	52	3 474
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	-	288	-	288	-	420	-	420
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	-	278	-	278	-	312	-	312
Zobowiązania z tytułu pożyczek papierów wartościowych (krótka sprzedaż)	430	-	-	430	737	13	-	750

Zmiana stanu aktywów i zobowiązań zaklasyfikowanych do Poziomu III hierarchii wartości godziwej w okresie 1 stycznia – 30 września 2018	Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy		Instrumenty pochodne - aktywa	Instrumenty pochodne - zobowiązania	Nieruchomości inwestycyjne
	Kapitałowe	Dłużne	Kapitałowe	Dłużne			
Stan na początek okresu – klasyfikacja na moment zastosowania MSSF9	221	4 855	95	163	100	52	2 204
Nabycie / otwarcie pozycji	-	378	-	654	22	19	97
Reklasyfikacje z poziomu I	-	-	7	-	-	-	-
Reklasyfikacje z poziomu II	-	189	-	-	-	-	-
Reklasyfikacje z nieruchomości własnych	-	-	-	-	-	-	9
Zyski lub straty ujęte w rachunku zysków i strat w pozycji:	-	86	21	(4)	1	10	86
- przychody netto z inwestycji	-	86	-	-	-	-	-
- zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych do wartości godziwej	-	-	21	(4)	1	10	86
Zyski lub straty ujęte w innych całkowitych dochodach	(3)	14	-	-	-	-	-
Sprzedaż i rozliczenia	-	(567)	-	(587)	(14)	(14)	(10)
Reklasyfikacje do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	-	-	-	(843)
Reklasyfikacje do poziomu II	-	(16)	-	(14)	-	-	-
Różnice kursowe	2	-	2	-	-	-	-
Stan na koniec okresu	220	4 939	125	212	109	67	1 543

Zmiana stanu aktywów i zobowiązań zaklasyfikowanych do Poziomu III hierarchii wartości godziwej w roku zakończonym 31 grudnia 2017	Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży		Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania		Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu - Dłużne	Instrumenty pochodne - aktywa	Instrumenty pochodne - zobowiązania	Nieruchomości inwestycyjne
	Kapitałowe	Dłużne	Kapitałowe	Dłużne				
Stan na początek okresu	38	614	17	25	135	53	26	1 589
Nabycie / otwarcie pozycji	6	-	21	-	290	32	23	63
Reklasyfikacje z poziomu II	-	662 ¹⁾	-	-	4	-	-	-
Reklasyfikacje z nieruchomości własnych i przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-	830
Zyski lub straty ujęte w rachunku zysków i strat w pozycji:	-	31	2	2	3	37	19	(102)
- przychody netto z inwestycji	-	31	5	-	-	(1)	-	-
- zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych do wartości godziwej	-	-	(3)	2	3	38	19	(102)
Zyski lub straty ujęte w innych całkowitych dochodach	9	(26)	-	-	-	-	-	-
Sprzedaż i rozliczenia	-	(437)	(22)	(2)	(380)	(22)	(16)	(4)
Reklasyfikacje do nieruchomości własnych i przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-	(196)
Różnice kursowe z przeliczenia	(1)	-	-	-	-	-	-	-
Zmiana składu grupy	246	252	-	-	45	-	-	24
Pozostałe	-	17	-	-	-	-	-	-
Stan na koniec okresu	298	1 113	18	25	97	100	52	2 204

¹⁾ Do poziomu III przeklasyfikowano obligacje samorządowe, dla których istotny wpływ na wycenę wywiera parametr implikowany z danych historycznych (*spread* kredytowy) wykorzystywany w modelu wyceny.

Zmiana stanu aktywów i zobowiązań zaklasyfikowanych do Poziomu III hierarchii wartości godziwej w okresie 1 stycznia - 30 września 2017	Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży		Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania		Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu - Dłużne	Instrumenty pochodne - aktywa	Instrumenty pochodne - zobowiązania	Nieruchomości inwestycyjne
	Kapitałowe	Dłużne	Kapitałowe	Dłużne				
Stan na początek okresu	38	614	17	25	135	53	26	1 589
Nabycie / otwarcie pozycji	5	-	21	-	251	22	20	37
Zyski lub straty ujęte w rachunku zysków i strat w pozycji:	-	8	1	1	3	29	13	(78)
- przychody netto z inwestycji	-	8	5	-	-	-	-	-
- zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych do wartości godziwej	-	-	(4)	1	3	29	13	(78)
Zyski lub straty ujęte w innych całkowitych dochodach	4	1	-	-	-	-	-	-
Sprzedaż i rozliczenia	-	(425)	(21)	-	(213)	(21)	(16)	-
Reklasyfikacje do nieruchomości własnych i przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-	(5)
Zmiana składu grupy	246	252	-	-	45	-	-	24
Stan na koniec okresu	293	450	18	26	221	83	43	1 567

7.22.2.2. Aktywa i zobowiązania niewyceniane w wartości godziwej

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań, dla których jest ona tylko ujawniana	30 czerwca 2018				31 grudnia 2017			
	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa								
Należności od klientów z tytułu kredytów wyceniane w zamortyzowanym koszcie	-	-	176 472	176 472	-	-	169 393	169 393
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	21 605	1 378	12 139	35 122	nd.	nd.	nd.	nd.
Jednostki wyceniane metodą praw własności - EMC	-	16	-	16	-	20	-	20
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	nd.	nd.	nd.	nd.	17 631	305	5 582	23 518
Dłużne papiery wartościowe klasyfikowane do portfela pożyczek	nd.	nd.	nd.	nd.	1	8 153	5 500	13 654
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	-	541	3 230	3 771	-	553	333	886
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	4 422	2 396	6 818	-	838	1 005	1 843
Pożyczki	-	-	4 497	4 497	-	-	3 744	3 744
Zobowiązania								
Zobowiązania wobec banków	-	1 093	3 842	4 935	-	1 161	4 092	5 253
Zobowiązania wobec klientów	-	-	199 172	199 172	-	-	201 605	201 605
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	-	4 803	6 843	11 646	-	2 808	6 627	9 435
Zobowiązania podporządkowane	-	1 268	4 090	5 358	-	1 257	4 108	5 365

7.22.2.3. Zmiany sposobu (metody) ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku nie dokonywano zmian sposobu (metody) ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej, których wartość byłaby istotna z punktu widzenia skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

7.22.2.4. Przesunięcia pomiędzy poziomami hierarchii wartości godziwej

W przypadku zmiany sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań, wynikających np. z utraty (lub uzyskania) dostępności notowań obserwowanych na aktywnym rynku przenosi się takie aktywa lub zobowiązania pomiędzy Poziomami I i II.

Składniki aktywów lub zobowiązań są przenoszone pomiędzy poziomami II i III (odpowiednio między poziomami III i II) gdy:

- następuje zmiana modelu wyceny będąca efektem zastosowania nowych czynników nieobserwowalnych (odpowiednio obserwowalnych) lub
- dotychczas stosowane czynniki, których wpływ na wycenę jest istotny przestają być (odpowiednio stają się) obserwowalne na aktywnym rynku.

Przeniesienia pomiędzy poziomami hierarchii wartości godziwej dokonywane są na koniec każdego kwartału wg wartości na ten dzień.

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku dokonano następujących przeniesień aktywów pomiędzy poziomami wartości godziwej:

- z poziomu II do poziomu I przeniesiono obligacje skarbowe, dla której dostępne były kwotowania na aktywnym rynku;
- z poziomu III do poziomu II przeniesiono obligacje municypalne, dla których dokonano wyceny przy użyciu rynkowych informacji o cenach porównywalnych instrumentów finansowych oraz transakcję pochodną rynku kapitałowego, z uwagi na brak istotnego wpływu nieobserwowalnego czynnika (korelacji) na wycenę;
- z poziomu II do poziomu III przeniesiono obligacje korporacyjne i municypalne, dla których wpływ szacowanych parametrów kredytowych na wycenę był istotny oraz instrumenty pochodne rynku kapitałowego, dla których wpływ szacowanego parametru (korelacji) miał istotny wpływ na wycenę.

W 2017 roku przeniesiono z poziomu II do poziomu I obligacje skarbowe denominowane w złotych, dla których dostępne były kwotowania na aktywnym rynku.

7.23 Należności

Należności - wartość bilansowa	30 września 2018	31 grudnia 2017
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, w tym:	2 404	2 482
- należności od ubezpieczających	2 272	2 320
- należności od pośredników ubezpieczeniowych	104	134
- inne należności	28	28
Należności z tytułu reasekuracji	88	68
Inne należności	5 406	6 546
- należności z tytułu sprzedaży papierów wartościowych i depozytów zabezpieczających ¹⁾	3 356	4 658
- należności z tytułu rozliczeń kart płatniczych	1 021	716
- należności z tytułu dostaw i usług	338	295
- należności od budżetu, inne niż z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	123	100
- należności ze sprzedaży wierzytelności	7	68
- rozliczenia przewencyjne	46	58
- należności z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	24	29
- rozliczenia sporne	9	7
- należności z tytułu wykonywania czynności komisarza awaryjnego	14	12
- należności z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	3	57
- należności z tytułu rozliczenia zakupu Podstawowej Działalności Banku BPH	-	94
- należności z tytułu kaucji i wadium	92	91
- pozostałe	373	361
Należności, razem	7 898	9 096

¹⁾ w pozycji wykazuje się przede wszystkim należności związane z zawartymi, lecz nierozliczonymi transakcjami dotyczącymi instrumentów finansowych.

Zarówno na 30 września 2018 roku, jak i na 31 grudnia 2017 roku wartość godziwa należności nie odbiegała istotnie od ich wartości bilansowej, głównie ze względu na ich krótkoterminowy charakter oraz politykę tworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Wartość odpisów na oczekiwane straty kredytowe należności na 30 września 2018 roku wynosiła 793 mln zł (na 31 grudnia 2017 roku odpisy z tytułu utraty wartości wyniosły 649 mln zł).

7.24 Aktywa przeznaczone do sprzedaży

Aktywa przeznaczone do sprzedaży wg klasyfikacji przed przeniesieniem	30 września 2018	31 grudnia 2017
Grupy przeznaczone do sprzedaży	1 026	113
Aktywa	1 074	116
Nieruchomości inwestycyjne	984	90
Należności	12	1
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	8	6
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	66	17
Inne aktywa	4	2
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami zakwalifikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży	48	3
Inne aktywa przeznaczone do sprzedaży	117	201
Rzeczowe aktywa trwałe	68	104
Nieruchomości inwestycyjne	49	97
Aktywa i grupy aktywów przeznaczone do sprzedaży	1 191	317
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami zakwalifikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży	48	3

W pozycji „Nieruchomości inwestycyjne” i w sekcji „Grupy przeznaczone do sprzedaży” zaprezentowano przede wszystkim nieruchomości przeznaczone do sprzedaży przez fundusze inwestycyjne sektora nieruchomości ze względu na osiągnięcie przewidywanego horyzontu inwestycyjnego.

7.25 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	30 września 2018			31 grudnia 2017		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	22 768	(1 237)	21 531	22 000	(1 250)	20 750
Rezerwa składek	8 006	(407)	7 599	7 877	(466)	7 411
Rezerwa na pokrycie ryzyka niewygałego	11	-	11	37	(3)	34
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	8 882	(629)	8 253	8 301	(585)	7 716
- na szkody zgłoszone	3 170	(562)	2 608	3 187	(533)	2 654
- na szkody niezgłoszone (IBNR)	3 825	(57)	3 768	3 348	(41)	3 307
- na koszty likwidacji szkód	1 887	(10)	1 877	1 766	(11)	1 755
Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent	5 861	(197)	5 664	5 776	(190)	5 586
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	8	(4)	4	9	(6)	3
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	22 494	-	22 494	22 558	-	22 558
Rezerwa składek	93	-	93	94	-	94
Rezerwa ubezpieczeń na życie	16 188	-	16 188	16 060	-	16 060
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	563	-	563	597	-	597
- na szkody zgłoszone	139	-	139	153	-	153
- na szkody niezgłoszone (IBNR)	417	-	417	437	-	437
- na koszty obsługi świadczeń	7	-	7	7	-	7
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	4	-	4	5	-	5
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	263	-	263	287	-	287
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający	5 383	-	5 383	5 515	-	5 515
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	45 262	(1 237)	44 025	44 558	(1 250)	43 308

Wartość odpisu z tytułu utraty wartości udziału reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych na 30 września 2018 roku wynosiła 7 mln zł (na 31 grudnia 2017 roku: 12 mln zł).

7.26 Inne rezerwy

Zmiana stanu innych rezerw w okresie 1 stycznia – 30 września 2018	Stan na 31 grudnia 2017	Zastosowanie MSSF9	Stan na początek okresu	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Inne zmiany	Stan na koniec okresu
Rezerwa na udzielone gwarancje i poręczenia	260	153	413	362	(25)	(356)	(42)	352
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania	82	-	82	40	(12)	(49)	-	61
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK ¹⁾	57	-	57	-	-	-	17	74
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	63	-	63	-	(30)	(3)	-	30
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE PZU do ZUS nienależnych prowizji	9	-	9	-	-	-	-	9
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu GraphTalk	6	-	6	-	-	-	-	6
Pozostałe	20	-	20	28	(6)	(1)	-	41
Inne rezerwy, razem	497	153	650	430	(73)	(409)	(25)	573

Zmiana stanu innych rezerw w roku zakończonym 31 grudnia 2017	Stan na początek okresu	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Zmiana składu grupy	Inne zmiany	Stan na koniec okresu
Rezerwa na udzielone gwarancje i poręczenia	18	76	-	(48)	214	-	260
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania	11	16	(7)	(1)	56	7	82
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK ¹⁾	58	-	-	(1)	-	-	57
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	252	61	(222)	(28)	-	-	63
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE PZU do ZUS nienależnych prowizji	9	-	-	-	-	-	9
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu GraphTalk	6	-	-	-	-	-	6
Pozostałe	13	26	(4)	(3)	24	(36)	20
Inne rezerwy, razem	367	179	(233)	(81)	294	(29)	497

Zmiana stanu innych rezerw w okresie 1 stycznia – 30 września 2017 (dane przekształcone)	Stan na początek okresu	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Połączenia jednostek	Inne zmiany	Stan na koniec okresu
Rezerwa na udzielone gwarancje i poręczenia	18	53	-	(34)	215	-	252
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania	11	4	(4)	(2)	55	2	66
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK ¹⁾	58	-	-	(1)	-	-	57
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	252	61	(169)	(28)	-	-	116
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE PZU do ZUS nienależnych prowizji	9	-	-	-	-	-	9
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu GraphTalk	6	-	-	-	-	-	6
Pozostałe	13	16	(1)	(3)	24	(1)	48
Inne rezerwy, razem	367	134	(174)	(68)	294	1	554

¹⁾ Główny składnik pozycji „Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK” wyjaśniono w punkcie 22.2.

Rezerwa na udzielone gwarancje i poręczenia

Pozycja zawiera rezerwy tworzone przez banki na potencjalne utraty korzyści ekonomicznych wynikających z ekspozycji pozabilansowych (np. udzielonych gwarancji lub ekspozycji kredytowych).

7.27 Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe	30 września 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej	4 249	4 956
Instrumenty pochodne przeznaczone do obrotu	2 365	2 606
Instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie przepływów pieniężnych	754	682
Instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie wartości godziwej	134	186
Zobowiązania z tytułu pożyczek papierów wartościowych (krótka sprzedaż)	430	750
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	278	312
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	288	420
Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	222 042	219 594
Zobowiązania wobec banków	4 973	5 323
Depozyty bieżące	656	996
Depozyty jednodniowe	432	372
Depozyty terminowe	48	311
Kredyty otrzymane	3 405	3 380
Pozostałe zobowiązania	432	264
Zobowiązania wobec klientów	198 968	198 163
Depozyty bieżące	116 152	122 956
Depozyty terminowe	81 965	74 453
Pozostałe zobowiązania	851	754
Zobowiązania z tytułu własnych dłużnych papierów wartościowych	11 566	9 610
Zobowiązania podporządkowane	5 314	5 319
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	1 188	1 167
Kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach	-	1
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	33	11
Zobowiązania finansowe, razem	226 291	224 550

7.27.1. Zobowiązania podporządkowane

	Wartość nominalna (w mln)	Waluta	Oprocentowanie	Data emisji (otrzymania) / Data wykupu (spłaty)	Wartość bilansowa 30 września 2018 (w mln zł)	Wartość bilansowa 31 grudnia 2017 (w mln zł)
Zobowiązania zaliczane do funduszy własnych PZU						
Obligacje podporządkowane PZU	2 250	PLN	WIBOR 6M + marża	30 czerwca 2017 29 lipca 2027	2 258	2 285
Zobowiązania zaliczane do funduszy własnych Pekao						
Obligacje podporządkowane Pekao	1 250	PLN	WIBOR 6M + marża	30 października 2017 29 października 2027	1 267	1 257
Zobowiązania zaliczane do funduszy własnych Alior Banku						
Pożyczka podporządkowana	10	EUR	EURIBOR 3M + marża	12 października 2011 12 października 2019	43	42
Obligacje serii F	322	PLN	WIBOR 6M+ marża	26 września 2014 26 września 2024	222	225
Obligacje serii G	193	PLN	WIBOR 6M + marża	31 marca 2015 31 marca 2021	193	196
Obligacje serii I oraz I1	183	PLN	WIBOR 6M+ marża	6 grudnia 2015 6 grudnia 2021	149	147
Obligacje serii K oraz K1	600	PLN	WIBOR 6M+ marża	20 października 2017 20 października 2025	612	605
Obligacje Meritum Bank serii B	67	PLN	WIBOR 6M+ marża	29 kwietnia 2013 29 kwietnia 2021	69	68
Obligacje Meritum Bank serii C	80	PLN	WIBOR 6M+ marża	21 października 2014 21 października 2022	82	80
Obligacje serii EUR001	10	EUR	LIBOR 6M+ marża	4 lutego 2016 4 lutego 2022	43	43
Obligacje serii P1A	150	PLN	WIBOR 6M+ marża	27 kwietnia 2016 16 maja 2022	153	150
Obligacje serii P1B	70	PLN	WIBOR 6M+ marża	29 kwietnia 2016 16 maja 2024	71	70
Obligacje serii P2A	150	PLN	WIBOR 6M+ marża	14 grudnia 2017 29 grudnia 2025	152	151
Zobowiązania podporządkowane					5 314	5 319

Niższa wartość bilansowa zobowiązań podporządkowanych w stosunku do wartości nominalnej wynika z faktu, iż część wyemitowanych przez Alior Bank obligacji została objęta przez konsolidowane fundusze inwestycyjne.

7.27.2. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	30 września 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Obligacje PZU Finance AB (publ.)	3 637	3 478
Obligacje Alior Banku serii J	251	253
Obligacje Pekao	2 067	90
Certyfikaty depozytowe	4 058	4 541
Listy zastawne	1 553	1 248
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	11 566	9 610

	Wartość nominalna	Oprocentowanie	Daty emisji	Data wykupu
Obligacje PZU Finance AB (publ.)	850 mln euro	1,375%	3 lipca 2014 16 października 2015	3 lipca 2019
Obligacje Alior Banku serii J	250 mln zł	WIBOR 6M + marża	11 sierpnia 2017	11 sierpnia 2020

Obligacje zaklasyfikowano jako wyceniane w zamortyzowanym koszcie.

Zobowiązania PZU Finance AB (publ.) wynikające z obligacji zostały zabezpieczone gwarancją udzieloną przez PZU, która obejmuje całość zobowiązań emitenta wynikających z emisji (w tym zobowiązanie do zapłaty wartości nominalnej obligacji oraz odsetek od obligacji) udzieloną na rzecz wszystkich obligatariuszy. Nie określono maksymalnej wartości gwarancji, obowiązującej do chwili wygaśnięcia roszczeń obligatariuszy wobec PZU Finance AB (publ.).

7.28 Inne zobowiązania

Inne zobowiązania	30 września 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Koszty do zapłacenia	1 376	1 462
Zarachowane koszty prowizji agencyjnej	329	336
Zarachowane koszty prowizji sprzedażowej w ubezpieczeniach grupowych	2	8
Zarachowane koszty wynagrodzeń	166	160
Zarachowane koszty reasekuracji	212	367
Zarachowane nagrody dla pracowników	360	320
Pozostałe	307	271
Przychody pobierane z góry	311	354
Pozostałe zobowiązania	9 184	7 280
Zobowiązania z tytułu transakcji na instrumentach finansowych	1 678	1 772
Zobowiązania wobec banków z tytułu dokumentów płatniczych rozliczanych w systemach rozliczeń międzybankowych	1 600	2 125
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	838	840
Zobowiązania z tytułu rozliczeń kart płatniczych	831	437
Rozrachunki publiczno-prawne	147	151
Zobowiązania z tytułu składek na rzecz BFG	151	80
Zobowiązania z tytułu reasekuracji	201	140
Oszacowane zobowiązania pozaubezpieczeniowe	59	126
Zobowiązania wobec pracowników	149	163
Oszacowane zwroty wynagrodzeń w związku z rezygnacją lub odstąpieniem klientów banków od ubezpieczeń zawieranych przy sprzedaży produktów kredytowych	103	121
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	186	320
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	586	421
Zobowiązania wobec budżetu inne niż z tytułu podatku dochodowego	106	110
Zobowiązania z tytułu darowizn	25	28
Zobowiązania z tytułu nierynkowych umów najmu	7	14
Zobowiązania Alior Banku z tytułu ubezpieczeń produktów bankowych oferowanych klientom banku	15	17
Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny	14	16
Zobowiązania z tytułu likwidacji bezpośredniej	11	14
Zobowiązania wobec akcjonariuszy PZU z tytułu dywidend	2 161	3
Pozostałe	316	382
Inne zobowiązania, razem	10 871	9 096

8. Aktywa finansowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Aktywa finansowe zastawione jako zabezpieczenie zobowiązań i zobowiązań warunkowych	30 września 2018	31 grudnia 2017
Wartość bilansowa aktywów finansowych zastawionych jako zabezpieczenie zobowiązań	9 703	10 421
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 044	1 166
Pokrycie Funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	1 081	1 348
Pokrycie zobowiązań do zapłaty na fundusz gwarancyjny na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	85	44
Pokrycie zobowiązań do zapłaty na fundusz przymusowej restrukturyzacji (BFG)	133	73
Kredyt lombardowy i techniczny	4 451	4 697
Inne kredyty	591	652
Emisja hipotecznych listów zastawnych	1 500	1 577
Pokrycie Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych na rzecz Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych	51	52
Transakcje pochodne	767	812
Wartość bilansowa aktywów finansowych zastawionych jako zabezpieczenie zobowiązań warunkowych	-	-
Aktywa finansowe zastawione jako zabezpieczenie zobowiązań i zobowiązań warunkowych, razem	9 703	10 421

9. Aktywa i zobowiązania warunkowe

Aktywa i zobowiązania warunkowe	30 września 2018	31 grudnia 2017
Aktywa warunkowe, w tym:	5	6
- otrzymane gwarancje i poręczenia	5	6
Zobowiązania warunkowe	58 738	58 978
- z tytułu limitów odnawialnych w rachunkach ROR oraz kart kredytowych	13 461	14 536
- z tytułu kredytów i pożyczek w transzach	29 375	29 766
- udzielone poręczenia i gwarancje	8 096	7 574
- roszczenia ubezpieczeniowe sporne	583	711
- inne roszczenia sporne	213	212
- pozostałe, w tym:	7 010	6 179
- gwarantowanie emisji papierów wartościowych	3 767	3 492
- faktoring	1 477	899
- limit intra – day	856	844
- akredytywy i promesy	785	818
- potencjalne zobowiązania wynikające z umów kredytowych zawartych przez Grupę Kapitałową Armatura	33	30

10. Komentarz do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Składki przypisane brutto w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku wyniosły 17 258 mln zł wobec 16 933 mln zł w analogicznym okresie roku poprzedniego (+1,9%). Wzrost sprzedaży dotyczył przede wszystkim:

- ubezpieczeń komunikacyjnych w segmencie klienta masowego i korporacyjnego (+148 mln zł) w związku ze wzrostem średniej składki przy spadku liczby ubezpieczeń;
- ubezpieczeń od ognia i innych szkód majątkowych w segmencie klienta korporacyjnego (+118 mln zł) w wyniku zawarcia kilku umów o wysokiej wartości jednostkowej;
- rozwoju sprzedaży w spółkach zagranicznych (+164 mln zł) w tym głównie ubezpieczeń komunikacyjnych w segmencie krajów bałtyckich;
- rozwoju portfela grupowych produktów zdrowotnych.

Wzrosty zostały częściowo skompensowane niższą składką w segmencie ubezpieczeń indywidualnych (-189 mln zł) głównie w związku z niższymi wpłatami na rachunki w produktach unit-linked w kanale bancassurance.

Dochody z działalności lokacyjnej (łącznie z kontraktami inwestycyjnymi tj. kontraktami, które nie zawierają znaczącego ryzyka ubezpieczeniowego) w 3 kwartałach 2018 roku oraz 3 kwartałach 2017 roku wyniosły odpowiednio 7 994 mln zł oraz 5 828 mln zł. Odnotowano wzrost dochodów z lokat wygenerowanych na działalności bankowej w związku z rozpoczęciem konsolidacji Pekao oraz spadek wyniku z działalności inwestycyjnej z wyłączeniem działalności bankowej.

Dochody z działalności inwestycyjnej, z wyłączeniem działalności bankowej, spadły głównie w efekcie gorszego wyniku osiągniętego na notowanych instrumentach kapitałowych w szczególności ze względu na pogorszenie koniunktury na GPW – spadek indeksu WIG o 7,5% w 3 kwartałach 2018 roku wobec wzrostu o 24,2% w analogicznym okresie roku ubiegłego.

Odszkodowania i świadczenia netto (z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) osiągnęły wartość 10 984 mln zł i ukształtowały się na poziomie o 2,4% niższym w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. Na spadek kategorii odszkodowań i świadczeń netto wpłynęły:

- w ubezpieczeniach na życie ujemny wynik z działalności inwestycyjnej w większości portfeli produktów unit-linked wobec dodatnich, wysokich wyników osiągniętych w roku ubiegłym oraz niższych wpłat klientów na rachunki w indywidualnych produktach unit-linked w kanale bancassurance;
- w ubezpieczeniach od ognia i innych szkód majątkowych niższy poziom szkód powodowanych zjawiskami atmosferycznymi (porywisty wiatr, nawalne opady deszczu).

Z kolei wzrost kategorii odszkodowań i świadczeń netto odnotowano w grupie ubezpieczeń komunikacyjnych w segmencie klienta korporacyjnego oraz masowego w związku z doszacowaniem rezerwy na poczet roszczeń o zadośćuczynienie za ból spowodowany stanem wegetatywnym osoby bliskiej poszkodowanej w wypadku.

Koszty akwizycji wzrosły o 158 mln zł w 3 kwartałach 2018 roku w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego głównie w wyniku wyższych bezpośrednich kosztów akwizycji w segmencie klienta masowego i korporacyjnego będących konsekwencją rosnącego portfela oraz zmiany mix-u produktowego.

Koszty administracyjne Grupy PZU w 3 kwartałach 2018 roku ukształtowały się na poziomie 4 935 mln zł względem 3 628 mln zł w analogicznym okresie 2017 roku, czyli były o 36,0% wyższe w relacji do poprzedniego roku. Wzrost wynikał w głównej mierze z rozpoczęcia konsolidacji Pekao w czerwcu 2017 roku. Koszty administracyjne segmentu działalności bankowej wzrosły o 1 295 mln zł r/r. Jednocześnie koszty administracyjne w segmentach działalności ubezpieczeniowej w Polsce ukształtowały się na poziomie wyższym o 25 mln zł w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego co w znacznej mierze wynikało z wyższych kosztów osobowych będących odpowiedzią na widoczne narastające oznaki presji płacowej na rynku przy stale utrzymywanej dyscyplinie kosztowej w pozacosobowych obszarach działalności zarówno bieżącej jak i projektowej.

W 3 kwartałach 2018 roku saldo pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych było ujemne i wynosiło 1 812 mln zł wobec także ujemnego w 2017 roku na poziomie 1 135 mln zł. Zmiana wynikała min. z wyższego poziomu podatku od instytucji finansowych oraz wzrostu opłat na BFG. Obciążenie Grupy PZU (łącznie na działalności ubezpieczeniowej oraz bankowej) podatkiem od instytucji finansowych w 3 kwartałach 2018 roku wyniosło 816 mln zł względem 554 mln zł w analogicznym okresie 2017 roku, a opłaty na BFG wzrosły z 86 mln zł do poziomu 324 mln zł (w obu przypadkach efekt rozpoczęcia konsolidacji Pekao).

Koszty odsetkowe w 3 kwartałach 2018 roku wyniosły 1 508 mln zł i były wyższe o 638 mln zł wobec analogicznego okresu roku ubiegłego. Wzrost dotyczył głównie odsetek od depozytów terminowych i bieżących na działalności bankowej oraz odsetek od wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych głównie w związku z emisją obligacji podporządkowanych przez PZU na kwotę 2 250 mln zł w czerwcu 2017 roku.

Zysk z działalności operacyjnej po 3 kwartałach 2018 roku osiągnął wartość 5 152 mln zł i był wyższy o 1 385 mln zł (+36,8%) w stosunku do wyniku za analogiczny okres roku poprzedniego. Zmiana zysku operacyjnego spowodowana była w szczególności przez:

- wyższy wynik segmentu działalności bankowej w efekcie rozpoczęcia konsolidacji Pekao w czerwcu 2017 roku (+1 153 mln zł) oraz poprawa wyniku Alior Banku (+261 mln zł) w związku z wysokim poziomem sprzedaży produktów kredytowych wspartym korzystną koniunkturą gospodarczą;
- wyższa rentowność w segmencie ubezpieczeń masowych w porównaniu do analogicznego okresu 2017 roku (+358 mln zł) – efekt wzrostu wyniku portfela ubezpieczeń pozakomunikacyjnych w związku z niższym poziomem szkód powodowanych

zjawiskami atmosferycznymi oraz portfela Auto Casco, nieznacznie niwelowany spadkiem wyniku w ubezpieczeniach OC komunikacyjnych - efekt doszacowania rezerwy na poczet roszczeń o zadośćuczynienie za ból spowodowany stanem wegetatywnym osoby bliskiej poszkodowanej w wypadku;

- wzrost wyniku w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych (+152 mln zł) w efekcie poprawy rentowności portfela ubezpieczeń szkód spowodowanych żywiołami oraz pozostałych szkód rzeczowych (znacznie niższy poziom roszczeń o wysokiej wartości jednostkowej i szkód powodowanych przez warunki atmosferyczne), oraz ubezpieczeń Auto Casco;
- niższy dochód z działalności inwestycyjnej jako efekt spadku wyniku na notowanych instrumentach kapitałowych w związku z gorszą koniunkturą na GPW częściowo bilansowany lepszymi wynikami na portfelu polskich obligacji skarbowych;
- wzrost rentowności w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (+24 mln zł), jako efekt stale rosnącego portfela ubezpieczeń, poprawy względem ubiegłego roku szkodowości produktów ochronnych oraz zmiany miksu w grupie produktów indywidualnie kontynuowanych z niższym jednostkowym kosztem tworzenia rezerw na przyszłe wypłaty świadczeń.

Zysk netto wzrósł w stosunku do 3 kwartałów 2017 roku o 1 003 mln zł (+34,6%) do poziomu 3 902 mln zł. Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej wyniósł 2 432 mln zł wobec 2 121 mln zł w 2017 roku (wzrost o 14,7%).

Skonsolidowane kapitały własne według MSSF na 30 września 2018 roku wynosiły 36 012 mln zł wobec 36 344 mln zł na 30 września 2017 roku. Spadek dotyczył głównie udziałów niekontrolujących w związku z wypłatą dywidendy przez Pekao. Wskaźnik rentowności kapitałów własnych przypadający jednostce dominującej (ROE²) za okres od 1 stycznia 2018 roku do 30 września 2018 roku wyniósł 22,9% i był wyższy o 1,8 p.p. względem analogicznego okresu roku ubiegłego. W stosunku do skonsolidowanych kapitałów własnych wg stanu na 31 grudnia 2017 roku kapitały spadły o 1 548 mln zł. Zmiana dotyczyła w szczególności udziałów niekontrolujących, które w związku z przeznaczeniem na wypłatę dywidendy przez Pekao kwoty 2 074 mln zł, z czego 1 659 mln zł stanowiła wartość dywidendy przypadająca akcjonariuszom niekontrolującym, oraz wpływem zastosowania MSSF9 spadły o 1 118 mln zł i osiągnęły wartość 21 843 mln zł. Kapitały przypadające udziałowcom jednostki dominującej zmalały o 430 mln zł względem końca poprzedniego roku – efekt podziału zysku przez PZU za 2017 rok, w tym przeznaczenia na wypłatę dywidendy 2 159 mln zł, oraz wpływu zastosowania MSSF9. Powyższe czynniki zostały częściowo skompensowane wynikiem netto przypisanym jednostce dominującej wypracowanym w 3 kwartałach 2018 roku.

Suma kapitałów i zobowiązań na dzień 30 września 2018 roku wzrosła w porównaniu do 31 grudnia 2017 roku o 2 659 mln zł do poziomu 320 117 mln zł. Wzrost dotyczył głównie salda innych zobowiązań (+1 775 mln zł) i zobowiązań finansowych (+1 741 mln zł).

Portfel lokat³ na 30 września 2018 roku i na 31 grudnia 2017 roku z wyłączeniem wpływu działalności bankowej wyniósł odpowiednio 50 886 mln zł oraz 46 164 mln zł. Wzrost o 4 722 mln zł dotyczył głównie instrumentów dłużnych. Należności z tytułu kredytów na 30 września 2018 roku wyniosły 177 992 mln zł, wobec 169 457 mln zł na 31 grudnia 2017.

Największym składnikiem pasywów na koniec 3 kwartałów 2018 roku były zobowiązania finansowe z udziałem na poziomie 70,7%. Ich saldo osiągnęło wartość 226 291 mln zł i obejmowało w szczególności zobowiązania wobec klientów 198 968 mln zł (głównie z tytułu depozytów Pekao i Alior Banku).

Wartość rezerw techniczno – ubezpieczeniowych na koniec 3 kwartałów 2018 roku wyniosła 45 262 mln zł i stanowiła 14,1% sumy pasywów. W porównaniu do 31 grudnia 2017 roku stan rezerw wzrósł o 704 mln zł. Zmiana wynikała głównie z:

- podwyższenia rezerwy składki w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych wynikającego z rozwoju sprzedaży ubezpieczeń;
- doszacowania rezerw, głównie w ubezpieczeniach komunikacyjnych, na poczet roszczeń o zadośćuczynienie za stany wegetatywne;

² Wskaźnik uroczniony

³ Portfel lokat obejmuje inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe, nieruchomości inwestycyjne (włącznie z częścią prezentowaną w kategorii aktywa przeznaczone do sprzedaży) oraz pochodne instrumenty finansowe wraz z ujemną wyceną oraz zobowiązania z tytułu transakcji sell-buy-back.

- niższych rezerw w ubezpieczeniach na życie w produktach unit-linked, na skutek ujemnego wyniku z działalności inwestycyjnej;
- wzrostu rezerw matematycznych w ubezpieczeniach kontynuowanych związanego z indeksacją sum ubezpieczenia oraz wzrostem średniego wieku ubezpieczonych.

11. Zarządzanie kapitałem własnym

3 października 2016 roku Rada Nadzorcza PZU podjęła uchwałę w sprawie zatwierdzenia polityki kapitałowej i dywidendowej Grupy PZU na lata 2016 – 2020 („Polityka”).

Zgodnie z Polityką Grupa PZU dąży do:

- efektywnego zarządzania kapitałem poprzez optymalizację wykorzystania kapitału z perspektywy Grupy PZU;
- maksymalizacji stopy zwrotu z kapitału dla akcjonariuszy podmiotu dominującego w szczególności przy zachowaniu poziomu bezpieczeństwa i utrzymaniu zasobów kapitałowych na cele strategicznego rozwoju poprzez akwizycje;
- zapewnienia wystarczających środków finansowych na pokrycie zobowiązań Grupy PZU wobec klientów.

Polityka zarządzania kapitałem opiera się na następujących zasadach:

- zarządzanie kapitałem (w tym kapitałem nadwyżkowym) Grupy PZU na poziomie PZU jako podmiotu dominującego;
- utrzymanie docelowych współczynników wypłacalności na poziomie 200% dla Grupy PZU, PZU oraz PZU Życie (wg Wypłacalność II);
- utrzymanie wskaźnika dźwigni finansowej Grupy PZU na poziomie nie wyższym niż 0,35;
- zapewnienie środków na rozwój i akwizycje w najbliższych latach;
- brak emisji akcji przez PZU w okresie obowiązywania Polityki.

Polityka dywidendowa Grupy PZU i PZU zakłada, że:

- wysokość dywidendy proponowanej przez Zarząd PZU za dany rok obrotowy, ustalana jest w oparciu o skonsolidowany wynik finansowy Grupy PZU przypisany jednostce dominującej, przy czym:
 - nie więcej niż 20% powiększy zyski zatrzymane (kapitał zapasowy) na cele związane z rozwojem organicznym i innowacjami oraz realizacją inicjatyw wzrostowych;
 - nie mniej niż 50% podlega wypłacie w ramach rocznej dywidendy;
 - pozostała część zostanie wypłacona w ramach rocznej dywidendy lub powiększy zyski zatrzymane (kapitał zapasowy) w przypadku realizacji w danym roku istotnych nakładów związanych z realizacją założeń Strategii Grupy PZU, w tym w szczególności w ramach transakcji fuzji i przejęć;

z zastrzeżeniem punktów poniżej;

- zgodnie z planami Zarządu PZU oraz własną oceną ryzyk i wypłacalności podmiotu dominującego środki własne podmiotu dominującego oraz Grupy PZU po deklaracji lub wypłacie dywidendy, pozostają na poziomie, który zapewnia spełnienie warunków określonych w polityce kapitałowej;
- przy określeniu dywidendy uwzględniane są rekomendacje organu nadzoru w zakresie dywidendy.

Zewnętrzne wymogi kapitałowe

Zgodnie z ustawą o działalności ubezpieczeniowej, kalkulację wymogu kapitałowego oparto o ryzyka rynkowe, aktuarialne (ubezpieczeniowe), niewypłacalności kontrahenta, katastroficzne i operacyjne. Aktywa, zobowiązania, a w konsekwencji środki własne, stanowiące pokrycie wymogu kapitałowego wycenia się w wartości godziwej. Wymóg kapitałowy kalkulowany jest zgodnie z formułą standardową na poziomie całej Grupy PZU.

Na podstawie art. 412 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej Grupa PZU zobowiązana jest sporządzać i ujawniać roczne sprawozdanie na temat wypłacalności i kondycji finansowej na poziomie grupy, zgodnie z zasadami Wypłacalność II. Sprawozdanie za rok 2017, opublikowane 14 czerwca 2018 roku dostępne jest na stronie <https://www.pzu.pl/relacje->

[inwestorskie/raporty](#). Zgodnie z art. 290 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej zakładu ubezpieczeń podlegało badaniu przez firmę audytorską.

Niezależnie od powyższego, niektóre jednostki Grupy PZU zobowiązane są do przestrzegania własnych wymogów kapitałowych, nałożonych właściwymi regulacjami prawnymi.

12. Sprawozdawczość dotycząca segmentów

12.1 Segmenty sprawozdawcze

12.1.1. Kryterium podstawowe podziału

Segmenty operacyjne to części składowe jednostki, dla których dostępne są odrębne informacje finansowe, podlegające regularnej ocenie przez GOOZPDO (w praktyce jest to Zarząd PZU), związanej z alokacją zasobów i oceną wyników działalności.

Podstawowy podział segmentacyjny Grupy PZU oparty jest na kryteriach charakteru działalności, linii produktowych, grup klientów oraz środowiska regulacyjnego. Charakterystykę poszczególnych segmentów zaprezentowano w poniższej tabeli.

Segment	Standardy rachunkowości	Opis segmentu	Kryteria agregacji
Ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia osobowe i majątkowe)	PSR	Szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, dostosowanych do potrzeb klienta i z indywidualną wyceną ryzyka, oferowanych dużym podmiotom gospodarczym przez PZU, Link4, TUW PZUW.	Agregacji dokonano ze względu na podobieństwo oferowanych produktów, podobnych grup klientów, dla których są oferowane, kanałów dystrybucji oraz funkcjonowania w tym samym środowisku regulacyjnym.
Ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia osobowe i majątkowe)	PSR	Szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, wypadkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, oferowanych klientom indywidualnym oraz podmiotom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw przez PZU i Link4.	Jak wyżej.
Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ubezpieczenia na życie)	PSR	Ubezpieczenia grupowe, kierowane przez PZU Życie do grup pracowników oraz innych grup formalnych (np. związki zawodowe), w ramach których do umowy ubezpieczenia przystępują osoby pozostające w stosunku prawnym z ubezpieczającym (np. pracodawcą, związkiem zawodowym) oraz ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane, gdzie ubezpieczający nabył prawo do indywidualnej kontynuacji w fazie grupowej. Oferta PZU Życie obejmuje szeroki zakres ubezpieczeń ochronnych, inwestycyjnych (niebędących kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotnych.	Brak agregacji
Ubezpieczenia indywidualne (ubezpieczenia na życie)	PSR	Ubezpieczenia oferowane przez PZU Życie klientom indywidualnym, w ramach których umowa ubezpieczenia dotyczy konkretnego ubezpieczonego a ubezpieczony podlega indywidualnej ocenie ryzyka. Oferta PZU Życie obejmuje szeroki zakres ubezpieczeń ochronnych, inwestycyjnych (niebędących kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotnych.	Brak agregacji

Segment	Standardy rachunkowości	Opis segmentu	Kryteria agregacji
Inwestycje	PSR	Segment obejmuje: 1. działalność lokacyjną w zakresie środków własnych Grupy PZU rozumianych jako nadwyżka lokat nad rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi w PZU, Link4 i PZU Życie, powiększoną o nadwyżkę dochodów osiągniętą ponad stopę wolną od ryzyka z inwestycji odpowiadających wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w produktach ubezpieczeniowych, czyli nadwyżkę dochodów z lokat ponad dochody alokowane według cen transferowych do segmentów ubezpieczeniowych; 2. dochody z innych wolnych środków finansowych w Grupie PZU (w szczególności konsolidowane fundusze inwestycyjne).	Agregacji dokonano ze względu na podobny, nadwyżkowy charakter przychodów.
Działalność bankowa	MSSF	Szeroki zakres produktów bankowych oferowanych zarówno klientom korporacyjnym, jak i indywidualnym przez Grupę Pekao i Grupę Alior Banku.	Agregacji dokonano ze względu na podobne produkty i usługi oferowane przez spółki oraz identyczne środowisko regulacyjne działania.
Ubezpieczenia emerytalne	PSR	Ubezpieczenia emerytalne II filaru.	Brak agregacji.
Kraje bałtyckie	MSSF	Produkty ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz na życie oferowane przez Lietuvos Draudimas AB wraz z oddziałem w Estonii, AAS Balta oraz UAB PZU Lieutuva Gyvybes Draudimas.	Agregacji dokonano ze względu na podobne produkty i usługi oferowane przez spółki oraz podobne środowisko regulacyjne działania.
Ukraina	MSSF	Produkty ubezpieczeń majątkowych, osobowych i na życie oferowanych przez PZU Ukraina i PZU Ukraina Życie.	Agregacji dokonano ze względu na podobne środowisko regulacyjne działania.
Kontrakty inwestycyjne	PSR	Produkty PZU Życie nietransferujące istotnego ryzyka ubezpieczeniowego w rozumieniu MSSF 4 i niespełniające definicji umowy ubezpieczeniowej (tj. niektóre produkty z gwarantowaną stopą zwrotu oraz niektóre produkty z funduszem kapitałowym <i>unit-linked</i>).	Brak agregacji
Pozostałe	PSR/MSSF	Pozostałe produkty i usługi, niezakwalifikowane do żadnego z segmentów powyżej.	

12.1.2. Informacje dotyczące obszarów geograficznych

Grupa PZU stosuje uzupełniający podział segmentacyjny wg kryterium geograficznego, na podstawie którego wyodrębniono następujące obszary geograficzne:

- Polska;
- Kraje bałtyckie;
- Ukraina.

12.2 Rozliczenia pomiędzy segmentami

Wynik netto z inwestycji (różnica pomiędzy zrealizowanymi i niezrealizowanymi przychodami oraz kosztami) wykazywany w ubezpieczeniach korporacyjnych (ubezpieczenia osobowe i majątkowe), ubezpieczeniach masowych (ubezpieczenia osobowe i majątkowe), ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (ubezpieczenia na życie), ubezpieczeniach indywidualnych (ubezpieczenia na życie) określany jest na podstawie cen transferowych opartych na stopach procentowych z krzywych rentowności skarbowych papierów wartościowych. W przypadku produktów ubezpieczeniowych typu *unit-linked*, z gwarantowaną stopą oraz strukturyzowanych wykazuje się wprost wynik netto z lokat stanowiących pokrycie odpowiadających im rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

12.3 Miara zysku segmentu

Podstawową miarą zysku segmentu w Grupie PZU jest:

- w przypadku segmentów ubezpieczeń korporacyjnych, masowych, grupowych i indywidualnie kontynuowanych oraz indywidualnych – wynik na ubezpieczeniach, będący wynikiem finansowym przed podatkiem oraz pozostałymi przychodami i kosztami operacyjnymi (w tym kosztami finansowania), uwzględniający jednak przychody z inwestycji (odpowiadające wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) określone wg stopy wolnej od ryzyka. Wynik na ubezpieczeniach jest miarą zbliżoną do zdefiniowanego w PSR wyniku technicznego, z uwzględnieniem różnicy w sposobie ujmowania wyniku netto z inwestycji opisanej w zdaniu poprzednim;
- w przypadku segmentu inwestycje – wynik z lokat spółek Grupy PZU pomniejszony o wynik alokowany do segmentów ubezpieczeniowych;
- w przypadku kontraktów inwestycyjnych – wynik z działalności operacyjnej, wyliczany w sposób zbliżony do wyniku technicznego zgodnie z PSR;
- w przypadku działalności bankowej oraz zagranicznej działalności ubezpieczeniowej – wynik z działalności operacyjnej według lokalnych standardów rachunkowości w kraju siedziby spółki lub według MSSF, będący wynikiem finansowym przed podatkiem.

12.4 Zastosowane zasady rachunkowości według PSR

12.4.1. PZU

PSR oraz różnice pomiędzy PSR i MSSF w zakresie dotyczącym jednostkowej sprawozdawczości finansowej PZU przedstawiono szczegółowo w jednostkowym sprawozdaniu finansowym PZU za 2017 rok.

Jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU za 2017 rok dostępne jest na stronie internetowej PZU pod adresem www.pzu.pl w zakładce „Relacje inwestorskie”.

12.4.2. PZU Życie

Zasady rachunkowości według PSR dotyczące PZU Życie są zbieżne z PSR dotyczącymi PZU.

Specyficzną różnicą dla PZU Życie są zasady dotyczące rachunkowości umów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych PZU Życie według MSSF.

Podstawową różnicą pomiędzy PSR i MSSF w odniesieniu do rachunkowości umów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych PZU Życie jest klasyfikacja kontraktów. W PSR nie ma pojęcia kontraktu inwestycyjnego, w konsekwencji wszystkie umowy klasyfikowane są jako umowy ubezpieczeniowe. Wg MSSF klasyfikację umów przeprowadza się zgodnie z wytycznymi zawartymi w MSSF 4, dotyczącymi klasyfikacji produktów jako umowy ubezpieczeniowe (podlegające MSSF 4) bądź kontrakty inwestycyjne (ujmowane zgodnie z MSR 39). W przypadku tych ostatnich przypis składki nie jest rozpoznawany.

12.5 Uproszczenia w nocie segmentowej

W nocie segmentowej zastosowano pewne uproszczenia dopuszczalne przez MSSF 8. Poniżej przedstawiono ich uzasadnienie:

- odstąpienie od prezentacji danych o alokacji wszystkich aktywów i zobowiązań do poszczególnych segmentów – wynika z niesporządzania i nieprezentowania Zarządowi PZU takich zestawień. Główną informacją dostarczaną Zarządowi PZU są dane o wynikach danych segmentów i na tej podstawie podejmowane są decyzje zarządcze, w tym o alokacji zasobów. Analiza dotycząca alokowanych do segmentów aktywów i zobowiązań ograniczona jest w głównej mierze do monitoringu spełniania wymogów regulacyjnych;

- prezentacja wyniku netto z inwestycji jedną kwotą jako różnicy pomiędzy zrealizowanymi i niezrealizowanymi przychodami oraz kosztami z inwestycji – wynikające z wewnętrznej oceny wyników segmentów w oparciu o taką łączną miarę wyników inwestycyjnych;
- niealokowanie do segmentu „inwestycje” przychodów i kosztów innych niż dotyczące zrealizowanych i niezrealizowanych przychodów i kosztów z inwestycji – wynikające ze sposobu analizy danych tego segmentu oraz niepraktyczności takiej alokacji.

12.6 Dane ilościowe

Ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia majątkowe i osobowe)	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Składki przypisane brutto na zewnątrz	532	2 052	512	1 891
Składki przypisane brutto między segmentami	1	2	1	3
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	533	2 054	513	1 894
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygaste brutto	169	3	104	(143)
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	702	2 057	617	1 751
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(34)	(324)	6	(244)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygaste brutto	(82)	12	(105)	(22)
Składki zarobione netto	586	1 745	518	1 485
Dochody z lokat, w tym:	23	86	30	70
operacje na zewnątrz	23	86	30	70
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	17	46	19	55
Przychody	626	1 877	567	1 610
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe	(370)	(1 091)	(406)	(978)
Koszty akwizycji	(119)	(352)	(108)	(312)
Koszty administracyjne	(29)	(93)	(32)	(96)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	9	26	6	19
Pozostałe	(9)	(42)	(21)	(70)
Wynik na ubezpieczeniach	108	325	6	173

Ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia majątkowe i osobowe)	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Składki przypisane brutto na zewnątrz	2 349	7 676	2 289	7 506
Składki przypisane brutto między segmentami	3	26	1	2
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	2 352	7 702	2 290	7 508
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	309	5	237	(419)
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	2 661	7 707	2 527	7 089
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(1)	(27)	6	(18)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(34)	(70)	(23)	(45)
Składki zarobione netto	2 626	7 610	2 510	7 026
Dochody z lokat, w tym:	110	393	142	370
operacje na zewnątrz	110	393	142	370
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	17	77	37	125
Przychody	2 753	8 080	2 689	7 521
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe	(1 563)	(4 698)	(1 796)	(4 586)
Koszty akwizycji	(474)	(1 379)	(438)	(1 285)
Koszty administracyjne	(141)	(429)	(142)	(422)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	(1)	(2)	(5)	(5)
Pozostałe	(83)	(263)	(81)	(272)
Wynik na ubezpieczeniach	491	1 309	227	951

Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ubezpieczenia na życie)	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Składki przypisane brutto na zewnątrz	1 719	5 163	1 716	5 145
Składki przypisane brutto między segmentami	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 719	5 163	1 716	5 145
Zmiany stanu rezerw składek	-	(1)	-	(3)
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	1 719	5 162	1 716	5 142
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	-	-	-	-
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	-	-	-	-
Składki zarobione netto	1 719	5 162	1 716	5 142
Dochody z lokat, w tym:	165	426	182	575
operacje na zewnątrz	165	426	182	575
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	-	1	-	1
Przychody	1 884	5 589	1 898	5 718
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(1 198)	(3 708)	(1 215)	(3 863)
Koszty akwizycji	(84)	(256)	(81)	(248)
Koszty administracyjne	(141)	(438)	(134)	(426)
Pozostałe	(10)	(32)	(19)	(50)
Wynik na ubezpieczeniach	451	1 155	449	1 131

Ubezpieczenia indywidualne (ubezpieczenia na życie)	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Składki przypisane brutto na zewnątrz	318	1 007	404	1 196
Składki przypisane brutto między segmentami	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	318	1 007	404	1 196
Zmiany stanu rezerw składek	1	3	1	2
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	319	1 010	405	1 198
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	-	-	-	-
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	-	-	-	-
Składki zarobione netto	319	1 010	405	1 198
Dochody z lokat, w tym:	42	125	118	369
- operacje na zewnątrz	42	125	118	369
- operacje między segmentami	-	-	-	-
Przychody	361	1 135	523	1 567
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(257)	(828)	(426)	(1 276)
Koszty akwizycji	(30)	(95)	(36)	(103)
Koszty administracyjne	(14)	(51)	(12)	(42)
Pozostałe	2	(1)	-	(2)
Wynik na ubezpieczeniach	62	160	49	144

Inwestycje	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Dochody z lokat, w tym:	65	1 154	205	1 889
- operacje na zewnątrz	(351)	(668)	182	308
- operacje między segmentami	416	1 822	23	1 581
Wynik z działalności operacyjnej	65	1 154	205	1 889

Działalność bankowa	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Przychody z tytułu prowizji i opłat	797	2 329	754	1 339
Dochody z lokat, w tym:	2 395	7 088	2 207	4 059
- operacje na zewnątrz	2 395	7 088	2 207	4 059
- operacje między segmentami	-	-	-	-
Przychody	3 192	9 417	2 961	5 398
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(197)	(548)	(175)	(354)
Koszty odsetkowe	(473)	(1 400)	(418)	(804)
Koszty administracyjne	(1 216)	(3 756)	(1 225)	(2 461)
Pozostałe	(265)	(899)	(195)	(379)
Wynik z działalności operacyjnej	1 041	2 814	948	1 400

Ubezpieczenia emerytalne	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Dochody z lokat, w tym:	1	4	1	4
operacje na zewnątrz	1	4	1	4
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody	31	108	30	91
Przychody	32	112	31	95
Koszty administracyjne	(12)	(29)	(11)	(35)
Pozostałe	-	(3)	-	(1)
Wynik z działalności operacyjnej	20	80	20	59

Ubezpieczenia - kraje bałtyckie	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Składki przypisane brutto na zewnątrz	390	1 177	355	1 028
Składki przypisane brutto między segmentami	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	390	1 177	355	1 028
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	4	(50)	(17)	(89)
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	394	1 127	338	939
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(8)	(37)	(8)	(30)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(5)	1	(4)	1
Składki zarobione netto	381	1 091	326	910
Dochody z lokat, w tym:	3	8	6	15
operacje na zewnątrz	3	8	6	15
operacje między segmentami	-	-	-	-
Przychody	384	1 099	332	925
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(230)	(664)	(200)	(566)
Koszty akwizycji	(81)	(234)	(71)	(201)
Koszty administracyjne	(33)	(93)	(28)	(83)
Pozostałe	(1)	1	1	1
Wynik na ubezpieczeniach	39	109	34	76

Ubezpieczenia - Ukraina	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Składki przypisane brutto na zewnątrz	69	183	53	168
Składki przypisane brutto między segmentami	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	69	183	53	168
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	2	(2)	-	(14)
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	71	181	53	154
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(25)	(67)	(16)	(67)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(5)	(4)	(5)	4
Składki zarobione netto	41	110	32	91
Dochody z lokat, w tym:	7	13	5	12
operacje na zewnątrz	7	13	5	12
operacje między segmentami	-	-	-	-
Przychody	48	123	37	103
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(17)	(42)	(15)	(41)
Koszty akwizycji	(20)	(60)	(18)	(50)
Koszty administracyjne	(7)	(18)	(5)	(17)
Pozostałe	7	17	5	16
Wynik na ubezpieczeniach	11	20	4	11

Kontrakty inwestycyjne	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Składki przypisane brutto	7	27	9	30
Zmiany stanu rezerw składek	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	7	27	9	30
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	-	-	-	-
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek	-	-	-	-
Składki zarobione netto	7	27	9	30
Dochody z lokat, w tym:	(4)	(11)	6	27
operacje na zewnątrz	(4)	(11)	6	27
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody	-	-	-	-
Przychody	3	16	15	57
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(1)	(8)	(9)	(47)
Koszty akwizycji	(1)	(1)	-	(1)
Koszty administracyjne	(1)	(4)	(3)	(6)
Wynik z działalności operacyjnej	-	3	3	3

Pozostałe segmenty	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
Dochody z lokat, w tym:	-	12	1	5
- operacje na zewnątrz	-	12	1	5
- operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody	255	747	238	692
Przychody	255	759	239	697
Koszty	(260)	(799)	(258)	(742)
Pozostałe	7	20	3	26
Wynik z działalności operacyjnej	2	(20)	(16)	(19)

Uzgodnienia 1 stycznia 2018 - 30 września 2018	Składki zarobione netto	Dochody z lokat ²⁾	Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	Koszty akwizycji	Koszty admini- stracyjne	Wynik z działalności operacyjnej
Ubezpieczenia korporacyjne	1 745	86	(1 091)	(352)	(93)	325
Ubezpieczenia masowe	7 610	393	(4 698)	(1 379)	(429)	1 309
Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane	5 162	426	(3 708)	(256)	(438)	1 155
Ubezpieczenia indywidualne	1 010	125	(828)	(95)	(51)	160
Inwestycje	-	1 154	-	-	-	1 154
Działalność bankowa	-	7 088	-	-	(3 756)	2 814
Ubezpieczenia emerytalne	-	4	-	(3)	(29)	80
Ubezpieczenia - kraje bałtyckie	1 091	8	(664)	(234)	(93)	109
Ubezpieczenia - Ukraina	110	13	(42)	(60)	(18)	20
Kontrakty inwestycyjne	27	(11)	(8)	(1)	(4)	3
Pozostałe segmenty	-	12	-	-	-	(20)
Segmenty razem	16 755	9 298	(11 039)	(2 380)	(4 911)	7 109
Prezentacja kontraktów inwestycyjnych	(27)	16	8	-	-	-
Oszacowane regresy i odzyski	-	-	(4)	-	-	(4)
Wycena instrumentów kapitałowych	-	69	-	-	-	69
Wycena nieruchomości	-	(25)	-	-	(1)	(30)
Eliminacja rezerwy na wyrównanie szkodowości i funduszu prewencyjnego	-	-	-	-	-	(18)
Odpisy na ZFŚS i koszty aktuarialne	-	-	-	-	(10)	(10)
Korekty konsolidacyjne ¹⁾	(7)	(1 364)	51	80	(13)	(1 964)
Dane skonsolidowane	16 721	7 994	(10 984)	(2 300)	(4 935)	5 152

¹⁾ Korekty konsolidacyjne wynikają przede wszystkim z dywidend wypłacanych pomiędzy poszczególnymi segmentami oraz z różnych standardów rachunkowości, w jakich raportowane są poszczególne segmenty sprawozdawcze (PSR i MSSF) oraz dane skonsolidowane (MSSF).

²⁾ Suma następujących pozycji skonsolidowanego rachunku zysków i strat: „Przychody netto z inwestycji”, „Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji”, „Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych”, „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej”.

Uzgodnienia 1 stycznia 2017 - 30 września 2017 (przekształcone)	Składki zarobione netto	Dochody z lokata ²⁾	Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	Koszty akwizycji	Koszty admini- stracyjne	Wynik z działalności operacyjnej
Ubezpieczenia korporacyjne	1 485	70	(978)	(312)	(96)	173
Ubezpieczenia masowe	7 026	370	(4 586)	(1 285)	(422)	951
Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane	5 142	575	(3 863)	(248)	(426)	1 131
Ubezpieczenia indywidualne	1 198	369	(1 276)	(103)	(42)	144
Inwestycje	-	1 889	-	-	-	1 889
Działalność bankowa	-	4 059	-	-	(2 461)	1 400
Ubezpieczenia emerytalne	-	4	-	(1)	(35)	59
Ubezpieczenia - kraje bałtyckie	910	15	(566)	(201)	(83)	76
Ubezpieczenia - Ukraina	91	12	(41)	(50)	(17)	11
Kontrakty inwestycyjne	30	27	(47)	(1)	(6)	3
Pozostałe segmenty	-	5	-	-	-	(19)
Segmenty razem	15 882	7 395	(11 357)	(2 201)	(3 588)	5 818
Prezentacja kontraktów inwestycyjnych	(30)	(21)	47	-	-	-
Oszacowane regresy i odzyski	-	-	(2)	-	-	(2)
Wycena instrumentów kapitałowych	-	17	-	-	-	17
Wycena nieruchomości	-	(5)	-	-	-	(8)
Eliminacja rezerwy na wyrównanie szkodowości i funduszu prewencyjnego	-	-	-	-	-	-
Odpisy na ZFSS i koszty aktuarialne	-	-	-	-	(20)	(20)
Korekty konsolidacyjne ¹⁾	(3)	(1 558)	60	59	(20)	(2 038)
Dane skonsolidowane	15 849	5 828	(11 252)	(2 142)	(3 628)	3 767

¹⁾ Korekty konsolidacyjne wynikają przede wszystkim z dywidend wypłacanych pomiędzy poszczególnymi segmentami oraz z różnych standardów rachunkowości, w jakich raportowane są poszczególne segmenty sprawozdawcze (PSR i MSSF) oraz dane skonsolidowane (MSSF).

²⁾ Suma następujących pozycji skonsolidowanego rachunku zysków i strat: „Przychody netto z inwestycji”, „Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji”, „Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych”, „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej”.

Podział geograficzny 1 stycznia – 30 września 2018 i na 30 września 2018	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto na zewnątrz	15 898	1 177	183	-	17 258
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto między segmentami	21	-	-	(21)	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat	2 526	-	-	-	2 526
Dochody z lokat ¹⁾	7 973	8	13	-	7 994
Aktywa trwałe inne niż aktywa finansowe ²⁾	6 016	236	4	-	6 256
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	2 207	-	2	-	2 209
Aktywa	318 501	2 620	326	(1 330)	320 117

¹⁾ Suma następujących pozycji skonsolidowanego rachunku zysków i strat: „Przychody netto z inwestycji”, „Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji”, „Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych”, „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej”.

²⁾ Dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych.

Podział geograficzny 31 grudnia 2017 (przekształcone)	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Aktywa trwałe inne niż aktywa finansowe ¹⁾	6 486	240	4	-	6 730
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1 588	-	2	-	1 590
Aktywa	316 388	2 190	267	(1 387)	317 458

¹⁾ Dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych.

Podział geograficzny 1 stycznia – 30 września 2017 (przekształcone)	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto na zewnątrz	15 737	1 028	168	-	16 933
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto między segmentami	-	-	-	-	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 487	-	-	-	1 487
Dochody z lokat ¹⁾	5 801	15	12	-	5 828

¹⁾ Suma następujących pozycji skonsolidowanego rachunku zysków i strat: „Przychody netto z inwestycji”, „Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji”, „Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych”, „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej”.

12.7 Informacje dotyczące głównych klientów

Ze względu na charakter działalności spółek Grupy PZU nie występują kontrahenci, od których przychody stanowiłyby 10% lub więcej łącznych przychodów Grupy PZU (rozumianych jako składka przypisana brutto).

13. Komentarz do sprawozdawczości według segmentów i działalności inwestycyjnej

13.1 Ubezpieczenia korporacyjne – ubezpieczenia majątkowe i osobowe

W 3 kwartałach 2018 roku w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych, nastąpił znaczny wzrost składki przypisanej brutto w stosunku do 3 kwartałów 2017 roku o 160 mln zł (+8,4% r/r). W ramach składki odnotowano:

- wyższą składkę z ubezpieczeń od ognia i innych szkód majątkowych oraz OC pozostałe w wyniku zawarcia kilku umów (w tym długoterminowych) o wysokiej wartości jednostkowej oraz rozwoju portfela ubezpieczeń podmiotów medycznych w TUV PZUW;
- wzrost sprzedaży ubezpieczeń komunikacyjnych (+3,6% r/r) oferowanych firmom leasingowym oraz w ubezpieczeniach flot (ubezpieczenia OC przy nieznacznym spadku Auto Casco) w konsekwencji wzrostu średniej składki przy jednoczesnym spadku liczby ubezpieczeń;
- rozwój portfela ubezpieczeń wypadku wskutek rozszerzenia współpracy TUV PZUW z partnerami strategicznymi kompensowany przez niższy poziom składki z kredytów i gwarancji ubezpieczeniowych.

Dane z rachunku zysków i strat - ub. korporacyjne (ub. maj. i os.)	1 stycznia – 30 września 2018	1 stycznia – 30 września 2017	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	2 054	1 894	8,4%
Składki zarobione netto	1 745	1 485	17,5%
Dochody z lokat	86	70	22,9%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(1 091)	(978)	11,6%
Koszty akwizycji	(352)	(312)	12,8%
Koszty administracyjne	(93)	(96)	(3,1%)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	26	19	36,8%
Pozostałe	4	(15)	(126,7%)
Wynik na ubezpieczeniach	325	173	87,9%
wskaźnik kosztów akwizycji (z uwzględnieniem prowizji reasekuracyjnych) ¹⁾	18,7%	19,7%	(1,0) p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	5,3%	6,5%	(1,2) p.p.
wskaźnik szkodowości ¹⁾	62,5%	65,9%	(3,4) p.p.
wskaźnik mieszany (COR) ¹⁾	86,5%	92,1%	(5,6) p.p.

¹⁾ wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto wzrosły o 11,6%, co przy składce zarobionej wyższej o 17,5%, oznacza poprawę wskaźnika szkodowości o 3,4 p.p. Spadek wskaźnika szkodowości odnotowano głównie w:

- ubezpieczeniach od ognia i innych szkód majątkowych w wyniku mniejszej liczby roszczeń o wysokiej wartości jednostkowej (w analogicznym okresie 2017 roku kilka roszczeń w reasekuracji czynnej ze spółkami Grupy) oraz niższego poziomu szkód powodowanych zjawiskami atmosferycznymi (porywisty wiatr, nawalne opady deszczu).
- AC komunikacyjnych w konsekwencji znacznie wyższej dynamiki składki zarobionej netto wobec dynamiki odszkodowań i świadczeń pomimo obserwowanego wzrostu średniej wypłaty; efekt ten częściowo został skompensowany spadkiem rentowności w grupie OC komunikacyjnych (wpływ doszacowania rezerwy na poczet roszczeń o zadośćuczynienie za ból spowodowany stanem wegetatywnym osoby bliskiej poszkodowanej w wypadku oraz wyższej wartości świadczeń rentowych);

Powyższe zmiany zostały częściowo skompensowane wzrostem poziomu odszkodowań i świadczeń w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej ogólnej.

Wzrost dochodów z lokat alokowanych do segmentu ubezpieczeń korporacyjnych o 22,9% r/r, wynikał głównie z aprecjacji kursu EUR względem PLN o 2,4% wobec osłabienia o 2,6% w analogicznym okresie ubiegłego roku.

Wzrost kosztów akwizycji w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych o 40 mln zł. tj.: 12,8% w porównaniu do 3 kwartałów 2017 roku, co przy wzroście składki zarobionej netto o 17,5% oznacza poprawę wskaźnika kosztów akwizycji o 1,0 p.p. Czynnikiem determinującym zmianę poziomu kosztów akwizycji był w znacznej mierze rozwój portfela przy zmianie mix-u kanałów sprzedaży i struktury portfela.

Koszty administracyjne spadły o 3,1%, co przy składce zarobionej wyższej o 17,5% oznacza poprawę wskaźnika kosztów administracyjnych o 1,2 p.p. Spadek wskaźnika kosztów wynikał z niższych kosztów działalności projektowej jak i działalności bieżącej poprzez stałe utrzymywanie dyscypliny kosztowej.

Po 3 kwartałach 2018 roku segment ubezpieczeń korporacyjnych osiągnął 325 mln zł zysku na ubezpieczeniach, czyli o 87,9% więcej niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. O wzroście zysku z ubezpieczeń zadecydowała głównie poprawa rentowności portfela ubezpieczeń szkód spowodowanych żywiołami oraz pozostałych szkód rzeczowych (znacznie niższy poziom roszczeń o wysokiej wartości jednostkowej oraz szkód powodowanych przez warunki atmosferyczne) oraz ubezpieczeń Auto Casco.

13.2 Ubezpieczenia masowe – ubezpieczenia majątkowe i osobowe

W 3 kwartałach 2018 roku w segmencie ubezpieczeń masowych, nastąpił wzrost składki przypisanej brutto o 194 mln zł (+2,6% r/r) w stosunku do analogicznego okresu 2017 roku. Zmiana wynikała przede wszystkim z:

- wzrostu przypisu składki w ubezpieczeniach komunikacyjnych (+2,0% r/r) jako efekt wzrostu średniej składki przy jednoczesnym spadku liczby ubezpieczeń;
- przyrostu składki z ubezpieczeń od ognia i innych szkód majątkowych (+2,1% r/r), głównie w ubezpieczeniach mieszkań oraz małych i średnich przedsiębiorstwach; efekt częściowo niwelowany przez niższą sprzedaż ubezpieczeń upraw i gospodarstw rolnych – efekt wysokiej konkurencyjności rynku;
- wyższego przypisu składki w grupie ubezpieczeń OC pozostałych (+5,2 % r/r) oraz NNW i pozostałych (6,9% r/r), głównie ubezpieczeń choroby oraz świadczenia pomocy.

Dane z rachunku zysków i strat - ub. masowe (ub. maj. i os.)	1 stycznia – 30 września 2018	1 stycznia – 30 września 2017	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	7 702	7 508	2,6%
Składki zarobione netto	7 610	7 026	8,3%
Dochody z lokat	393	370	6,2%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(4 698)	(4 586)	2,4%
Koszty akwizycji	(1 379)	(1 285)	7,3%
Koszty administracyjne	(429)	(422)	1,7%
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	(2)	(5)	(60,0%)
Pozostałe	(186)	(147)	26,5%
Wynik na ubezpieczeniach	1 309	951	37,6%
wskaźnik kosztów akwizycji (z uwzględnieniem prowizji reasekuracyjnych) ¹⁾	18,1%	18,4%	(0,3) p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	5,6%	6,0%	(0,4) p.p.
wskaźnik szkodowości ¹⁾	61,7%	65,3%	(3,6) p.p.
wskaźnik mieszany (COR) ¹⁾	85,5%	89,6%	(4,1) p.p.

¹⁾ wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto w okresie 3 kwartałów zakończonych 30 września 2018 roku wzrosły o 2,4% co przy wyższej składce zarobionej netto o 8,3% przekłada się na spadek wskaźnika szkodowości o 3,6 p.p.

Zmiana ta kształtowana była głównie przez spadek wskaźnika szkodowości w grupie ubezpieczeń:

- od ognia i innych szkód rzeczowych, w tym głównie ubezpieczeń upraw wskutek niższej liczby zgłoszeń szkód powodowanych siłami natury (w analogicznym okresie szkody powodowane przez porywisty wiatr i opady deszczu);
- komunikacyjnych, będący wypadkową znacznej poprawy wskaźnika szkodowości Auto Casco przy nieznacznej zmianie w ubezpieczeniach OC – efekt doszacowania rezerwy na poczet roszczeń o zadośćuczynienie za ból spowodowany stanem wegetatywnym osoby bliskiej poszkodowanej w wypadku (orzeczenie SN). Po wyłączeniu wpływu zmiany stanu rezerwy na poczet zadośćuczynień, utrzymanie wysokiej rentowności zarówno w grupie ubezpieczeń OC komunikacyjnego jak i Auto Casco.

Wzrost dochodów z lokat alokowanych do segmentu ubezpieczeń masowych o 6,2% r/r, wynikał głównie z aprecjacji kursu EUR względem PLN o 2,4% wobec osłabienia o 2,6% w analogicznym okresie ubiegłego roku.

Koszty akwizycji w segmencie ubezpieczeń masowych po 3 kwartałach 2018 roku wyniosły 1 379 mln zł i wzrosły w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku o 94 mln zł (+7,3%) co przy wzroście składki zarobionej netto o 8,3% oznacza poprawę wskaźnika kosztów akwizycji o 0,3 p.p. Czynnikiem determinującym zmianę poziomu kosztów akwizycji był wyższy poziom bezpośrednich kosztów akwizycji jako efekt rosnącego portfela oraz zmiany mix-u produktów i kanałów sprzedaży.

Wzrost kosztów administracyjnych o 7 mln zł (tj. o 1,7%) w porównaniu do 3 kwartałów 2017 roku będący wypadkową stale utrzymywanej dyscypliny kosztowej w pozaosobowych obszarach działalności zarówno bieżącej jak i projektowej oraz wyższych kosztów osobowych będących odpowiedzią na widoczne oznaki presji płacowej na rynku.

O wzroście zysku z ubezpieczeń w segmencie ubezpieczeń masowych o 358 mln zł (+37,6%) w porównaniu do 3 kwartałów 2017 roku zadecydował głównie wzrost rentowności w ubezpieczeniach pozakomunikacyjnych (niższy poziom szkód powodowanych przez warunki atmosferyczne) oraz Auto Casco w nieznacznym stopniu niwelowane spadkiem wyniku w grupie ubezpieczeń OC komunikacyjnych (wpływ doszacowania rezerwy na poczet roszczeń o zadośćuczynienie).

13.3 Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane – ubezpieczenia na życie

Składki przypisane brutto były wyższe w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku o 18 mln zł (0,3%), co było przede wszystkim efektem:

- pozyskania kolejnych kontraktów w ubezpieczeniach zdrowotnych zawieranych w formie grupowej lub kontynuowanej (nowi klienci w ubezpieczeniach ambulatoryjnych oraz sprzedaż wariantów produktu lekowego). Na koniec września 2018 roku PZU Życie posiadał w portfelu ponad 1,7 mln aktywnych umów tego rodzaju. Wprowadzono również do oferty nową

umowę dodatkową do ubezpieczeń kontynuowanych „PZU Uraz Ortopedyczny”. Ubezpieczony w razie urazu ortopedycznego spowodowanego nieszczęśliwym wypadkiem, np. złamania, zwichnięcia czy skręcenia otrzyma pomoc fizjoterapeuty i ortopedy. Oprócz tego będzie mógł skorzystać z zabiegów rehabilitacyjnych w prywatnych placówkach medycznych na terenie całej Polski. Ubezpieczenie spotkało się z bardzo dobrym odbiorem wśród klientów – trzech na czterech przystępujących do indywidualnej kontynuacji wybrało również tę umowę dodatkową;

- aktywnej dosprzedaży innych ubezpieczeń dodatkowych w produktach indywidualnie kontynuowanych, w tym szczególnie wraz z oferowaniem umowy podstawowej w oddziałach PZU oraz podwyższania sumy ubezpieczenia w trakcie trwania umów;

Jednocześnie przychody z produktów grupowych ochronnych pozostawały pod presją zwiększonych odejść z grup (zakładów pracy) osób w obniżonym ustawowo w IV kwartale 2017 roku wieku emerytalnym.

Dane z rachunku zysków i strat - ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane	1 stycznia – 30 września 2018	1 stycznia – 30 września 2017	% zmiana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	5 163	5 145	0,3%
Ubezpieczenia grupowe (składka okresowa)	3 661	3 660	0,0%
Ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane (składka okresowa)	1 502	1 485	1,1%
Składki zarobione netto	5 162	5 142	0,4%
Dochody z lokat	426	575	(25,9)%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(3 708)	(3 863)	(4,0)%
Koszty akwizycji	(256)	(248)	3,2%
Koszty administracyjne	(438)	(426)	2,8%
Pozostałe	(31)	(49)	(36,7)%
Wynik na ubezpieczeniach	1 155	1 131	2,1%
Wynik na ubezpieczeniach z wyłączeniem efektu konwersji	1 142	1 101	3,7%
wskaźnik kosztów akwizycji 1)	5,0%	4,8%	0,2 p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych 1)	8,5%	8,3%	0,2 p.p.
marża wyniku na ubezpieczeniach z wyłączeniem efektu konwersji 1)	22,1%	21,4%	0,7 p.p.

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki przypisanej brutto

Dochody z działalności lokacyjnej składają się z dochodów alokowanych według cen transferowych oraz z dochodów w produktach o charakterze inwestycyjnym. W segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych dochody z działalności lokacyjnej spadły o 149 mln zł przede wszystkim w wyniku niższych dochodów w produktach typu *unit-linked* w efekcie gorszej koniunktury na rynku akcji – spadek indeksu WIG o 7,5% wobec wzrostu o 24,2% w analogicznym okresie ubiegłego roku. Dochody alokowane według cen transferowych ulegają niewielkim zmianom, a ich poziom zależy w dużym stopniu od poziomu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w produktach o charakterze ochronnym.

Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe wraz ze zmianą stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto zamknęły się kwotą 3 708 mln zł, co oznacza spadek r/r o 155 mln zł, tj. 4,0%. Zmiana była w szczególności rezultatem:

- spadku rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w Pracowniczych Programach Emerytalnych (PPE, produkt III filaru zabezpieczenia emerytalnego) w porównaniu ze wzrostem w roku ubiegłym, a przyczyną były istotnie niższe w bieżącym roku wyniki z działalności inwestycyjnej przy stabilnym poziomie wpłat i wypłat klientów na rachunki ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych;
- niższego niż przed rokiem wzrostu rezerw matematycznych w produktach kontynuowanych jako efekt dotychczasowych zmian zasad indeksacji oraz udziału „starych” i „nowych” kontynuacji zarówno wśród osób dochodzących, jak i pozostających w portfelu ubezpieczonych – w „nowych” kontynuacjach niższy jednostkowy koszt tworzenia rezerw matematycznych na przyszłe wypłaty świadczeń;
- niższego w bieżącym roku poziomu świadczeń w portfelu grupowych produktów ochronnych.

Powyższe efekty zostały częściowo zniesione poprzez niższe niż przed rokiem tempo konwersji polis umów wieloletnich na roczne umowy odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P. W efekcie konwersji uwolnionych zostało 13 mln zł rezerwy, czyli

o 17 mln zł mniej niż w analogicznym okresie 2017 roku. Dodatkowo rośnie również poziom świadczeń medycznych w produktach zdrowotnych jako konsekwencja dynamicznego wzrostu tego portfela oraz rekordowych ilości zachorowań na grype na przełomie 2017 i 2018 roku.

Koszty akwizycji w segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych w trakcie 9 miesięcy 2018 roku wyniosły 256 mln zł i wzrosły w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku o 8 mln zł (3,2%). Czynnikiem determinującym wzrost kosztów było rosnące wynagrodzenie dla pośredników ubezpieczeniowych, szczególnie za sprzedaż produktów zdrowotnych wraz z rozwojem tego portfela, a dodatkowo koszt korespondencji z klientami (głównie oferowanie umów dodatkowych do indywidualnej kontynuacji).

Koszty administracyjne w trakcie 3 kwartałów 2018 roku osiągnęły poziom 438 mln zł. Na wzrost rok do roku o 12 mln zł (2,8%) wpływały przede wszystkim wydatki związane ze zmianami organizacyjnymi w pionach sprzedażowych oraz wzrost kosztów osobowych wynikający z presji płacowej na rynku.

Zysk z działalności operacyjnej w segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych po III kwartale 2018 roku wzrósł w porównaniu z analogicznym okresem 2017 roku o 24 mln zł (2,1%) do 1 155 mln zł. Zysk z działalności operacyjnej z wyłączeniem efektu konwersji umów długoterminowych na kontrakty odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P poprawił się r/r o 41 mln zł (3,7%) - głównie na skutek stale rosnącego portfela ubezpieczeń oraz niższego niż przed rokiem wzrostu rezerw matematycznych w produktach kontynuowanych jako efekt dotychczasowych zmian zasad indeksacji oraz udziału „starych” i „nowych” kontynuacji zarówno wśród osób dochodzących, jak i pozostających w portfelu ubezpieczonych, a dodatkowo także niższego w bieżącym roku poziomu świadczeń w portfelu grupowych produktów ochronnych.

13.4 Ubezpieczenia indywidualne – ubezpieczenia na życie

Spadek składek przypisanych brutto w stosunku do 3 kwartałów 2017 roku o 189 mln zł (15,8%) do poziomu 1 007 mln zł był rezultatem niższych wpłat na rachunki ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych w ubezpieczeniach *unit-linked* oferowanych razem z bankami. Jednocześnie działały pozytywne czynniki jak:

- stale rosnący poziom składki produktów ochronnych zarówno o charakterze kapitałowym, jak i terminowym, oferowanych w kanałach własnych – poziom sprzedaży przekracza poziom storn istniejącego portfela;
- wzrost portfela ubezpieczonych w produktach ochronnych w kanale *bancassurance*.

Dane z rachunku zysków i strat - ubezpieczenia indywidualne	1 stycznia – 30 września 2018	1 stycznia – 30 września 2017	% zmiana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 007	1 196	(15,8)%
Składki zarobione netto	1 010	1 198	(15,7)%
Dochody z lokat	125	369	(66,1)%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(828)	(1 276)	(35,1)%
Koszty akwizycji	(95)	(103)	(7,8)%
Koszty administracyjne	(51)	(42)	21,4%
Pozostałe	(1)	(2)	(50,0)%
Wynik na ubezpieczeniach	160	144	11,1%
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	9,4%	8,6%	0,8 p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	5,1%	3,5%	1,6 p.p.
marża wyniku na ubezpieczeniach ¹⁾	15,9%	12,0%	3,9 p.p.

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki przypisanej brutto

Dochody z działalności lokacyjnej składają się z dochodów alokowanych według cen transferowych oraz dochodów z produktów o charakterze inwestycyjnym. W segmencie ubezpieczeń indywidualnych uległy one obniżeniu r/r o 244 mln zł przede wszystkim ze względu na spadek wyniku w produktach o charakterze inwestycyjnym w efekcie gorszej koniunktury na rynku akcji – spadek indeksu WIG o 7,5% wobec wzrostu o 24,2% w analogicznym okresie ubiegłego roku. Jednocześnie wzrósł rok do roku o 5 mln zł poziom przychodów segmentu z tytułu opłaty za zarządzanie pobieranej od aktywów zgromadzonych w produktach *unit-linked* (rosnący ich poziom). Dochody alokowane według cen transferowych ulegają niewielkim zmianom, a ich poziom zależy w dużym stopniu od poziomu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w produktach o charakterze ochronnym.

Wartość odszkodowań i świadczeń ubezpieczeniowych wraz ze zmianą stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto ukształtowała się na poziomie 828 mln zł, co oznacza koszt niższy o 448 mln zł w porównaniu z analogicznym okresem 2017 roku. Przyczynił się do tego głównie ujemny w bieżącym okresie wynik z działalności inwestycyjnej w większości portfeli produktów *unit-linked* wobec dodatnich, wysokich wyników w roku ubiegłym. W produktach oferowanych we współpracy z bankami to dodatkowo efekt niższych wpłat na rachunki dokonanych przez klientów. Z punktu widzenia wyniku operacyjnego czynniki te nie mają istotnego znaczenia – równoważone są przez inne, odpowiednie pozycje rachunku wyników.

W trakcie 3 kwartałów 2018 roku zanotowano spadek kosztów akwizycji w segmencie ubezpieczeń indywidualnych o 8 mln zł, tj 7,8% do poziomu 95 mln zł. Niższe prowizje za sprzedaż produktów *unit-linked* w kanale *bancassurance* (niższy niż przed rokiem poziom sprzedaży) równoważone były częściowo rosnącymi w sieci własnej kosztami wsparcia sprzedaży oraz wynagrodzeń pośredników za sprzedaż produktów ochronnych, w drugim przypadku również w kanale bankowym.

Koszty administracyjne w czasie 9 miesięcy 2018 roku wzrosły do wysokości 51 mln zł, tj. o 9 mln zł w porównaniu z rokiem ubiegłym. Wpływ na to miały strategiczne inwestycje w sieć sprzedaży wyłącznej mające na celu intensyfikację sprzedaży w tym segmencie oraz w mniejszym stopniu rosnący poziom wynagrodzenia za obsługę produktów *unit-linked* w kanale *bancassurance* (rosnące aktywa tego rodzaju produktów).

Wynik operacyjny segmentu wzrósł w porównaniu z ubiegłym rokiem o 16 mln zł do poziomu 160 mln zł, a istotnymi czynnikami były rosnące wynagrodzenie z tytułu opłaty za zarządzanie oraz niższe koszty akwizycji w produktach *unit-linked*. Na poprawę marży wyniku wpłynął ponadto wzrost udziału w przychodach segmentu produktów ochronnych o znacznie wyższej generowanej marży.

13.5 Segment bankowy

Segment działalności bankowej składa się z grup kapitałowych: Pekao od czerwca 2017 roku (efekt rozliczenia transakcji i rozpoczęcia konsolidacji) oraz Alior Bank.

Po 3 kwartałach 2018 roku w segmencie działalności bankowej zanotowano zysk z działalności operacyjnej (bez uwzględnienia amortyzacji wartości niematerialnych nabytych w transakcjach przejęcia banków) na poziomie 2 814 mln zł, co oznacza wzrost o 1 414 mln zł w porównaniu do 3 kwartałów 2017 roku. Z uwagi na rozpoczęcie konsolidacji jednego z największych banków w Europie Środkowo-Wschodniej Pekao, wszystkie pozycje w rachunku zysków i strat jak i pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej w roku 2018 są znacząco wyższe względem roku poprzedniego.

Działalność bankowa	1 stycznia – 30 września 2018	1 stycznia – 30 września 2017	% zmiana
Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	1 781	985	80,8%
Dochody z lokat	7 088	4 059	74,6%
Koszty odsetkowe	(1 400)	(804)	74,1%
Koszty administracyjne	(3 756)	(2 461)	52,6%
Pozostałe	(899)	(379)	137,2%
Razem	2 814	1 400	101,0%

W 2018 roku Pekao kontrybuował do zysku z działalności operacyjnej (bez uwzględnienia amortyzacji wartości niematerialnych nabytych w transakcji przejęcia Pekao) w segmencie „Działalność bankowa” na poziomie 2 071 mln zł, a Alior Bank na poziomie 743 mln zł.

Kluczowym elementem przychodów segmentu są dochody z lokat, które wzrosły w 3 kwartałach 2018 roku do 7 088 mln zł r/r (wzrost o 74,6% r/r). Składnikami dochodów z lokat są: przychody z tytułu odsetek, przychody z tytułu dywidend, wynik handlowy oraz wynik z odpisów aktualizujących. W 3 kwartałach 2018 roku zanotowano wzrost poziomu sprzedaży produktów kredytowych zarówno w Pekao jak i Alior Bank, m.in. dzięki korzystnej koniunkturze gospodarczej, jak i niskim poziomom stóp procentowych.

Banki zanotowały wzrost wyniku z tytułu odsetek (przychody z tytułu odsetek pomniejszone o koszty odsetkowe), głównie z tytułu wzrostu wolumenu kredytów dla klientów. Na koniec III kwartału 2018 roku portfel kredytów klientów w obu bankach razem wzrósł o 4,8% wobec końca roku 2017.

Rentowność banków w Grupie PZU po 3 kwartałach 2018 roku mierzona wskaźnikiem marży odsetkowej netto wynosiła 2,8% dla Pekao oraz 4,6% w Alior Bank. Różnica w poziomie wskaźników wynika w szczególności ze struktury portfela należności kredytowych.

Wynik z tytułu prowizji i opłat w segmencie działalności bankowej wyniósł 1 781 mln zł i był wyższy o 796 mln zł r/r. Oprócz konsolidacji nowo nabytego banku Pekao, na wynik do poprawy ww. wartości przyczynił się, jak w przypadku wyniku odsetkowego, wzrost sprzedaży kredytów. Koszty administracyjne segmentu wyniosły 3 756 mln zł i składały się z kosztów Pekao w wysokości 2 549 mln zł oraz Alior Bank – 1 207 mln zł. W 3 kwartałach 2018 roku w Alior Bank zanotowano spadek kosztów osobowych co wynikało m.in. z niższych kosztów działalności bieżącej oraz projektowej.

Ponadto, do wyniku z działalności operacyjnej kontrybuują pozostałe przychody i koszty operacyjne, których głównym składnikiem są opłaty na BFG (324 mln zł) oraz podatek od innych instytucji finansowych (573 mln zł).

W rezultacie wskaźnik Koszty/Dochody* ukształtował się dla obu banków na poziomie 43%. Wskaźnik ten wynosi odpowiednio 45% dla Pekao oraz 41% dla Alior Bank.

13.6 Inwestycje

Wynik netto na działalności inwestycyjnej i koszty odsetkowe

Po 3. kwartałach 2018 roku wynik netto na działalności inwestycyjnej⁴ z uwzględnieniem kosztów odsetkowych wyniósł 6 486 mln zł wobec 4 958 mln zł w analogicznym okresie 2017 roku. Wyższy wynik to przede wszystkim efekt rozpoczęcia konsolidacji banku Pekao od czerwca 2017 roku.

Wyłączając wpływ działalności bankowej wynik netto na działalności inwestycyjnej z uwzględnieniem kosztów odsetkowych po 3 kwartałach 2018 roku wyniósł 840 mln zł i był niższy niż w ubiegłym roku o 775 mln zł. Następujące czynniki miały wpływ na osiągnięte dochody:

- niższy wynik na notowanych instrumentach kapitałowych w szczególności ze względu na gorszą koniunkturę na GPW – spadek indeksu WIG o 7,5% po 3. kwartałach 2018 roku wobec wzrostu o 24,2% w analogicznym okresie roku ubiegłego;
- słabsze wyniki z działalności inwestycyjnej na portfelu aktywów na pokrycie produktów inwestycyjnych o 433 mln zł r/r, które jednak pozostają bez wpływu na łączny wynik netto Grupy PZU;
- ujemny wpływ różnic kursowych od własnych dłużnych papierów wartościowych w związku z osłabieniem kursu PLN względem EUR wobec umocnienia w porównywalnym okresie skompensowany częściowo lepszym wynikiem inwestycji denominowanych w EUR;
- lepszy wynik na odsetkowych instrumentach finansowych przede wszystkim w efekcie:
 - wzrostu wyceny polskich obligacji skarbowych (spadek rentowności);
 - dodatnich różnic kursowych na portfelach walutowych (utrzymywanych głównie na potrzeby zabezpieczenia zobowiązań finansowych z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych).

Dochody z działalności operacyjnej segmentu inwestycje (wyłącznie operacje na zewnątrz) wyniosły były niższe o 976 mln zł niż w analogicznym okresie 2017 roku przede wszystkim ze względu na gorszą koniunkturę na GPW.

Na koniec września 2018 roku wartość portfela lokat⁵ Grupy PZU z wyłączeniem wpływu działalności bankowej wynosiła 50 886 mln zł wobec 46 164 mln zł na koniec 2017 roku.

⁴ Wynik netto na działalności inwestycyjnej obejmuje przychody netto z inwestycji, wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji oraz zmianę netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej.

⁵ Portfel lokat obejmuje inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe (łącznie z produktami inwestycyjnymi), nieruchomości inwestycyjne (włącznie z częścią prezentowaną w kategorii aktywa przeznaczone do sprzedaży), pochodne instrumenty finansowe wraz z ujemną wyceną instrumentów pochodnych oraz zobowiązaniami z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu prezentowanymi w zobowiązaniach finansowych.

Wzrost poziomu portfela lokat był związany ze zwiększonym napływem środków ze składki w związku z rozwojem biznesu, jak również ze wzrostem salda transakcji reverse repo i lokat terminowych w instytucjach kredytowych zawieranych na rynku międzybankowym w celu zwiększenia efektywności prowadzonej działalności lokacyjnej i dostosowania portfeli lokat do ich benchmarków. Wzrost salda powyższych transakcji jest częściowo bilansowany zwiększeniem salda środków prezentowanych w zobowiązaniach z tytułu transakcji na instrumentach finansowych, które wykazywane są poza portfelem lokat.

Grupa prowadzi działalność inwestycyjną zgodnie z wymogami ustawowymi przy zachowaniu odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa, płynności i rentowności dlatego dłużne skarbowe papiery wartościowe stanowiły ponad 60% portfela lokat.

Struktura portfela lokat z wyłączeniem wpływu działalności bankowej

Portfel lokat	30 września 2018	31 grudnia 2017
Instrumenty kapitałowe, w tym:	6 065	6 864
Instrumenty kapitałowe - notowane	1 729	2 483
Instrumenty kapitałowe - nienotowane	4 336	4 381
Instrumenty dłużne, w tym:	42 103	36 689
Instrumenty rynku dłużnego - skarbowe	30 639	29 996
Instrumenty rynku dłużnego - nieskarbowe	1 568	1 673
Transakcje reverse repo i lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	5 449	1 322
Pożyczki	4 447	3 698
Nieruchomości inwestycyjne	2 698	2 521
Instrumenty pochodne (wartość netto)	20	90
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	-	-
Razem portfel lokat	50 886	46 164

13.7 Ubezpieczenia emerytalne

Ubezpieczenia emerytalne	1 stycznia – 30 września 2018	1 stycznia – 30 września 2017	% zmiana
Dochody z lokat	4	4	0,0%
Pozostałe przychody	108	91	18,7%
Przychody	112	95	17,9%
Koszty administracyjne	(29)	(35)	(17,1%)
Pozostałe	(3)	(1)	200,0%
Wynik z działalności operacyjnej	80	59	35,6%

Przychody z tytułu działalności podstawowej w segmencie ubezpieczeń emerytalnych po III kwartałach 2018 roku i po III kwartałach 2017 roku wyniosły odpowiednio 112 mln zł i 95 mln zł. Zmiana o 17 mln zł (+17,9%) wynikała głównie ze zwrotu środków z Funduszu Gwarancyjnego (9,9 mln PLN) oraz wyższych przychodów z tytułu zarządzania funduszami (głównie z uwagi na przejęcie zarządzania aktywami PEKAO OFE od maja 2018 roku).

Koszty administracyjne PTE PZU spadły o 6 mln zł r/r (-17,1%). Główny wpływ na odchylenie miała dopłata do Funduszu Gwarancyjnego w 2017 roku z uwagi na dynamiczny wzrost wartości aktywów netto OFE PZU „Złota Jesień”

Na koniec III kwartału 2018 roku łączna wartość aktywów netto wszystkich OFE na rynku wyniosła 164,1 mld zł i spadła o 9,4% w stosunku do końca września 2017 roku. Aktywa OFE PZU spadły w tym okresie o 11,2%, do poziomu 20,9 mld zł. W okresie od stycznia do września 2018 roku ZUS przekazał do OFE PZU 238,9 mln zł składek brutto wraz z odsetkami. W tzw. „suwaku” OFE PZU przekazało do ZUS 979,8 mln zł. Stopa zwrotu OFE PZU w okresie 9 miesięcy 2018 roku wyniosła -7,0%.

13.8 Kraje bałtyckie

Dane z rachunku zysków i strat - segment Kraje bałtyckie	1 stycznia- 30 września 2018	1 stycznia- 30 września 2017	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 177	1 028	14,5%
Składki zarobione netto	1 091	910	19,9%
Dochody z lokat	8	15	(46,7%)
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(664)	(566)	17,3%
Koszty akwizycji	(234)	(201)	16,4%
Koszty administracyjne	(93)	(83)	12,0%
Pozostałe	1	1	0,0%
Wynik na ubezpieczeniach	109	76	43,4%
kurs walutowy EUR w PLN	4,2535	4,2566	(0,1%)
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	21,4%	22,1%	(0,7 p.p.)
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	8,5%	9,1%	(0,6 p.p.)

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

W ramach działalności w krajach bałtyckich, Grupa PZU oferuje ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe oraz ubezpieczenia na życie. Ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe świadczone są poprzez: Lietuvos Draudimas – lidera rynku litewskiego, AAS Balta – na Łotwie oraz oddział Lietuvos Draudimas w Estonii. Sprzedaż ubezpieczeń na życie odbywa się przez spółkę UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas na Litwie.

Udział w litewskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wyniósł na koniec września 2018 roku 29,9%, w ubezpieczeniach na życie 6,2%, na rynku estońskim natomiast ukształtował się na poziomie 15,3%⁶. Na koniec czerwca 2018 roku udział w rynku łotewskim osiągnął poziom 27,7%.

Z tytułu działalności w krajach bałtyckich, Grupa PZU wygenerowała na koniec III kwartału 2018 roku wynik na ubezpieczeniach w wysokości 109 mln zł wobec 76 mln zł w podobnym okresie roku poprzedniego.

Rezultat ten ukształtował się pod wpływem następujących czynników:

- wzrostu składki przypisanej brutto. Wyniosła ona 1 177 mln zł i przyrosła w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku o 149 mln zł. Ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe odnotowały wzrost w wysokości 144 mln zł – w szczególności w ubezpieczeniach komunikacyjnych na skutek znacznego wzrostu sprzedaży ubezpieczeń nowego biznesu. W przypadku ubezpieczeń na życie składka wzrosła o 5 mln zł (tj. 11,9%). Dynamika składki przypisanej brutto w segmencie kraje bałtyckie ukształtowała się na poziomie 14,5%;
- spadku dochodów z lokat. Po 3 kwartałach 2018 roku wynik wyniósł 8 mln zł i był niższy o 7 mln zł w porównaniu do analogicznego okresu minionego roku;
- zwiększenia wartości odszkodowań i świadczeń netto. Osiągnęły one poziom 644 mln zł i były wyższe o 17,3% w porównaniu do podobnego okresu ubiegłego roku. Wskaźnik szkodowości w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych ukształtował się na poziomie 60,6% co oznacza spadek o 1,0 p.p. w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku – wpłynęły na to dobre warunki pogodowe i tym samym spadek częstości szkód masowych. W ubezpieczeniach na życie wartość świadczeń ukształtowała się na poziomie 31 mln zł i była niższa o 1 mln zł w stosunku do 3 kwartałów 2017 roku, w szczególności na skutek mniejszego przyrostu rezerw na ryzyko klienta;

⁶ Od 1 stycznia 2018 roku IF P&C Insurance AC (lider na estońskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych) rozpoczął raportowanie w oparciu o całkowitą GWP, zmieniając dotychczasowe podejście oparte na ratach i tym samym znacząco zakłócając dane rynkowe. Pozostali uczestnicy rynku kontynuują raportowanie oparte na ratach, co oznacza, że dane rynkowe nie są porównywalne. Jednocześnie estoński nadzór ubezpieczeniowy (EKSL) wyraził zgodę na wdrożenie sprawozdawczości opartej na GWP od stycznia 2019 roku.

- wyższych kosztów akwizycji. Wydatki segmentu na ten cel wyniosły 234 mln zł i były o 16,4% wyższe niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. Natomiast współczynnik kosztów akwizycji liczony do składki zarobionej netto spadł o 0,6 p.p. w stosunku do współczynnika na koniec III kwartału zeszłego roku na skutek wzrostu udziału w portfelu ubezpieczeń komunikacyjnych charakteryzujących się niższymi obciążeniami prowizyjnymi;
- przyrostu kosztów administracyjnych. Wyniosły one 93 mln zł i wzrosły o 12,0% w stosunku do porównywalnego okresu minionego roku. Jednocześnie odnotowano obniżenie wskaźnika kosztów administracyjnych, który wyniósł 8,5% co oznacza spadek o 0,6 p.p. w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego.

13.9 Ukraina

Dane z rachunku zysków i strat - segment Ukraina	1 stycznia- 30 września 2018	1 stycznia- 30 września 2017	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	183	168	8,9%
Składki zarobione netto	110	91	20,9%
Dochody z lokat	13	12	8,3%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(42)	(41)	2,4%
Koszty akwizycji	(60)	(50)	20,0%
Koszty administracyjne	(18)	(17)	5,9%
Pozostałe	17	16	6,3%
Wynik na ubezpieczeniach	20	11	81,8%
kurs walutowy UAH w PLN	0,1323	0,1436	(7,9%)
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	54,5%	54,9%	(0,4 p.p.)
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	16,4%	18,7%	(2,3 p.p.)

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

W ramach działalności na Ukrainie, Grupa PZU oferuje ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe oraz ubezpieczenia na życie poprzez spółki: PZU Ukraine i PZU Ukraine Life.

Udział w ukraińskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wyniósł na koniec półrocza 2018 roku 3,1%, natomiast w ubezpieczeniach na życie 11,2%.

Segment Ukraina zakończył III kwartał 2018 roku zyskiem z działalności operacyjnej na poziomie 20 mln zł wobec 11 mln zł w analogicznym okresie roku ubiegłego.

Zmiana wyniku segmentu miała miejsce na skutek:

- wzrostu składki przypisanej brutto. Wyniosła ona 183 mln zł i wzrosła w stosunku do porównywalnego okresu ubiegłego roku o 15 mln zł (tj. 8,9%). W ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych składka wzrosła o 5 mln zł, natomiast ubezpieczenia na życie odnotowały wzrost o 10 mln zł. W walucie funkcjonalnej składka przypisana brutto wzrosła r/r o 18,5% (tj. 216 mln hrywien);
- wyższych dochodów z lokat. Wyniosły one 13 mln zł i były wyższe o 8,3% w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku;
- przyrostu kosztów odszkodowań i świadczeń netto. Wyniosły one 42 mln zł i były wyższe o 2,4% w stosunku do podobnego okresu roku ubiegłego;
- wyższych kosztów akwizycji. Ukształtowały się one na poziomie 60 mln zł wobec 50 mln zł po 3 kwartałach 2017 roku. Największy wzrost (tj. o 7 mln zł) odnotowano w przypadku ubezpieczeń na życie z uwagi na większy udział nowej sprzedaży w portfelu;
- wzrostu kosztów administracyjnych. Ukształtowały się one na poziomie 18 mln zł. Dla porównania – w analogicznym okresie roku poprzedniego wyniosły one 17 mln zł. Wskaźnik kosztów administracyjnych segmentu spadł o 2,3 p.p. i osiągnął wartość 16,4%.

13.10 Kontrakty inwestycyjne

W sprawozdaniu skonsolidowanym kontrakty inwestycyjne ujmowane są zgodnie z wymogami MSSF 9.

Wyniki segmentu kontrakty inwestycyjne prezentowane są według Polskich Standardów Rachunkowości, co oznacza, iż ujęto m.in. składki przypisane brutto, wypłacone świadczenia oraz zmianę rezerw techniczno – ubezpieczeniowych. Powyższe kategorie są eliminowane na poziomie skonsolidowanym.

Składki przypisane brutto pozyskane z kontraktów inwestycyjnych po 3 kwartałach 2018 roku spadły o 3 mln zł (-10,0%) w porównaniu do analogicznego okresu 2017 roku, do poziomu 27 mln zł. Zmiany w zakresie składki przypisanej brutto wynikały przede wszystkim z modyfikacji pod koniec 2017 roku konstrukcji produktu IKZE, które pozwoliły na klasyfikację nowozawieranych umów jako kontrakty ubezpieczeniowe i przeniesienia ich do segmentu ubezpieczeń indywidualnych.

Dane z rachunku zysków i strat - kontrakty inwestycyjne	1 stycznia - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2017	% zmiana
Składki przypisane brutto	27	30	(10,0)%
Ubezpieczenia grupowe	1	2	(50,0)%
Ubezpieczenia indywidualne	26	28	(7,1)%
Składki zarobione netto	27	30	(10,0)%
Dochody z lokat	(11)	27	x
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(8)	(47)	(83,0)%
Koszty akwizycji	(1)	(1)	-
Koszty administracyjne	(4)	(6)	(33,3)%
Pozostałe	-	-	x
Wynik z działalności operacyjnej	3	3	-
marża wyniku z działalności operacyjnej ¹⁾	11,1%	10,0%	1,1 p.p.

Dochody z działalności lokacyjnej w segmencie kontraktów inwestycyjnych pogorszyły się w stosunku do ubiegłego roku o 38 mln zł głównie w efekcie gorszej stopy zwrotu IKZE oraz funduszy w produktach *unit-linked* w kanale *bancassurance*.

Koszt odszkodowań i świadczeń ubezpieczeniowych wraz ze zmianą stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto uległ zmniejszeniu r/r o 39 mln zł do poziomu 8 mln zł na skutek ujemnego w bieżącym okresie wyniku z działalności lokacyjnej w produktach *unit-linked* w tym segmencie wobec wysokiego, dodatniego rezultatu w roku poprzednim.

W segmencie kontraktów inwestycyjnych nie prowadzona jest obecnie aktywna akwizycja umów, wypłacono jedynie niewielkie wynagrodzenie w produktach *unit-linked* w *bancassurance*.

Koszty administracyjne wyniosły 4 mln zł i uległy obniżeniu rok do roku jako konsekwencja malejącego portfela umów w tym segmencie.

Wynik operacyjny segmentu wyniósł 3 mln zł i pozostał na niezmiennym poziomie w stosunku do 9 miesięcy 2017 roku.

14. Wpływ zdarzeń jednorazowych na wyniki operacyjne

Efekt konwersji polis umów wieloletnich na umowy roczne odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P traktowany jako zdarzenie o charakterze niepowtarzalnym był niższy w 3 kwartałach 2018 roku o 17 mln zł w porównaniu do porównywalnego okresu roku ubiegłego. Dodatkowo w I kwartale 2018 rozpoznano jednorazowy efekt doszacowania rezerw głównie w ubezpieczeniach komunikacyjnych na poczet roszczeń o zadośćuczynienie za stany wegetatywne w wysokości 148 mln zł.

W porównywalnym okresie odnotowano wyższy niż średnia z poprzednich 3 lat poziom szkód powodowanych zjawiskami atmosferycznymi (nawałnice) w wysokości 120 mln zł.

15. Otoczenie makroekonomiczne

Podstawowe trendy w gospodarce

Dynamika PKB w Polsce delikatnie spowolniła w II kwartale 2018 roku do 5,1% r/r wobec 5,2% r/r w I kwartale bieżącego roku. Największy wpływ na wzrost PKB miała konsumpcja gospodarstw domowych (dodała 2,9 p.p. do tempa wzrostu PKB). Pozytywnie na dynamikę PKB wpłynął też wzrost inwestycji brutto w środki trwałe (+0,7 p.p.) oraz eksport netto (+0,5 p.p.). Wpływ zmiany zapasów był bliski zera (+0,2 p.p.)

Dane o aktywności gospodarczej wskazują, że dynamika realna PKB w III kwartale prawdopodobnie obniżyła się poniżej 5,0% r/r. Tempo wzrostu produkcji sprzedanej przemysłu było w tym okresie wolniejsze od notowanego w I półroczu bieżącego roku i przyjęło tendencję spadkową. Spowolnieniu wzrostu produkcji przemysłowej (z 7,0% r/r w II kwartale do 5,4% r/r w III kwartale), towarzyszył wyraźny spadek wskaźników koniunktury w tym sektorze. Wpływ na to miał pogarszający się klimat w handlu międzynarodowym i osłabienie aktywności w niemieckim (i europejskim) przemyśle. Badania koniunktury GUS i NBP wskazują jednak, że w III kwartale bieżącego roku utrzymywały się korzystne uwarunkowania popytowe dla ogółu przedsiębiorstw niefinansowych, a przewidywania w tym zakresie na IV kwartał są ciągle dobre – choć słabną nieco prognozy popytu i produkcji. Poziom odsezonowanej produkcji budowlano-montażowej rósł systematycznie w III kwartale bieżącego roku, czemu najprawdopodobniej sprzyjał wzrost inwestycji samorządów. Roczna jej dynamika była jednak słabsza od notowanej w pierwszym półroczu 2018 roku. Wzrost wolumenu sprzedaży detalicznej w III kwartale (5,6% r/r) był wprawdzie zbliżony do uzyskanego w II kwartale (5,5% r/r), jednak we wrześniu bieżącego roku jej dynamika wyraźnie się obniżyła (3,6% r/r).

Rynek pracy i konsumpcja

W III kwartale w warunkach wciąż dobrej koniunktury gospodarczej utrzymywał się wysoki popyt na pracę a przedsiębiorstwa sygnalizowały problemy z nieobsadzonymi stanowiskami pracy. Jednocześnie w związku z ograniczeniami podaży pracy tendencja spadku dynamiki przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw przybrała na sile (spadek z 3,9% r/r w II kwartale do 3,5% r/r w III kwartale). We wrześniu liczba zatrudnionych spadła i była tylko o 3,2% wyższa niż w analogicznym okresie ubiegłego roku.

Spadek stopy bezrobocia również staje się coraz wolniejszy w miarę zbliżania się do jej naturalnego poziomu. Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła we wrześniu 2018 roku 5,7% wobec 5,8% na koniec II kwartału.

Tempo wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w przedsiębiorstwach obniżyło się w III kwartale (do 6,9% r/r nominalnie i 4,8% r/r realnie), ale nadal pozostaje stosunkowo wysokie. Badania NBP wskazują, że możliwe jest dalsze niewielkie spowolnienie wzrostu wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw.

Warunki dla wzrostu sprzedaży detalicznej i konsumpcji pozostają jednak korzystne. Wprawdzie realna dynamika funduszu płac w sektorze przedsiębiorstw ostatnio nieco się zmniejszyła, ale wskaźniki koniunktury konsumenckiej nadal kształtują się blisko rekordowo wysokich poziomów – nawet przy lekkiej tendencji spadku wskaźnika wyprzedzającego. Bardzo wysoko oceniane jest ciągle bieżące dokonywanie poważnych zakupów. W II kwartale 2018 roku konsumpcja prywatna wzrosła realnie o 4,9% r/r, a w III kwartale jej dynamika mogła być nieznacznie niższa.

Polityka pieniężna, stopy procentowe, inflacja

Inflacja, mierzona indeksem cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) rosła w kolejnych kwartałach bieżącego roku. W trzecim kwartale wyniosła 2,0% r/r (w porównaniu z 1,7% r/r kwartał wcześniej). W tym okresie zwiększyła się zwłaszcza roczna dynamika cen w zakresie transportu. Wyższa niż kwartał wcześniej była między innymi roczna dynamika cen dóbr i usług związanych z mieszkaniem, czy rekreacją i kulturą. Mimo relatywnie wysokiego wzrostu gospodarczego oraz szybszego niż w ubiegłym roku wzrostu płac, dynamika cen konsumpcji pozostaje jednak umiarkowana. Na niskim poziomie kształtuje się ciągle inflacja bazowa netto (po wyłączeniu cen żywności i energii), choć w III kwartale wzrosła do 0,8% r/r wobec 0,6% r/r

w II kwartale. Ograniczająco na wzrost inflacji bazowej wpływa globalizacja produkcji i umiarkowana inflacja u głównych partnerów handlowych Polski.

W okresie od stycznia do września 2018 roku stopy procentowe Narodowego Banku Polskiego nie zmieniły się. Stopa referencyjna pozostawała na poziomie 1,5%, ustanowionym w marcu 2015 roku. Zdaniem członków Rady Polityki Pieniężnej bieżący poziom stóp procentowych sprzyja utrzymaniu zrównoważonego wzrostu gospodarczego w Polsce oraz pozwala zachować równowagę makroekonomiczną.

Finanse publiczne

Deficyt sektora finansów publicznych po dwóch kwartałach 2018 roku wyniósł 0,7% PKB (źródło – Eurostat). Międzynarodowy Fundusz Walutowy przedstawił optymistyczne prognozy wskazujące, że deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych spadnie w 2018 roku do 0,3% PKB (wobec i 1,4% PKB w 2017 roku). Budżet państwa po wrześniu bieżącego roku zanotował 3,2 mld zł nadwyżki. Istotny wpływ na wykonanie budżetu miała korzystna dynamika wpływów z podatków dochodowych, która po trzech kwartałach 2018 roku utrzymywała się na poziomie 14,9% r/r. Sprzyjały temu; dynamiczny wzrost PKB, dobra sytuacja na rynku pracy oraz wysokie wpłaty od przedsiębiorców. Wpływy z podatku PIT wzrosły po trzech kwartałach 2018 roku o 13,9% r/r. Wpływy z CIT wzrosły z kolei o 16,6% r/r. Do dobrych wyników budżetu państwa po trzech kwartałach 2018 roku przyczyniło się również niewysokie wykonanie wydatków. Potrzeby pożyczkowe na 2018 rok według ustawy budżetowej były we wrześniu bieżącego roku sfinansowane w około 71%.

Sytuacja na rynkach finansowych

Główne banki centralne (Fed i EBC) kontynuowały politykę ostrożnego odwrotu od ultra-luźnej polityki pieniężnej. Dotyczy to szczególnie Fed, który w III kwartale 2018 roku dokonał kolejnej podwyżki stóp procentowych i sygnalizował kontynuację tego procesu. W tych warunkach, w III kwartale 2018 roku obserwowaliśmy wzrost rentowności 10-letnich obligacji skarbowych USA i Niemiec. W USA wzrosły one z poziomu około 2,85% do około 3,06%, a w Niemczech zakończyły kwartał na poziomie 0,47% wobec 0,31% w końcu II kwartału. Wzrost rentowności w USA wynikał między innymi z silnego wzrostu PKB napędzanego mocnym rozluźnieniem polityki fiskalnej, w efekcie czego przy bardzo niskiej stopie bezrobocia widać już tendencję stopniowego wzrostu płac i inflacji. Na spadek cen obligacji USA wpływ miało także zwiększenie ich podaży na rynku. Wzrost rentowności niemieckich obligacji skarbowych był mniejszy w obliczu słabszych danych o wzroście gospodarczym w strefie euro.

W III kwartale rentowności 10-letnich polskich obligacji skarbowych wzrosły nieznacznie, z 3,21% na początku kwartału do 3,24% na koniec września. Poza dwoma pierwszymi tygodniami kwartału, gdy nastąpiła znaczna kompresja spreadów, rentowności 10 letnich obligacji skarbowych podążały za zmianami na głównych rynkach bazowych. Jednocześnie rentowności „krótszych” obligacji były relatywnie stabilne w całym kwartale.

Kurs euro wyrażony w walucie USA obniżył się z poziomu 1,17 na koniec II kwartału do 1,16 na koniec września 2018 roku. W III kwartale 2018 roku polska waluta umocniła się względem euro (EUR/PLN) oraz amerykańskiego dolara (USD/PLN). Na koniec III kwartału kurs EUR/PLN wynosił 4,27 (4,36 na początku kwartału), a kurs USD/PLN 3,68 (3,74 na koniec czerwca).

W III kwartale 2018 roku sytuacja na głównych rynkach akcji była zróżnicowana. Na rynku amerykańskim obserwowaliśmy silny wzrost indeksów, wspierany publikacjami dobrych wyników spółek za II kwartał (spółki osiągnęły najwyższy wzrost zysków na akcję w tym cyklu koniunkturalnym). W tym okresie wpływ na giełdy europejskie miały obawy o spowolnienia tempa wzrostu gospodarczego w strefie euro. Amerykański indeks S&P500 wzrósł w III kwartale o 7,2% natomiast niemiecki DAX spadł o 0,5%.

W III kwartale różnie zachowywały się także główne indeksy na polskiej giełdzie. Indeks największych spółek WIG20 wzrósł w III kwartale o 7,0%. Indeksy średnich i małych spółek mWIG40 i sWIG80 straciły natomiast odpowiednio 1,2% i 9,5%. Tym samym, indeks małych spółek sWIG80 znalazł się najniżej od 2013 roku. Za lepszy wynik indeksu dużych spółek odpowiadały głównie banki i firmy paliwowe. Wycenom banków sprzyjał min. obserwowany na rynku wzrost oczekiwań na podwyżki stóp w Polsce. Firmy paliwowe korzystały zaś na globalnym wzroście cen ropy.

16. Stanowisko Zarządu dotyczące wcześniej publikowanych prognoz wyników

PZU nie przekazywał do publicznej wiadomości prognoz wyników jednostkowych ani skonsolidowanych.

17. Czynniki ryzyka, które mogą mieć wpływ na wyniki finansowe w kolejnych kwartałach

Obok zdarzeń o charakterze losowym (takich jak: powódzie, huragany, susza), do głównych czynników, które wpływać mogą na sytuację Grupy PZU w kolejnym kwartale 2018 roku należy zaliczyć:

- trudności z zapelnieniem wakatów oraz presja płacowa z uwagi na obecnie niski poziom bezrobocia;
- możliwe spowolnienie wzrostu gospodarczego w Polsce a w konsekwencji:
 - ograniczenie wydatków gospodarstw domowych oraz sektora przedsiębiorstw, w tym na zakup polis komunikacyjnych (na skutek niższej sprzedaży nowych samochodów), niższa sprzedaż kredytów i związanych z nimi ubezpieczeń kredytobiorców oraz zmniejszenie popytu na inne ubezpieczenia majątkowe;
 - gorsza sytuacja finansowa firm skutkująca wzrostem ryzyka kredytowego (w szczególności w segmencie bankowym) i zwiększeniem szkodowości portfela ubezpieczeń finansowych;
- gorsza koniunktura na rynkach kapitałowych skutkująca: spadkiem wartości portfela lokat, aktywów w zarządzaniu (TFI, OFE) oraz obniżeniem atrakcyjności produktów, w szczególności z UFK;
- wzrost rentowności obligacji co wpływa na spadek wyceny instrumentów kuponowych;
- orzecznictwo Sądów Najwyższych w zakresie wysokości wypłat zadośćuczynień pieniężnych z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych dla osób najbliższych za krzywdę wynikającą z naruszenia jej dobra osobistego (wpływ na segment ubezpieczeń masowych i korporacyjnych);
- wzrost cen części zamiennych wpływających na koszty likwidacji szkód na skutek spadków wartości złotego polskiego wobec euro (wpływ na segment ubezpieczeń masowych i korporacyjnych);
- możliwy wzrost kosztów likwidacji szkód w związku z wprowadzeniem dalszych wytycznych KNF dotyczących likwidacji szkód, w szczególności szkód osobowych (wpływ na segment ubezpieczeń masowych i korporacyjnych);
- decyzje administracyjne UOKiK oraz naciski społeczne dotyczące wysokości cen ubezpieczeń komunikacyjnych, zmuszające zakłady ubezpieczeń do zmian w polityce cenowej (wpływ na segment ubezpieczeń masowych i korporacyjnych);
- zmiany dotychczasowego poziomu śmiertelności, dzietności i zachorowalności (wpływ na segment ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych);
- stała presja na cenę w ubezpieczeniach grupowych. Obserwowana jest wojna cenowa oraz o właścicielstwo klienta i jego danych skutkująca obniżaniem marż dla ubezpieczyciela i jakości oferowanego produktu dla klientów oraz tworzeniem barier wejścia i wyjścia dla klientów u pośredników niezależnych (wpływ na segment ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych);
- zmiany trendów i zachowań klientów w kierunku indywidualizacji oferty i elektronicznego, szybkiego oraz bez-papierowego sposobu zawierania jak i obsługi ubezpieczeń, co wymusza na zakładach ubezpieczeń konieczność szybkiego dostosowywania się do oczekiwań;
- pojawienie się nowych konkurentów i rozwiązań, m.in. operatorów dużych baz klientów lub tzw. insurtech;
- wejście w życie ustawy o dystrybucji ubezpieczeń od 1 października 2018 r. tzw. dyrektywy IDD (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/97 z 20 stycznia 2016 roku w sprawie dystrybucji ubezpieczeń);
- przygotowanie się powszechnych towarzystw emerytalnych do ewentualnych zmian organizacyjno-prawnych wynikających z przekształcenia otwartych funduszy emerytalnych w fundusze inwestycyjne, a samych towarzystw w towarzystwa funduszy inwestycyjnych (wpływ na segment emerytalny);

- wpływ wprowadzenia nowego systemu zabezpieczenia emerytalnego (Pracownicze Plany Kapitałowe) na poziom wpłat Klientów do programów PPE będących aktualnie w portfelu PZU Życie oraz poziom wyników generowanych w tej linii dla Grupy PZU.

18. Emisje, wykupy i spłaty dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku PZU, ani jego jednostki zależne nie dokonywały istotnych emisji, wykupów ani spłat dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych.

19. Niespłacenie lub naruszenie istotnych postanowień umowy kredytu lub pożyczki

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku ani w PZU, ani w jednostkach zależnych nie zaszły przypadki niespłacenia kredytów lub pożyczek lub naruszeń istotnych postanowień umowy kredytu lub pożyczki, w odniesieniu do których nie podjęto żadnych działań naprawczych do końca okresu sprawozdawczego.

20. Udzielenie przez PZU lub jednostki zależne poręczeń kredytu lub pożyczki lub udzielenie gwarancji

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku ani PZU, ani jednostki zależne nie udzieliły poręczeń kredytu lub pożyczki, ani nie udzieliły gwarancji – łącznie jednemu podmiotowi lub jednostce zależnej od tego podmiotu – których łączna wartość istniejących poręczeń lub gwarancji byłaby istotna.

21. Dywidendy

Podziałowi podlega wyłącznie zysk wykazany w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej sporządzonym zgodnie z PSR.

28 czerwca 2018 roku ZWZ PZU dokonało podziału zysku netto PZU za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku w kwocie 2 434 mln zł przeznaczając:

- 2 159 mln zł na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy, tj. 2,50 zł na jedną akcję;
- 19 mln zł na pokrycie strat z lat ubiegłych, wynikających z ostatecznego rozliczenia nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa Banku BPH przez Alior Bank SA;
- 249 mln zł na kapitał zapasowy;
- 7 mln zł na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

Dzień dywidendy ustalono na 12 września 2018 roku, a dzień wypłaty dywidendy na 3 października 2018 roku.

22. Sprawy sporne

Podmioty z Grupy PZU biorą udział w licznych sporach sądowych, arbitrażowych oraz postępowaniach administracyjnych. Do typowych sporów sądowych, w których biorą udział spółki z Grupy PZU należą spory związane z zawartymi umowami ubezpieczeniowymi, spory dotyczące stosunku pracy oraz spory dotyczące zobowiązań umownych. Do typowych postępowań administracyjnych, w których biorą udział spółki z Grupy PZU należą postępowania związane z posiadaniem nieruchomości. Powyższe postępowania i spory mają charakter typowy i powtarzalny, zazwyczaj żadne z nich z osobna nie ma istotnego znaczenia dla Grupy PZU.

Większość sporów z udziałem spółek z Grupy PZU dotyczy czterech spółek: PZU, PZU Życie, Pekao i Alior Banku. Dodatkowo PZU i PZU Życie są stroną w postępowaniach przed Prezesem UOKiK.

PZU i PZU Życie uwzględniają roszczenia sporne w procesie tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na szkody znane biorąc pod uwagę prawdopodobieństwo niekorzystnego rozstrzygnięcia sporu oraz szacując wartość prawdopodobnego rozstrzygnięcia. W przypadku roszczeń spornych dotyczących waloryzacji rent w PZU Życie roszczenia ujmowane są w pozostałych rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych w kwocie rocznej wartości rent ponad odpowiadającą kwotę rezerwy ustalonej w ramach rezerw matematycznych na życie.

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku i do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego w spółkach z Grupy PZU nie wystąpiły postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej dotyczące zobowiązań albo wierzytelności PZU lub jednostki od niego bezpośrednio lub pośrednio zależnej, których jednostkowa wartość byłaby istotna, za wyjątkiem kwestii opisanych poniżej.

Na 30 września 2018 roku wartość przedmiotu sporu wszystkich 222 405 spraw toczących się przed sądami, organami właściwymi dla postępowań arbitrażowych lub organami administracji publicznej prowadzonych w podmiotach z Grupy PZU wynosiła łącznie 7 065 mln zł. W kwocie tej 3 952 mln zł dotyczy zobowiązań, a 3 113 mln zł wierzytelności spółek z Grupy PZU.

Szacując kwoty rezerw na poszczególne sprawy uwzględnia się wszystkie informacje dostępne na datę przekazania niniejszego raportu okresowego, jednak jej wartość może ulec zmianie w przyszłości.

22.1 Uchwały ZWZ PZU w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

Pozwem z 30 lipca 2007 roku wszczęto postępowanie z powództwa Manchester Securities Corporation („MSC”) z siedzibą w Nowym Jorku przeciwko PZU o uchylenie uchwały nr 8/2007 ZWZ PZU z 30 czerwca 2007 roku w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006, jako sprzecznej z dobrymi obyczajami i mającej na celu pokrzywdzenie powoda – akcjonariusza PZU.

Zaskarżona uchwała ZWZ PZU podzieliła zysk netto za rok 2006 w kwocie 3 281 mln zł w następujący sposób:

- na kapitał zapasowy przekazano kwotę 3 261 mln zł;
- na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych przekazano kwotę 20 mln zł.

Wyrokiem z 22 stycznia 2010 roku Sąd Okręgowy w Warszawie w całości uchylił ww. uchwałę ZWZ PZU. PZU wykorzystał wszystkie środki odwoławcze, w tym skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, który 27 marca 2013 roku oddalił tę skargę kasacyjną. Wyrok ten jest prawomocny i nie podlega dalszemu zaskarżeniu.

W ocenie PZU uchylenie ww. uchwały ZWZ PZU nie powoduje po stronie akcjonariuszy powstania roszczenia o wypłatę dywidendy przez PZU.

W związku z uprawomocnieniem się wyroku uchylającego uchwałę nr 8/2007, 30 maja 2012 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę o podziale zysku za rok obrotowy 2006 w sposób odpowiadający podziałowi zysku dokonанemu uchyloną uchwałą nr 8/2007. Sprzeciw do uchwały z 30 maja 2012 roku zgłosił MSC i został on zaprotokołowany.

20 sierpnia 2012 roku doręczono PZU odpis pozwu wniesionego przez MSC do Sądu Okręgowego w Warszawie, w którym wymieniona spółka domagała się uchylenia uchwały ZWZ PZU z 30 maja 2012 roku o podziale zysku za rok obrotowy 2006, a wartość przedmiotu sporu została określona przez powoda na 5 mln zł. PZU złożył odpowiedź na pozew domagając się oddalenia powództwa w całości.

17 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy wydał wyrok, którym uwzględnił powództwo w całości i zasądził od PZU na rzecz MSC koszty procesu. 4 marca 2014 roku PZU złożył apelację od ww. wyroku, zaskarżając go w całości. Wyrokiem z 11 lutego 2015 roku

Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił w całości wyrok Sądu Okręgowego z 17 grudnia 2013 roku, oddalił powództwo MSC i obciążył MSC kosztami procesu. Wyrok Sądu Apelacyjnego jest prawomocny. MSC zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną z 9 czerwca 2015 roku. PZU złożył odpowiedź na skargę kasacyjną. Postanowieniem z 19 kwietnia 2016 roku Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej MSC do rozpoznania. Postanowienie jest prawomocne, nie podlega dalszemu zaskarżeniu na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego i kończy postępowanie w sprawie.

W międzyczasie 16 grudnia 2014 roku MSC wezwał PZU do zapłaty 265 mln zł z tytułu odszkodowania w związku z uchynieniem uchwały nr 8/2007 ZWZ PZU z 30 czerwca 2007 roku w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006. PZU odmówił spełnienia świadczenia ze względu na jego bezzasadność.

23 września 2015 roku PZU doręczono odpis pozwu wraz z załącznikami, w sprawie wszczętej przez MSC przeciwko PZU o zapłatę 169 mln zł wraz z odsetkami ustawowymi od 2 stycznia 2015 roku do dnia zapłaty. Powództwo obejmuje żądanie zapłaty odszkodowania z tytułu pozbawienia MSC oraz J.P. Morgan (MSC nabył roszczenie od J.P. Morgan), jako mniejszościowych akcjonariuszy PZU, udziału w zysku za rok obrotowy 2006, w związku z podjęciem 30 czerwca 2007 roku przez ZWZ PZU uchwały nr 8/2007. Sprawa jest prowadzona przed Sądem Okręgowym w Warszawie. 18 grudnia 2015 roku PZU złożył odpowiedź na pozew wnosząc o oddalenie powództwa w całości. 1 kwietnia 2016 roku MSC złożył pismo procesowe, w którym odniósł się do twierdzeń, zarzutów i wniosków PZU oraz powołał nowe dowody w sprawie. 30 czerwca 2016 roku PZU złożył replikę na ostatnie pismo procesowe MSC wraz z wnioskami dowodowymi. Postanowieniem z 21 lipca 2016 roku Sąd skierował sprawę do mediacji, na którą PZU nie wyraził zgody. Na kolejnych rozprawach prowadzone jest postępowanie dowodowe.

Zdaniem Zarządu PZU roszczenia MSC są bezzasadne. W konsekwencji, na 30 września 2018 roku nie dokonano zmian w prezentacji kapitałów PZU, mogących potencjalnie wynikać z uchynienia uchwały 8/2007 ZWZ PZU o podziale zysku za rok obrotowy 2006, w tym pozycji „Kapitał zapasowy” i „Zysk (strata) z lat ubiegłych”, a także nie korygowano środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

22.1.1. Inne wezwania do zapłaty dotyczące podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

W pismach z 17 grudnia 2014 roku Wspólna Reprezentacja SA wezwała PZU do zapłaty kwoty 56 mln zł oraz kwoty 1 mln zł tytułem roszczeń odszkodowawczych nabytych od akcjonariuszy wynikających z pozbawienia prawa do udziału w zysku PZU. PZU odmówił spełnienia świadczenia ze względu na jego bezzasadność.

Ponadto akcjonariusze, byli akcjonariusze lub ich następcy prawni przestali do PZU wezwania do zapłaty oparte o okoliczności faktyczne jak przedstawione powyżej. Niektórzy z wzywających nie wskazywali konkretnych kwot, lecz liczbę akcji bądź ograniczali się tylko do żądania zapłaty. PZU udzielał odpowiedzi na piśmie stwierdzając, że roszczenia nie istnieją i nie zostaną uwzględnione.

22.2 Postępowanie Prezesa UOKiK wobec PZU

Prezes UOKiK decyzją z 30 grudnia 2011 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 57 mln zł za stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję i naruszającej zakaz określony w art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na zawarciu przez PZU i Maximus Broker sp. z o.o. z siedzibą w Toruniu („Maximus Broker”) porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku sprzedaży grupowego ubezpieczenia NNW dzieci, młodzieży i personelu w placówkach oświatowych, polegającego na podziale rynku zbytu pod względem podmiotowym poprzez przekazanie do obsługi Maximus Broker klientów PZU z terenu województwa kujawsko-pomorskiego w zamian za rekomendowanie tym klientom ubezpieczenia w PZU i jednocześnie zakazał PZU stosowania zarzucanej praktyki.

Zarząd PZU nie zgadza się z ustaleniami stanu faktycznego i argumentacją prawną zawartą w decyzji, ponieważ przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całości materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej.

18 stycznia 2012 roku PZU złożył odwołanie od ww. decyzji (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się). W odwołaniu PZU wskazał m.in., że:

- żadne porozumienie (poza kurtażowym) pomiędzy PZU a Maximus Broker nie zostało zawarte;
- Prezes UOKiK błędnie pojmuje zasady zawierania umów ubezpieczenia z udziałem brokera;

- większość umów ubezpieczenia zawieranych przy udziale Maximus Broker była zawierana z zakładami ubezpieczeń innymi niż PZU;
- PZU i Maximus Broker nie mogli i nie mogli prowadzić działalności konkurencyjnej na rynkach, na których działają.

27 marca 2015 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok, w którym uchylił decyzję Prezesa UOKiK z 30 grudnia 2011 roku. Wyrokiem z 6 grudnia 2016 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie, na skutek apelacji Prezesa UOKiK, uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. 31 lipca 2017 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok, w którym uchylił decyzję Prezesa UOKiK z 30 grudnia 2011 roku. Wyrok jest nieprawomocny, a 4 października 2017 roku Prezes UOKiK wniósł apelację do Sądu Apelacyjnego w Warszawie. 2 listopada 2017 roku PZU złożył odpowiedź na apelację Prezesa UOKiK.

PZU posiadał rezerwę na ww. karę, której wysokość zarówno na 30 września 2018 roku, jak i na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 57 mln zł.

22.3 Postępowanie Prezesa UOKiK wobec PZU Życie

1 czerwca 2005 roku Prezes UOKiK wszczął na wniosek kilku wnioskodawców postępowanie antymonopolowe wobec podejrzenia nadużywania przez PZU Życie pozycji dominującej na rynku grupowych ubezpieczeń pracowniczych, które mogło stanowić naruszenie art. 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 82 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. W wyniku rozstrzygnięcia toczącego się postępowania Prezes UOKiK decyzją z 25 października 2007 roku nałożył na PZU Życie karę w wysokości 50 mln zł za utrudnianie korzystania z ofert konkurentów.

Zarząd PZU Życie nie zgadzając się zarówno z ustaleniami stanu faktycznego, jak i argumentacją prawną zawartą w decyzji, złożył odwołanie do SOKiK, w którym sformułował 38 zarzutów materialno- i formalnoprawnych wobec decyzji Prezesa UOKiK. W ocenie Zarządu PZU Życie przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej, a w konsekwencji bezpodstawnie przyjęto, że PZU Życie posiada dominującą pozycję na rynku.

Po wieloletnich postępowaniach, 30 września 2015 roku PZU Życie zapłacił nałożoną karę w wysokości 50 mln zł oraz koszty procesu, którymi został obciążony. 18 marca 2016 roku PZU Życie wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną. Na rozprawie 26 września 2017 roku Sąd Najwyższy postanowił zwrócić się o rozstrzygnięcie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu.

Z uwagi na zapłatę kary przez PZU Życie w 2015 roku nie istniała konieczność utrzymywania dodatkowej rezerwy z tego tytułu.

22.4 Zgłoszenie wierzytelności PZU do masy upadłości spółek z Grupy Kapitałowej PBG

PZU jest wierzycielem PBG SA („PBG”) oraz Hydrobudowy Polska SA („Hydrobudowa”) z tytułu wystawionych i zrealizowanych gwarancji ubezpieczeniowych (gwarancji kontraktowych).

W 2012 roku wszczęto postępowania upadłościowe względem PBG oraz Hydrobudowy. 21 września 2012 roku PZU przystąpił do ww. postępowań zgłaszając swoje wierzytelności do mas upadłości tych spółek.

PBG i Hydrobudowa należą do jednej grupy kapitałowej, której podmiotem dominującym jest PBG i wzajemnie poręczały swoje zobowiązania. Wszystkie wierzytelności, które zgłoszono do masy upadłości Hydrobudowy w kwocie 101 mln zł, w konsekwencji zgłoszono równocześnie do masy upadłości PBG.

8 października 2015 roku Sąd Upadłościowy ogłosił postanowienie, w którym zatwierdził układ zawarty z wierzycielami PBG, a 20 lipca 2016 roku wydał postanowienie o zakończeniu postępowania upadłościowego. Postanowienie jest prawomocne. W wyniku realizacji układu i dokonanej redukcji wierzytelności do poziomu 20,93% należności zgłoszonej, PZU otrzymał 206 139 obligacji PBG o wartości nominalnej 21 mln zł oraz 24 241 560 akcji PBG o wartości nominalnej 24 mln zł. Wartość bilansowa akcji PBG na 30 września 2018 roku wynosiła 2 mln zł (na 31 grudnia 2017 roku: 4 mln zł). Obligacje - zarówno na 30 września 2018 roku, jak i 31 grudnia 2017 roku były ujmowane wyłącznie w ewidencji pozabilansowej, a ich wartość została oceniona na zero.

Na pierwszej liście wierzytelności, przedstawionej przez syndyka Hydrobudowy sędziemu komisarzowi, została uwzględniona wierzytelność PZU w kwocie 16 mln zł, na czwartej uzupełniającej liście wierzytelności została uwzględniona wierzytelność PZU w kwocie 16 mln zł. Łączna wartość uwzględnionych wierzytelności PZU wynosi zatem 32 mln zł. W zakresie wierzytelności na

kwotę ponad 66 mln zł, 24 października 2018 roku PZU złożył sprzeciw do sędziego komisarza, co do odmowy uznania zgłoszonej wierzytelności. Lista wierzytelności do masy upadłości Hydrobudowy nie została jeszcze ostatecznie ustalona. Postępowanie upadłościowe względem Hydrobudowy jest w toku, a ustalenie ostatecznej listy wierzytelności stanowi dopiero wstępny etap tego postępowania i poprzedza sporządzenie planu podziału (po przeprowadzeniu likwidacji masy upadłości).

23. Pozostałe informacje

23.1 Ocena pozycji spółek Grupy PZU przez agencje ratingowe

Rating emitenta

PZU i PZU Życie od 2004 podlegają regularnej ocenie przez agencję ratingową S&P Global Ratings (S&PGR). Rating nadany PZU i PZU Życie jest oceną wynikającą z analizy danych finansowych, pozycji konkurencyjnej, zarządzania i strategii korporacyjnej oraz sytuacji finansowej kraju. Rating zawiera również perspektywę ratingową (ang. *outlook*), czyli przyszłą ocenę sytuacji spółki w przypadku zaistnienia określonych okoliczności.

Bieżąca ocena ratingowa

31 października 2018 roku agencja S&PGR potwierdziła ocenę ratingową Grupy PZU na poziomie A- z perspektywą stabilną. Analitycy agencji zwrócili uwagę na bardzo silną pozycję PZU jako lidera rynku ubezpieczeń o wyższej rentowności niż polscy i międzynarodowi konkurenci oraz ocenili adekwatność kapitałową PZU na najwyższym możliwym poziomie AAA.

Poniższa tabela prezentuje ratingi nadane PZU i PZU Życie przez S&PGR wraz z ratingami przyznanymi poprzednio.

Nazwa zakładu	Rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji	Poprzedni rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji
PZU				
Rating siły finansowej	A- /stabilna/	31 października 2018	A- /negatywna/	27 października 2017
Rating wiarygodności kredytowej	A- /stabilna/	31 października 2018	A- /negatywna/	27 października 2017
PZU Życie				
Rating siły finansowej	A- /stabilna/	31 października 2018	A- /negatywna/	27 października 2017
Rating wiarygodności kredytowej	A- /stabilna/	31 października 2018	A- /negatywna/	27 października 2017

Rating Polski

12 października 2018 roku agencja S&PGR podniosła rating Polski dla długoterminowych zobowiązań w walucie zagranicznej do poziomu A- (z BBB+) oraz dla długoterminowych zobowiązań w walucie krajowej do A (z A-). Równocześnie agencja podniosła rating Polski dla krótkoterminowych zobowiązań w walucie krajowej do A-1 (z A-2) i podtrzymała rating Polski dla krótkoterminowych zobowiązań w walucie zagranicznej na dotychczasowym poziomie A-2. Perspektywa ratingu jest stabilna.

23.2 Transakcje z podmiotami powiązаныmi

23.2.1. Zawarcie przez PZU lub jednostki zależne istotnych transakcji z podmiotami powiązаныmi na innych warunkach niż rynkowe

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku ani PZU, ani jednostki zależne nie zawarły jednej lub wielu transakcji z podmiotami powiązаныmi, jeżeli pojedynczo lub łącznie byłyby one istotne i zostały zawarte na innych warunkach niż rynkowe.

23.2.2. Pozostałe transakcje z podmiotami powiązаныmi

Salda i obroty wynikające z transakcji handlowych pomiędzy Grupą PZU a podmiotami powiązаныmi	1 stycznia – 30 września 2018 roku i na 30 września 2018 roku		1 stycznia – 31 grudnia 2017 roku i na 31 grudnia 2017 roku		1 stycznia – 30 września 2017 roku i na 30 września 2017 roku	
	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹⁾	Pozostałe pomioty powiązаныe ²⁾	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹⁾	Pozostałe pomioty powiązаныe ²⁾	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹⁾	Pozostałe pomioty powiązаныe ²⁾
Składka przypisana brutto	-	4	-	4	-	2
w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	-	4	-	4	-	2
w ubezpieczeniach na życie (łącznie z wolumenami z kontraktów inwestycyjnych)	-	-	-	-	-	-
Pozostałe przychody	-	-	-	100 ³⁾	-	66 ³⁾
Koszty	-	-	-	2	-	3
Należności	-	-	-	-	-	14
Zobowiązania finansowe	-	-	-	-	-	337
Zobowiązania	-	-	-	-	-	-
Aktywa warunkowe	-	-	-	-	-	-
Zobowiązania warunkowe	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Członkowie Zarządu PZU oraz Dyrektorzy Grupy PZU, dane wg oświadczeń.

²⁾ Niekonsolidowane spółki w likwidacji oraz jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności.

³⁾ Przychody od Pekao TFI, PIM, Xelion za okres, gdy były jednostkami stowarzyszonyimi.

23.3 Kontrole UKNF w PZU i PZU Życie

W okresie od 7 sierpnia do 6 października 2017 roku odbyła się kolejna kontrola KNF dotycząca działalności i stanu majątkowego PZU w zakresie likwidacji szkód. 13 grudnia 2017 roku PZU złożył wyjaśnienia do protokołu z kontroli z 30 listopada 2017 roku, KNF nie uwzględnił wyjaśnień PZU. 13 marca 2018 roku KNF wydał zalecenie dokonywania wypłaty odszkodowania w procesie zawierania ugody z uwzględnieniem wzajemnych ustępstw. Termin realizacji zalecenia ustalono na 31 maja 2018 roku. Zdaniem Zarządu PZU wyniki kontroli nie będą miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

W dniach 5 kwietnia – 4 maja 2018 roku PZU i PZU Życie odbyła się wizyta nadzorcza KNF w zakresie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym związanym z dystrybucją produktów ubezpieczeniowych, w szczególności zapobiegania nadużyciom.

W okresie od 19 czerwca 2018 roku do 17 sierpnia 2018 roku PZU odbyła się kontrola KNF w zakresie likwidacji szkód oraz zawierania umów ubezpieczenia. 10 października 2018 roku PZU otrzymał protokół pokontrolny, do którego 24 października 2018 roku złożył wyjaśnienia i zastrzeżenia. 13 listopada 2018 roku PZU otrzymał odpowiedź KNF, w której informuje ona o przyjęciu wyjaśnień PZU. Do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego PZU nie otrzymał zaleceń pokontrolnych.

23.4 Kontrola Najwyższej Izby Kontroli w PZU

28 września 2018 roku w PZU rozpoczęła się kontrola Najwyższej Izby Kontroli. Zakresem kontroli objęte są odprawy dla kadry kierowniczej w latach 2011 – 2017.

Kwartałna jednostkowa informacja finansowa PZU (wg PSR)

1. Śródroczny bilans

AKTYWA	30 września 2018	30 czerwca 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)	30 września 2017 (przekształcone)
I. Wartości niematerialne i prawne, w tym:	321 998	324 929	345 437	345 481
- wartość firmy	-	-	-	-
II. Lokaty	38 099 900	36 612 264	36 553 057	35 608 325
1. Nieruchomości	370 099	371 668	369 702	373 367
2. Lokaty w jednostkach podporządkowanych, w tym: ¹⁾	15 539 074	15 550 324	16 770 279	15 955 131
- lokaty w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności ¹⁾	15 193 609	15 205 897	15 957 526	15 555 445
3. Inne lokaty finansowe	22 190 727	20 690 272	19 413 076	19 279 827
4. Należności depozytowe od cedentów	-	-	-	-
III. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	-	-	-	-
IV. Należności	3 533 822	3 901 896	2 315 241	4 077 925
1. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	1 641 061	1 892 583	1 822 002	1 672 712
1.1. Od jednostek podporządkowanych	1 234	2 448	11 297	2 174
1.2. Od pozostałych jednostek	1 639 827	1 890 135	1 810 705	1 670 538
2. Należności z tytułu reasekuracji	290 266	113 238	152 966	185 877
2.1. Od jednostek podporządkowanych	221 193	49 166	104 137	132 955
2.2. Od pozostałych jednostek	69 073	64 072	48 829	52 922
3. Inne należności	1 602 495	1 896 075	340 273	2 219 336
3.1. Należności od budżetu	3 766	26 229	29 518	33 886
3.2. Pozostałe należności	1 598 729	1 869 846	310 755	2 185 450
a) od jednostek podporządkowanych	1 317 036	1 331 187	18 910	1 497 750
b) od pozostałych jednostek	281 693	538 659	291 845	687 700
V. Inne składniki aktywów	684 344	971 221	1 100 090	714 733
1. Rzeczowe składniki aktywów	106 367	107 798	117 938	105 587
2. Środki pieniężne	577 977	863 423	982 152	609 146
3. Pozostałe składniki aktywów	-	-	-	-
VI. Rozliczenia międzyokresowe	1 984 815	2 551 754	2 051 608	2 045 413
1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-	-	-
2. Aktywowane koszty akwizycji	1 324 590	1 418 136	1 285 837	1 291 517
3. Zarachowane odsetki i czynsze	-	-	-	-
4. Inne rozliczenia międzyokresowe	660 225	1 133 618	765 771	753 896
VII. Należne wpłaty na kapitał zakładowy	-	-	-	-
VIII. Akcje własne	-	-	-	-
Aktywa, razem	44 624 879	44 362 064	42 365 433	42 791 877

¹⁾ dane porównywalne przekształcone. Dodatkowe informacje na ten temat zaprezentowano w punkcie 10.

Śródroczny bilans (kontynuacja)

PASYWA	30 września 2018	30 czerwca 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)	30 września 2017 (przekształcone)
I. Kapitał własny	13 211 229	12 403 778	13 560 361	12 982 611
1. Kapitał zakładowy	86 352	86 352	86 352	86 352
2. Kapitał zapasowy	5 507 513	5 507 402	5 258 449	5 258 442
3. Kapitał z aktualizacji wyceny ¹⁾	5 145 518	5 087 223	5 781 686	5 489 228
4. Pozostałe kapitały rezerwowe	-	-	-	-
5. Zysk (strata) z lat ubiegłych ¹⁾	(5 473)	(5 473)	(25 155)	(25 155)
6. Zysk (strata) netto	2 477 319	1 728 274	2 459 029	2 173 744
7. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)	-	-	-	-
II. Zobowiązania podporządkowane	2 257 639	2 277 840	2 284 674	2 264 217
III. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	21 901 952	22 411 695	21 235 301	20 978 899
IV. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno - ubezpieczeniowych (wartość ujemna)	(1 121 060)	(1 229 480)	(1 158 963)	(970 762)
V. Oszacowane regresy i odzyski (wartość ujemna)	(106 612)	(102 074)	(107 710)	(111 549)
1. Oszacowane regresy i odzyski brutto	(107 851)	(103 389)	(108 923)	(112 651)
2. Udział reasekuratorów w oszacowanych regresach i odzyskach	1 239	1 315	1 213	1 102
VI. Pozostałe rezerwy	476 879	543 552	476 206	513 778
1. Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników	43 067	52 993	42 336	44 655
2. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	351 581	403 430	337 606	365 539
3. Inne rezerwy	82 231	87 129	96 264	103 584
VII. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	-	-	-	-
VIII. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	7 222 209	7 070 569	5 146 129	6 389 428
1. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	343 727	396 511	415 429	369 102
1.1. Wobec jednostek podporządkowanych	2 832	3 329	3 999	1 125
1.2. Wobec pozostałych jednostek	340 895	393 182	411 430	367 977
2. Zobowiązania z tytułu reasekuracji	187 323	163 541	121 981	110 804
2.1. Wobec jednostek podporządkowanych	21 864	9 728	9 713	8 379
2.2. Wobec pozostałych jednostek	165 459	153 813	112 268	102 425
3. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek	3 637 650	3 698 976	3 558 260	3 660 828
4. Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	-	86 408	-	198 768
5. Inne zobowiązania	2 931 792	2 588 000	933 872	1 916 406
5.1. Zobowiązania wobec budżetu	168 174	75 362	110 011	139 048
5.2. Pozostałe zobowiązania	2 763 618	2 512 638	823 861	1 777 358
a) wobec jednostek podporządkowanych	31 628	15 136	13 086	20 858
b) wobec pozostałych jednostek	2 731 990	2 497 502	810 775	1 756 500
6. Fundusze specjalne	121 717	137 133	116 587	133 520
IX. Rozliczenia międzyokresowe	782 643	986 184	929 435	745 255
1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów	730 174	925 533	882 458	706 941
2. Ujemna wartość firmy	-	-	-	-
3. Rozliczenia międzyokresowe przychodów	52 469	60 651	46 977	38 314
Pasywa, razem	44 624 879	44 362 064	42 365 433	42 791 877

¹⁾ dane porównywalne przekształcone. Dodatkowe informacje na ten temat zaprezentowano w punkcie 10.

Śródroczny bilans (kontynuacja)

	30 września 2018	30 czerwca 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)	30 września 2017 (przekształcone)
Wartość księgowa	13 211 229	12 403 778	13 560 361	12 982 611
Liczba akcji	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w złotych)	15,30	14,36	15,70	15,03
Rozwodniona liczba akcji	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w złotych)	15,30	14,36	15,70	15,03

2. Śródroczne zestawienie pozycji pozabilansowych

Pozycje pozabilansowe	30 września 2018	30 czerwca 2018	31 grudnia 2017	30 września 2017
1. Należności warunkowe, w tym:	4 160 998	4 162 265	4 615 722	4 585 335
1.1. Otrzymane gwarancje i poręczenia	2 809	2 733	2 225	2 227
1.2. Pozostałe ¹⁾	4 158 189	4 159 532	4 613 497	4 583 108
2. Zobowiązania warunkowe, w tym:	4 513 477	4 625 713	4 544 743	4 616 712
2.1. Udzielone poręczenia i gwarancje	3 648 059	3 761 796	3 574 120	3 678 517
2.2. Weksle akceptowane i indosowane	-	-	-	-
2.3. Aktywa z zobowiązaniem odsprzedaży	-	-	-	-
2.4. Inne zobowiązania zabezpieczone na aktywach lub na przychodach	-	-	-	-
3. Zabezpieczenia z tytułu reasekuracji ustanowione na rzecz zakładu ubezpieczeń	-	-	-	-
4. Zabezpieczenia z tytułu reasekuracji ustanowione przez zakład ubezpieczeń na rzecz cedentów	-	-	-	-
5. Obce składniki aktywów nieujęte w aktywach	113 161	113 931	116 361	116 005
6. Inne pozycje pozabilansowe	-	-	-	-
Pozycje pozabilansowe, razem	8 787 636	8 901 909	9 276 826	9 318 052

¹⁾ Pozycja obejmuje głównie: zabezpieczenia otrzymane w formie przewłaszczenia majątku dłużnika, hipoteki na majątku dłużnika, i inne należności warunkowe itp.

3. Śródroczny rachunek techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych

Techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych i osobowych	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017
I. Składki (1-2-3+4)	3 114 277	9 028 268	2 928 108	8 235 481
1. Składki przypisane brutto	2 617 152	9 572 253	2 535 059	9 241 171
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	33 426	324 304	(12 254)	254 673
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	(639 526)	161 995	(509 466)	681 807
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(108 975)	(57 686)	(128 671)	(69 210)
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	62 871	186 187	62 297	189 262
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	34 672	121 627	56 303	179 724
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	1 885 581	5 611 947	2 143 233	5 403 141
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	1 761 053	5 126 052	1 844 067	4 973 471
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	1 862 539	5 331 272	1 946 260	5 154 924
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	101 486	205 220	102 193	181 453
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	124 528	485 895	299 166	429 670
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	126 292	507 011	360 287	541 364
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	1 764	21 116	61 121	111 694
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	190	499	(498)	2 064
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	740 327	2 189 367	699 919	2 036 483
1. Koszty akwizycji, w tym:	594 896	1 738 608	542 176	1 571 724
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	93 546	(38 753)	58 820	(82 890)
2. Koszty administracyjne	153 376	474 624	158 328	479 158
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	7 945	23 865	585	14 399
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	80 221	274 462	93 347	313 454
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-	-	-
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	505 501	1 259 807	110 707	849 325

4. Śródroczny ogólny rachunek zysków i strat

Ogólny rachunek zysków i strat	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
I. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub ubezpieczeń na życie	505 501	1 259 807	110 707	849 325
II. Przychody z lokat	547 600	2 460 388	286 021	2 279 071
1. Przychody z lokat w nieruchomości	1 442	4 149	1 726	4 582
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	416 669	1 731 974	2 171	1 472 543
2.1. Z udziałów lub akcji	414 702	1 725 346	-	1 469 407
2.2. Z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	1 945	6 570	2 167	3 132
2.3. Z pozostałych lokat	22	58	4	4
3. Przychody z innych lokat finansowych	12 667	418 111	173 837	335 194
3.1. Z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	2 533	7 537	2 379	7 881
3.2. Z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	19 823	374 570	152 868	330 229
3.3. Z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	(6 500)	(8 211)	2 142	(3 950)
3.4. Z pozostałych lokat	(3 189)	44 215	16 448	1 034
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	3 474	14 516	(1)	1 216
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	113 348	291 638	108 288	465 536
III. Niezrealizowane zyski z lokat	(42 718)	62 999	(12 948)	201 576
IV. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	-	-	-	-
V. Koszty działalności lokacyjnej	108 466	343 150	106 158	411 727
1. Koszty utrzymania nieruchomości	786	2 387	883	3 158
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	10 601	30 134	3 077	8 704
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	4 633	7 350	1 566	1 799
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	92 446	303 279	100 632	398 066
VI. Niezrealizowane straty na lokatach	(83 432)	174 522	(9 034)	153 755
VII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	62 871	186 187	62 297	189 262
VIII. Pozostałe przychody operacyjne	48 987	168 106	50 773	344 917
IX. Pozostałe koszty operacyjne	84 616	496 380	196 076	559 372
X. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	886 849	2 751 061	79 056	2 360 773
XI. Zyski nadzwyczajne	-	-	-	-
XII. Straty nadzwyczajne	-	-	-	-
XIII. Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	(43 087)	(40 987)	28 933	19 446
XIV. Zysk (strata) brutto	843 762	2 710 074	107 989	2 380 219
XV. Podatek dochodowy	94 717	232 755	35 564	206 475
a) część bieżąca	157 824	237 825	79 528	140 459
b) część odroczone	(63 107)	(5 070)	(43 964)	66 016
XVI. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	-	-	-	-
XVII. Zysk (strata) netto	749 045	2 477 319	72 425	2 173 744

	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018	1 lipca - 30 września 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
Zysk (strata) netto (zannualizowany) ¹⁾	2 971 755	3 312 166	287 338	2 906 288
Średnia ważona liczba akcji zwykłych	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł) ¹⁾	0,87	2,87	0,08	2,52
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł) ¹⁾	0,87	2,87	0,08	2,52

¹⁾ Wyliczenie uwzględniające liczbę dni kalendarzowych w okresie.

5. Śródroczne zestawienie zmian w kapitale własnym

Zestawienie zmian w kapitale własnym	1 stycznia - 30 września 2018	1 stycznia - 31 grudnia 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
I. Kapitał własny na początek okresu (BO) ¹⁾	13 583 172	12 117 464	12 208 165
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
b) korekty błędów	(22 811)	(5 473)	(5 473)
c) wynik ostatecznego rozliczenia nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa Banku BPH SA przez Alior Bank	-	-	(90 701)
I.a. Kapitał własny na początek okresu (BO), po uzgodnieniu do danych porównywalnych	13 560 361	12 111 991	12 111 991
1. Kapitał zakładowy na początek okresu	86 352	86 352	86 352
1.1. Zmiany kapitału zakładowego	-	-	-
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	-	-	-
1.2. Kapitał zakładowy na koniec okresu	86 352	86 352	86 352
2. Kapitał zapasowy na początek okresu	5 258 449	4 889 182	4 889 182
2.1. Zmiany kapitału zapasowego	249 064	369 267	369 260
a) zwiększenia (z tytułu):	249 064	369 267	369 260
- podziału zysku (ponad wymaganą ustawowo wartość)	248 671	369 019	369 019
- z kapitału rezerwowego z aktualizacji – tytułem sprzedaży i likwidacji środków trwałych	393	248	241
b) zmniejszenia	-	-	-
2.2. Kapitał zapasowy na koniec okresu	5 507 513	5 258 449	5 258 442
3. Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu ¹⁾	5 781 686	5 568 661	5 639 680
- zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
- wynik ostatecznego rozliczenia nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa Banku BPH SA przez Alior Bank	-	-	(71 019)
3.1. Zmiany kapitału z aktualizacji wyceny	(636 168)	213 025	(79 433)
a) zwiększenia (z tytułu):	278 395	528 732	393 487
- wycena lokat finansowych	273 878	527 168	392 463
- przeniesienia odpisu z tytułu trwałej utraty wartości lokat dostępnych do sprzedaży	4 517	1 268	-
- zwiększenia z tytułu zbycia instrumentów dostępnych do sprzedaży	-	296	1 024
b) zmniejszenia (z tytułu)	914 563	315 707	472 920
- wycena lokat finansowych	914 170	276 080	423 464
- zbycia instrumentów dostępnych do sprzedaży	-	39 379	49 215
- zbycia środków trwałych	393	248	241
3.2. Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	5 145 518	5 781 686	5 489 228

Śródroczne zestawienie zmian w kapitale własnym (kontynuacja)

Zestawienie zmian w kapitale własnym	1 stycznia - 30 września 2018	1 stycznia - 31 grudnia 2017 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2017 (przekształcone)
4. Pozostałe kapitały rezerwowe na początek okresu	-	-	-
4.1. Zmiany pozostałych kapitałów rezerwowych	-	-	-
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	-	-	-
4.2. Pozostałe kapitały rezerwowe na koniec okresu	-	-	-
5. Zysk (strata) z lat ubiegłych na początek okresu	2 433 874	1 592 951	1 592 951
5.1. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu	2 433 874	1 592 951	1 592 951
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
b) korekty błędów – wynik korekt danych porównywalnych przeprowadzonych przez Alior Bank	(5 473)	(5 473)	(5 473)
c) wynik ostatecznego rozliczenia nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa Banku BPH SA przez Alior Bank	-	(19 682)	(19 682)
5.2. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu, po uzgodnieniu do danych porównywalnych	2 428 401	1 567 796	1 567 796
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	2 433 874	1 592 951	1 592 951
- przeniesienia na kapitał zapasowy	248 671	369 019	369 019
- wypłata dywidendy	2 158 807	1 208 932	1 208 932
- pokrycie strat z lat ubiegłych wynikających z ostatecznego rozliczenia nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa Banku BPH SA przez Alior Bank	19 682	-	-
- przeniesienia/odpisy ZFŚS	6 714	15 000	15 000
5.3. Zysk z lat ubiegłych na koniec okresu	(5 473)	(25 155)	(25 155)
5.4. Strata z lat ubiegłych na początek okresu	-	-	-
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
b) korekty błędów	-	-	-
5.5. Strata z lat ubiegłych na początek okresu, po uzgodnieniu do danych porównywalnych	-	-	-
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	-	-	-
5.6. Strata z lat ubiegłych na koniec okresu	-	-	-
5.7. Zysk (strata) z lat ubiegłych na koniec okresu	(5 473)	(25 155)	(25 155)
6. Wynik netto	2 477 319	2 459 029	2 173 744
a) zysk netto	2 477 319	2 459 029	2 173 744
b) strata netto	-	-	-
c) odpisy z zysku	-	-	-
II. Kapitał własny na koniec okresu (BZ)	13 211 229	13 560 361	12 982 611

¹⁾ Zaprezentowane wartości pochodzą z historycznych sprawozdań finansowych.

6. Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych

Rachunek przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2018	1 stycznia - 31 grudnia 2017	1 stycznia - 30 września 2017
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
I. Wpływy	10 886 596	13 806 271	10 298 539
1. Wpływy z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	9 969 446	12 650 607	9 441 842
1.1. Wpływy z tytułu składek brutto	9 855 574	12 499 547	9 340 201
1.2. Wpływy z tytułu regresów, odzysków i zwrotów odszkodowań	96 396	131 408	85 867
1.3. Pozostałe wpływy z działalności bezpośredniej	17 476	19 652	15 774
2. Wpływy z reasekuracji biernej	294 876	371 289	302 775
2.1. Wpłaty reasekuratorów z tytułu udziału w odszkodowaniach	226 174	297 057	258 856
2.2. Wpływy z tytułu prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów	68 702	64 678	43 333
2.3. Pozostałe wpływy z reasekuracji biernej	-	9 554	586
3. Wpływy z pozostałej działalności operacyjnej	622 274	784 375	553 922
3.1. Wpływy z tytułu czynności komisarza awaryjnego	216 540	293 550	231 330
3.2. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	1 178	1 719	1 562
3.3. Pozostałe wpływy	404 556	489 106	321 030
II. Wydatki	9 478 925	12 207 631	9 087 145
1. Wydatki z tytułu z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	7 918 305	9 957 458	7 454 370
1.1. Zwroty składek brutto	239 367	247 992	185 421
1.2. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	4 820 900	6 004 742	4 468 178
1.3. Wydatki z tytułu akwizycji	1 229 958	1 541 322	1 157 679
1.4. Wydatki o charakterze administracyjnym	1 048 598	1 435 181	1 087 152
1.5. Wydatki z tytułu likwidacji szkód i windykacji regresów	229 564	260 307	193 014
1.6. Wypłacone prowizje i udziały w zyskach z tytułu reasekuracji czynnej	238 097	322 502	248 719
1.7. Pozostałe wydatki z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	111 821	145 412	114 207
2. Wydatki z tytułu reasekuracji biernej	402 474	453 876	353 110
2.1. Składki zapłacone z tytułu reasekuracji	402 247	453 627	352 937
2.2. Pozostałe wydatki z tytułu reasekuracji biernej	227	249	173
3. Wydatki z pozostałej działalności operacyjnej	1 158 146	1 796 297	1 279 665
3.1. Wydatki z tytułu czynności komisarza awaryjnego	158 967	558 658	425 683
3.2. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	68 650	79 582	59 455
3.3. Pozostałe wydatki operacyjne	930 529	1 158 057	794 527
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I-II)	1 407 671	1 598 640	1 211 394

Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych (kontynuacja)

Rachunek przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2018	1 stycznia - 31 grudnia 2017	1 stycznia - 30 września 2017
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności lokacyjnej			
I. Wpływy	108 788 168	232 583 546	193 564 464
1. Zbycie nieruchomości	20 971	22 394	20 706
2. Zbycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	-	-	-
3. Zbycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	25 798	283 084	283 084
4. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz spłata pożyczek udzielonych tym jednostkom	-	63 040	42 435
5. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	9 607 035	59 985 741	54 584 756
6. Likwidacja lokat terminowych w instytucjach kredytowych	33 193 512	55 122 177	40 588 208
7. Realizacja pozostałych lokat	65 097 299	114 704 701	97 227 197
8. Wpływy z nieruchomości	5 517	8 037	5 823
9. Odsetki otrzymane	357 810	452 645	302 788
10. Dywidendy otrzymane	467 863	1 925 058	495 712
11. Pozostałe wpływy z lokat	12 363	16 669	13 755
II. Wydatki	110 498 248	235 261 441	197 657 700
1. Nabycie nieruchomości	2 979	-	393
2. Nabycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	3 101	7 092 219	7 062 219
3. Nabycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	478 217	87 379	73 326
4. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz udzielenie pożyczek tym jednostkom	-	11 768	-
5. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	10 200 245	58 459 268	53 219 711
6. Nabycie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	33 663 783	54 876 563	40 137 060
7. Nabycie pozostałych lokat	66 089 749	114 684 065	97 127 652
8. Wydatki na utrzymanie nieruchomości	38 708	46 464	34 310
9. Pozostałe wydatki na lokaty	21 466	3 715	3 029
III. Przepływy pieniężne netto z działalności lokacyjnej (I-II)	(1 710 080)	(2 677 895)	(4 093 236)

Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych (kontynuacja)

Rachunek przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2018	1 stycznia - 31 grudnia 2017	1 stycznia - 30 września 2017
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
I. Wpływy	45 065 106	61 166 959	49 129 193
1. Wpływy netto z emisji akcji oraz dopłat do kapitału	-	-	-
2. Kredyty, pożyczki oraz emisja dłużnych papierów wartościowych	45 065 106	61 166 959	49 129 193
3. Pozostałe wpływy finansowe	-	-	-
II. Wydatki	45 207 039	60 186 196	46 739 024
1. Dywidendy	-	1 208 932	-
2. Inne, niż wypłata dywidend, wydatki z tytułu podziału zysku	-	-	-
3. Nabycie akcji własnych	-	-	-
4. Spłata kredytów, pożyczek oraz wykup własnych dłużnych papierów wartościowych	45 067 110	58 926 473	46 688 233
5. Odsetki od kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	139 929	50 791	50 791
6. Pozostałe wydatki finansowe	-	-	-
III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I-II)	(141 933)	980 763	2 390 169
D. Przepływy pieniężne netto, razem (A.III+/-B.III+/-C.III)	(444 342)	(98 492)	(491 673)
E. Bilansowa zmiana środków pieniężnych, w tym:	(404 175)	(165 879)	(538 885)
- zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	40 167	(67 387)	(47 212)
F. Środki pieniężne na początek okresu	982 152	1 148 031	1 148 031
G. Środki pieniężne na koniec okresu (F+/-E), w tym:	577 977	982 152	609 146
- o ograniczonej możliwości dysponowania	58 948	45 756	43 272

7. Wprowadzenie

Niniejsza kwartalna jednostkowa informacja finansowa PZU została sporządzona zgodnie z PSR z przyczyn opisanych w części Wstęp, w której przedstawiono również definicję PSR.

8. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości

Szczegółowe zasady (polityka) rachunkowości zostały zaprezentowane w jednostkowym sprawozdaniu finansowym PZU za 2017 rok.

9. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2018 roku nie dokonano zmian zasad (polityki) rachunkowości.

10. Objasnienie różnic między wcześniej publikowaną kwartalną informacją finansową a danymi zaprezentowanymi w śródrocznym raporcie okresowym

10.1 Ostateczne rozliczenie nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa Banku BPH SA przez Alior Bank

W wyniku ostatecznego rozliczenia nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa Banku BPH SA przez Alior Bank, a także wprowadzenia odpowiednich korekt do danych finansowych Alior Banku w celu ich uspoźnienia do zasad rachunkowości stosowanych przez PZU przeprowadzono korektę wartości spółki Alior Bank na 30 września 2017 roku.

10.2 Zmiany danych porównywalnych Alior Banku

Alior Bank dokonał korekt aktywów netto dotyczących danych porównywalnych w śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym co spowodowało konieczność odzwierciedlenia zmian w kwartalnej jednostkowej informacji finansowej PZU.

10.3 Ostateczne rozliczenie nabycia Pekao

W wyniku ostatecznego rozliczenia nabycia Pekao, a także wprowadzenia odpowiednich korekt do danych finansowych w celu ich uspoźnienia do zasad rachunkowości stosowanych przez PZU przeprowadzono korektę wartości spółki Pekao na 30 września 2017 roku.

10.4 Podsumowanie zmian

Efekt wpływu zmian opisanych w punktach 10.1, 10.2 i 10.3 na dane porównywalne w skróconym śródrocznym sprawozdaniu finansowym zaprezentowano poniżej.

Wpływ na bilans skróconego śródrocznego sprawozdania finansowego:

	30 września 2017 <i>Dane historyczne</i>	Zmiana	30 września 2017 <i>Dane porównywalne w sprawozdaniu finansowym</i>
Aktywa II.2. Lokaty w jednostkach podporządkowanych	16 034 060	(78 929)	15 955 131
Pasywa I. 3 Kapitał z aktualizacji wyceny, w tym:	5 568 157	(78 929)	5 489 228
- zmiana na początek okresu (BO)		(71 019)	
- zmiana w trakcie okresu		(7 910)	
Pasywa I. 5 Zysk (strata) z lat ubiegłych	-	(25 155)	(25 155)
Pasywa I. 6 Zysk (strata) netto	2 148 589	25 155	2 173 744

	31 grudnia 2017 <i>Dane historyczne</i>	Zmiana	31 grudnia 2017 <i>Dane porównywalne w sprawozdaniu finansowym</i>
Aktywa II.2. Lokaty w jednostkach podporządkowanych	16 793 206	(22 927)	16 770 279
Pasywa I. 3 Kapitał z aktualizacji wyceny, w tym:	5 824 295	(42 609)	5 781 686
- zmiana na początek okresu (BO)		-	
- zmiana w trakcie okresu		(42 609)	
Pasywa I. 5 Zysk (strata) z lat ubiegłych	(19 682)	(5 473)	(25 155)
Pasywa I. 6 Zysk (strata) netto	2 433 874	25 155	2 459 029

Wpływ na ogólny rachunek zysków i strat:

	30 września 2017 <i>Dane historyczne</i>	Zmiana	30 września 2017 <i>Dane porównywalne w sprawozdaniu finansowym</i>
XIII. Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	(5 709)	25 155	19 446
XVII. Zysk (strata) netto	2 148 589	25 155	2 173 744

	31 grudnia 2017 <i>Dane historyczne</i>	Zmiana	31 grudnia 2017 <i>Dane porównywalne w sprawozdaniu finansowym</i>
XIII. Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	9 914	25 155	35 069
XVII. Zysk (strata) netto	2 433 874	25 155	2 459 029

Podpisy osób wchodzących w skład Zarządu PZU:

Imię i nazwisko	Stanowisko / Funkcja	
Paweł Surówka	Prezes Zarządu PZU (podpis)
Tomasz Kulik	Członek Zarządu PZU (podpis)
Roger Hodgkiss	Członek Zarządu PZU (podpis)
Maciej Rapkiewicz	Członek Zarządu PZU (podpis)
Małgorzata Sadurska	Członek Zarządu PZU (podpis)

Osoba odpowiedzialna za sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego:

Katarzyna Łubkowska	Dyrektor Biura Rachunkowości (podpis)
---------------------	---------------------------------	-------------------

Warszawa, 15 listopada 2018 roku